AD CASUS CONSCIENTIÆ
DE MANDATO
OLIM

EMINENTISS. ET REVERENDISS. DOMINI DOMINI

PROSPERI LAMBERTINI

S.R.E. CARD. AC BONONIÆ ARCHIEP.

DEINDE

SANCTISSIMI D. N. PAPÆ

BENEDICTI XIV.

APPENDIX SECUNDA

CONTINENS CASUS RESOLUTOS

Ab Anno MDCCLIX. uſque ad Annum MDCCLXI. incluſive;

Opus Confeſſariis omnibus atque animarum curam gerentibus perutile ac neceſſarium.

FERRARIÆ, MDCCLXX.

Expenſis BARTHOLOMÆI OCCHI Veneti.

CASUS IN DIŒCESI BONONIENSI ANNO MDCCLIX.

MENSE JANUARII.

CAS. I. **T**Itius habet uſum, ac propoſitum conſulendi varios Doctores, donec unum inveniat, ad beneplacitum ſuum ipſi reſpondentem.

Q. an ſic conſulendo, ſeque ita practice regulando, ſit tutus in conſcientia.

Reſp. Titium per ſe non eſſe tutum in conſcientia. Ratio eſt, quia ad ejuſmodi ſecuritatem eſſet neceſſe, quod Titius in caſu haberet ſolidum fundamentum efformandi judicium moraliter certum tam de rectitudine conſilii habiti a tali Doctore, quam de honeſtate actionis, quam fretus tali conſilio ponit in executione: notum ſiquidem eſt, ad licite operandum requiri tale judicium, ne quis practice ſemetipſum exponat periculo peccandi. Jam vero, ex eo præciſe quod Titius, inter varios DD. a ſe conſultos, unum invenerit ad beneplacitum ſuum ipſi reſpondentem, eidem plane non ſuppetit ſolidum fundamentum efformandi hujuſmodi judicium: Quemadmodum enim ex eo præciſe, quod quis inveniat aliquam opinionem in libro unius Authoris, etiam junioris, ac moderni, non per hoc ſtatim eidem occurrit ſolidum fundamentum efformandi judicium moraliter certum de probabilitate talis opinionis, ut clare conſtat ex damnatione 27. propoſitionis proſcriptæ ab Alexandro VII. quæ dicebat: *Si liber ſit alicujus Junioris, & Moderni, debet opinio cenſeri probabilis, dum non conſtet rejectam eſſe a Sede Apoſtolica tanquam improbabilem*: Ita ex eo præciſe quod Titius, inter varios DD. a ſe conſultos, invenerit unum ad ſuum beneplacitum ipſi reſpondentem, non per hoc ſtatim eidem occurrit ſolidum fundamentum efformandi judicium moraliter certum de probabilitate talis reſponſionis, adeoque de rectitudine conſilii habiti a tali Doctore, & de honeſtate actionis, quam fretus tali conſilio idem Titius ponit in executione; proindeque ſic conſulendo, ſeque ita practice regulando, non eſt per ſe tutus in conſcientia, ut poſt Adrianum in 4. de Reſtit. quæſt. 88. dub. ult. & Navarrum in Man. c. 17. num. 83. docet Nata-

lis Alexander tom. 3. Theol. Dogm. & Mor. lib. 3. cap. 4. art. 1. reg. 31. de ſic conſulentibus, ſeque ita regulantibus dicens, quod non veritatem, ac legem Dei exquirunt, ſed ſuæ fomenta cupiditatis; quod coacervant ſibi Magiſtros prurientes auribus, & a veritate auditum avertunt &c. Neque dicas, hæc quidem verificari de iis, qui data opera conſulunt imperitos; aut plures adeunt, ut laxum tandem inveniant eorum affectioni indulgentem: nequaquam vero de iis, qui ſolos conſulunt doctrina præſtantes ex puro animo agnoſcendi, an pro rei veritate ipſis liceat aliquid facere, vel omittere, prout ſupponitur fieri a Titio: hi namque, ſi intra tempus diſcretum conſulunt plures ad hunc finem, utuntur jure ſuo, ac medio licito; & ſi inveniunt ad placitum reſpondentem, qui aſſertum ſuum validis rationibus probet, ac ſolide aliorum momenta refellat, tute utique poſſunt juxta hujus reſponſum ſe practice regulare, eidem adhærendo, tanquam opinioni ſolide probabili, ut cum utroque Sanchez, Bonac. Palao, & aliis docet Jo: Angelus Boſſius de Conſc. Opin. part. 1. tit. 1. §. 22. num. 220. ac Viva in præfatam propoſitionem damnatam num. 7. Ne dicas, inquam; in primis enim (ut notat doctiſſimus Chriſtianus Lupus cum aliis, ipſaque experentia ſit compertum) admodum raro contingit, quod inveniatur iſte Vir, afferens rationem firmam, ab aliis Doctoribus vel non ſolutam, vel non animadverſam; quique aliorum rationes adeo facile refellat, ſi, & hi ſunt in ſcientia talis materiæ valde verſati, ac utriuſque partes ſedulo librarunt. Propterea cum merum accidens ſit, quod ille Vir adeo præſtans quandoque inveniatur, tutum profecto in conſcientia nequit per ſe reddere Titium, ſic conſulentem, ſeque ita practice regulantem ex uſu, & propoſito, ut exponitur in Caſu; uſus namque frequentiam importat, ſeu connotat. Deinde etiam tranſmiſſo, quod Titius ita ſe regulans ex uſu, unum hunc ſingularem Virum inveniat; non per hoc fit ſtatim per ſe tutus, nec ideo tuto adhæret ipſius reſponſo, quia intervarios DD. a ſe conſultos hunc unum invenerit ad ſuum placitum ipſi reſpondentem; nam, ut ſupra dictum eſt, ſimplex auctoritas unius Doctoris non efficit aſſertionem ſolide probabilem, ſed valor rationis in probationem adductæ, ille eſt, qui veram, & ſolidam opinionis probabilitatem conſtituit, ut tradit Alphonſus de Ligorio de Conſc. dub. 2. §. 12. num. 69. circa fin. quique proinde validum exhibet fundamentum eidem tuto adhærendi. Unde Titius in caſu non ideo eſt tutus, quia hujuſce unius ſequitur auctoritatem, ſed quia ſequitur firmam, & validam rationem, ut recte ait Giribaldus de Conſc. dub. 6. num. 41. cum Maderno, & aliis.

CAS. II. Vovit Segius donare Viduæ per decem annuos certam frumenti, & vini quantitatem, ut hac commodius alat familiam ſuam. At poſt biennium nunc mortua eſt Vidua.

Q. an remaneat Sergio dicta obligatio in reliquos annos?

Reſp. reſolutionem hujuſce Caſus proprie pendere ab intentione, quam habuit Sergius, cum Votum emiſit. Vel enim finis, quem ſibi eo tunc præfixit, fuit commodior alimentatio familiæ, prout ſatis indicare videntur ea verba Caſus, *ut hac commodius alat familiam ſuam*; & tunc dico, Sergio remanere dictam obligationem in reliquos annos: quod enim voverit donare Viduæ frumenti & vini quantitatem, ſolummodo probat, perſonam Viduæ aliquo modo fuiſſe a Sergio reſpectam, non tamen ut cauſam finalem, ſed un medium ad finalem, cauſam deſerviens; aut, ſi vis, ut cauſam mere impulſivam, cum finis, quem in hypotheſi ſibi præfixit Sergius in vovendo, fuerit commodior familiæ alimentatio. Et ſic,

quia

quia poſt obitum Viduæ adhuc perſeverat Voti cauſa finalis, dicendum, remanere Sergio in reliquos annos prædictam obligationem; eſt namque communis Doctorum ſententia, quod etſi ceſſet cauſa impulſiva, dummodo tamen perſeveret cauſa finalis, perſeverat quoque Voti obligatio, ut videre eſt apud Sanchez in Decal. lib.4. cap. 2. n. 42. Vel Sergius eo tunc ſibi præfixit pro fide levamen ipſius Viduæ ab omni anxietate & incommodo in procuranda congrua alimentatione familiæ ſuæ, prout quandoque fit a propinquis erga conſanguineas, aut affines; & tunc dico, quod, quia levamen ipſius Viduæ fuit vera cauſa finalis, & non alimentatio familiæ, in tali caſu non remanet Sergio obligatio in reliquos annos, quia ceſſante cauſa finali ceſſat obligatio. In dubio poſtea, quem finem in caſu Sergius intenderit, nonnulli dicunt, obligationem Sergio non remanere; tum quia tunc melior eſt conditio voluntatis libertatem poſſidentis; tum quia cum ad voti valorem debeat cauſa ſubſiſtere, idem eſt dubitare de ſubſiſtentia cauſæ finalis, ac de voti valore. Attento nihilominus præfato tenore verborum, hoc in caſu oppoſitum cenſeo, eo quia, ſi attentius verba perpendantur, obvius & connaturalis eorumde ſenſus indicat, cauſam finalem a Sergio intentam, eſſe commodiorem alimentationem familiæ, non autem Viduæ liberationem ab omni anxietate, & incommodo; ait enim, *ut commodius alat familiam ſuam*. Deinde ſi hoc ſecundum pro fine habuiſſet, non dixiſſet, ſe donare Viduæ illam quantitatem frumenti & vini *ut commodius*, ſed *ut commode* alat familiam ſuam, qui enim intendit auferre incommodum, commodum poſitive intendit inducere, non vero majus commodum, quod poſitivum jam ſupponit. Ergo cum finis exprimatur termino comparativo *commodius*, dicendum, quod ſi non conſtet de Sergii determinata intentione, commodior familiæ alimentatio cenſenda ſit cauſa finalis a Sergio intenta; ideoque huic inſit dicta obligatio in reliquos annos.

CAS. III. Audit Petronius, rem a ſe perſoluto jam pretio emptam, etiam Vitali fuiſſe jam antea venditam:

Q. 1. an venditio ejuſdem rei facta ipſi Petronio ſit valida? 2. An hujuſmodi res ad Vitalem ſpectet, an vero ad Petronium?

Reſp. cum diſt. Vel Vitalis, cui talis res fuit antea vendita, & ipſe pro ea ſolvit pretium, ſeu fecit quid æquivalens; puta, convenit cum venditore de ſolutione facienda tali tempore; aut dedit ipſi fidem ſolutionis, ab ipſo acceptatam, ſeu pignus in ſecuritatem ſolutionis &c. tunc dico, venditionem ejuſdem rei factam ipſi Petronio, non eſſe validam, ac hujuſmodi rem ad Vitalem ſpectare. Vel Vitalis, cui &c. non ſolvit pretium, nec fecit quid æquivalens; & in hoc caſu dico venditionem ejuſdem rei factam ipſi Petronio, illicitam quidem eſſe, ſed validam, & hujuſmodi rem ſpectare ad Petronium. Ratio p. par. eſt, quia ſemel ac etiam Vitalis ſolvit pretium, ſeu fecit aliquid æquivalens, jam pro eo valet illa regula legalis: Qui prior eſt tempore, potior eſt jure, & per ipſam ſolutionem pretii a Venditore acceptam tranſtulit in ſe dominium rei; ſicuti Venditor acquiſivit dominium pretii. Hinc cum res jam in Emptoris dominium translata nequeat a venditore valide amplius alteri vendi, quia ſub ejus jure amplius non eſt; ideo venditio ejuſdem, ſecundo in caſu, facta Petronio, valida non eſt, ſed res ad Vitalem ſpectat, utpote legitimum dominium. Neque dicas, rei venditæ dominium ſolum transferri per actualem, & realem ejus traditionem emptori factam a venditore. Hoc namque falſum eſſe patet ex *l. quod vendidi ff. de Contrahenda Emptione*, ubi dicitur transferri dominium

rei poſt ſolutum pretium, vel poſt fidejuſſionem datam de ſolvendo eodem pretio, ſi res ipſa vendita tradatur, vel realiter, vel juris fictione; hoc eſt, per diſpoſitionem venditoris ad eam tradendam: cum jus approbet diſpoſitionem vendentis ad tradendam rem, perinde ac ſi realiter traderetur, juxta l. *lectos*, & l. *quod ſi neque* ff. de peric. & comm. rei vend. ac talis diſpoſitio actuali traditione a jure æquiparetur, ut videre eſt apud Roſignolum de Empt. & Vend. prænot. 9. num. 3. Ratio poſtea ſec. par. quod nempe, ſi Vitalis non ſolvit pretium, aut non fecit quid æquivalens, venditio dictæ rei poſtea facta Petronio ſit quidem illicita, ſed valida, proindeque in hoc caſu ad Petronium ſpectet; in primis ex eo probatur illicita, quia licet Vitalis pro hujuſmodi re non ſolverit pretium, hæc tamen fuit ipſi prius vendita, & per emptionis contractum acquiſivit jus ad illam; unde venditor facit ei injuriam dein eam alteri vendendo, iſque habet actionem contra ipſum de omni intereſſe, & damno inde ſibi proveniente; & a jure ipſi imponitur pœna falſi, ut paſſim notant DD. Hoc non obſtante, quod iſta ſecunda venditio ſit valida, & ideo res ad Petronium ſpectet, ex hoc evincitur, quia per ſolutionem pretii, fortius jus acquiritur in ipſa re, & completur contractus ex parte emptoris, in quem propterea juxta dicta transfertur rei dominium. Hinc ſicuti, non obſtantibus præcedentibus Sponſalibus cum una, valet Matrimonium cum altera contractum, eo quia per Matrimonium acquiritur jus in re, per Sponſalia vero ſolum jus ad rem; ita, non præſuppoſita ſolutione pretii pro re empta a Vitali, bene vero pro eadem re dein empta a Petronio, ob rationem ſupra allatam venditio talis rei facta Petronio valida eſt; proindeque ad eumdem utpote habentem majus jus, immo & tamquam ad Dominum, præfata res ſpectat. Roſignolus l. c. prænot. 11.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. MUtuat Cajus ruſtico egenti fabam, cum pacto ut ſibi reſtituat pretium tempore meſſis in tanto frumento, quod tunc valebit. Q. an hic Contractus ſit uſurarius?

Reſp. talem Contractum in ratione Mutui eſſe uſurarium. Ratio eſt; quia imponitur onus Mutuatario, ad quod non tenetur, ex mutui natura, immo quod eſt contra naturam Mutui. Mutuum namque ex ſui natura obligat Mutuatarium ad reſtituendum tantumdem in eadem ſpecie, menſura, vel numero, & bonitate: hic vero obligatur Mutuatarius ad reſtituendam rem diverſæ ſpeciei, ſcilicet, frumentum pro faba, & quidem ad illud reſtituendum, cum minus valet, nimirum tempore meſſis, quo vilius vendi ſolet. Propterea cum hoc ſit uſurarium, eo quia tale onus in caſu imponitur ratione ipſius Mutui; ideo dicendum eſt, talem Contractum in ratione Mutui eſſe uſurarium. Dico *in ratione Mutui*, proprie enim loquendo hujuſmodi Contractus reſolvitur in Contractum permutationis, ex regula textus in l. 1. ff. de rer. permutatione. Et reſolvi etiam poteſt in Contractum venditionis reciprocæ, ſi nimirum Cajus obliget ſe ad nunc dandam ruſtico fabam juſto pretio currente æſtimatam; & viciſſim Ruſticus obliget ſe ad dandum Cajo tempore meſſis in pretium tantum frumenti, juſto pariter pretio æſtimandi: Et in utroque caſu, ſive permutationis, ſive reciprocæ venditionis, ſi vere ſervetur æqualitas inter datum & acceptum, inter mercem & pretium, ſeu id, quod traditur loco pretii, neuter ex his Contractibus eſt uſurarius; ſed uterque eſt lici-

licitus, modo in utroque ineundo habeatur reſpectus, ac ſerventur ea omnia, quæ ſervari debent, ut poſt Molpheſium de Contrac. tr. 12. c. 13. num. 72. ac Rebellum de Oblig. Juſt. lib. 8. quæſt. 4. n. 4. docet Bonacina de Mut. & Uſur. diſp. 3. quæſt. 3. pun. 3. num. 6.

CAS. II. Berta execrando jurat, ſe non manſuram ubi modo habitat, eo quod frequenter jurgia cum ejuſdem domus incolis ſuccedant.

Q. an, mutato conſilio, tuta conſcientia eadem domo remanere poſſit?

Reſp. cum diſt. Vel Berta ſic execrando jurans, profert hujuſmodi verba ex animo, ac vera intentione jurandi, ſe obligandi, & exequendi: Vel ea non profert ex animo, ac tali intentione, ſed potius ex impatientia, & ex quadam conſuetudine Mulierculårum. Si primum; dico, quod perſeverante ibidem occaſione jurgiorum, per ſe loquendo nequit, mutato conſilio, tuta conſcientia remanere in eadem domo. Ratio eſt, quia in tali caſu nihil deeſt valori, ac obligationi juramenti, cum fuerit emiſſum requiſita cum deliberatione, ac habeat pro materia, ſeu objecto finem bonum, vitationem ſcilicet jurgiorum, quæ regulariter non ſejunguntur ab actibus iræ, contumeliis, odio, vel ſimilibus, & proinde cum interveniat quidquid requiritur ad iſtud juramentum implendum & exequendum, nequit per ſe loquendo tuta conſcientia remanere in eadem domo. Dixi *perſeverante ibidem occaſione jurgiorum*, quia ſi hæc ceſſat, cum ceſſet cauſa finalis juramenti, & objectum ejuſdem, ceſſat etiam juramenti obligatio. Unde Bonacina de Legib. diſp. 4. quæſt. 1. pun. 14. num. 3. con aliis comm. inquit, juramentum habere hanc tacitam conditionem, *niſi cauſa varietur*. Dixi *per ſe loquendo*, quia per accidens fieri poteſt, quod non obſtante juramento a ſe emiſſo poſſit tuta conſcientia ibi remanere, puta, ſi ſit conjugata, vel alia ratione alteri ſubjecta, & is, cui ſubeſt, nolit inde diſcedere; nam tunc poteſt ibi manere: quemadmodum & in caſu, quo diſceſſus eſſet impeditivus majoris boni. Si ſecundum; dico, Bertam, mutato conſilio, poſſe tuta conſcientia in eadem domo remanere. Ratio eſt, quia juramentum non ex animo factum, ac vera cum intentione jurandi &c., ſed potius ex impatientia, & ex quadam mulierculårum conſuetudine, non eſt religioſum, ac verum juramentum; ac proinde nec obligatorium. Unde in iſto caſu Berta utique poteſt, mutato conſilio, in eadem Domo tuta conſcientia remanere.

CAS. III. Mutuavit Gneus Sempronio tres corbas frumenti, quin explicitum fuerit, an reddenda res eſſet eadem menſura, vel eodem valore.

Q. ad quid in caſu obligetur Mutuatarius?

Reſp. Mutuatarium probabilius obligari ad reddendam rem eadem menſura, tres nempe corbas frumenti in eadem menſura, quantitate, & bonitate. Ratio in primis deſumitur ab ipſomet uſu, ac conſuetudine, de qua teſtantur cum Soto, Leſſio, Layman, & aliis, Caſtropalaus t. 33. diſp. 4. pun. 1. num. 6. & Giribaldus de Mutuo & Uſur. dub. 10. in principio: quæ conſuetudo fortaſſe ortum habuit ex quaſi virtuali pacto inter ſic contrahentes, quando inter ipſos nulla intervenit conventio in contrarium. Deinde ita exigere videtur ipſamet natura Contractus Mutui, de cujus ratione eſt obligare Mutuatarium ad reſtituendum tantumdem in ſpecie, quantitate, & bonitate. Neque dicas, ſic nimis facile poſſe in Contractum ingruere uſuram, cum admodum facile ſit, quod, vel tempore Reſtitutionis, frumentum pluris valeat: quod inconveniens evitatur obligando Mutuatarium ad reddendam rem eodem valore, quem ſcilicet res habebat tempore Mutuationis, adeoque obligando Sempro-

nium reſtituere in caſu tantumdem frumenti, ejuſdem qualitatis, & bonitatis, quantum correſpondet valori, quem habebat totum frumentum ipſi mutuatum tempore Mutuationis; ſic enim vere ſervatur æqualitas, ac neuter patitur damnum: Ne dicas, inquam; nam ad hoc in primis reſpondeo, quod, cum mutuationis tempore utrique Contrahenti nota eſſet poſſibilitas incrementi, aut decrementi quoad pretium rei, uterque etiam potuit quoad hoc reſpectivo ſuo juri cedere; quinimo, ex tacita conventione, hic ceſſiſſe cenſentur, ſemel ac, non obſtante præfata notia, inire voluerunt contractum Mutui frumentarii, nullo alio ſuperaddito pacto; cum uterque, eo tunc æquali periculo, ac fortunæ ſubeſſet. Deinde, cum hujuſmodi incrementum, aut decrementum pretii ſit quid rei extrinſecum, & ab extrinſeco proveniens, nimirum, ab æſtimatione hominum, eſt quidem Mutuo neceſſarium, quod reſtituatur res cum eadem bonitate intrinſeca, non ſic vero cum eadem bonitate extrinſeca, ut cum Caſtropalao l. c. tradit Giribaldus de Mut. & Uſur. dub. 1. num. 4. verſus fin. hinc inferens quod ſi poſt contractum Mutui pretium rei creſcat, aut minuatur ſine culpa, & mora Debitoris, nempe Mutuatarii, damnum, vel commodum pertineat ad Mutuantem, quatenus hic ille ſolum tenetur ſolvere, ſeu reddere rem in eadem ſpecie, bonitate, & quantitate, quod etiam reperit dub. 10. ſupra cit., quia ſolum attendi debet ſubſtantia rei mutuatæ, ad ſervandam æqualitatem dati, & accepti, prout eſt uſu, ac conſuetudine confirmatum. Neque reponas paritatem de Mutuo pecuniæ, quæ reddenda non eſt ſecundum numerum, qualitatem, & ſpeciem illius, quam Mutuatarius accepit; ſed tantum ſecundum valorem, quem habebat tempore mutuationis, ſi aliter non fuit conventum. Nam etiam quoad pecuniam id negatur a pluribus, maxime ex Juriſperitis, & ſignanter a Cæſare de Panimollis t. 2. deciſ. 32. adnot. 1. n. 4. & ſeqq. quia ſi ex. gr. mutuas accepiſti centum Duplas hiſpanas, quæ tempore reſtitutionis in valore creverunt, etſi videaris reſtituere plures libras, tamen iſtæ libræ non conſtituunt plures Duplas, quam acceperis, ſed illas dumtaxat, quas accepiſti, ac debes; & proinde, Mutuator a te totidem Duplas hiſpanas accipiendo, nullam committit uſuram, quia nihil recipit ultra ſortem; centum tamque tibi mutuavit, & centum a te recipit. Quidquid tamen ſit de hoc, ſi aſſumptum verum eſt, ut cum aliis ſatis comm. eod. dub. 10. aſſerit Giribaldus, diſparitas ſufficienter habetur a diverſo uſu, & conſuetudine quoad rem, & pecuniam mutuatam.

MENSE MARTII.

CAS. I. SPonſis ignorantibus impedimentum, inter ipſos contracta fuere Sponſalia, quæ poſtea, detecto impedimento, ab eiſdem fuere renovata, ſub conditione obtinendæ diſpenſationis.

Q. an iſthæc Sponſalia ſubſiſtant?

Reſp. quatenus renovata eadem ſubſiſtere in ratione Contractus conditionati, ſuppoſito quod impedimentum ſit ex iis, circa quæ concedi ſolet diſpenſatio. Ratio eſt, quia, licet renovationis tempore nondum ablatum eſſet impedimentum; tamen contrahentes illa non renovarunt pro eo tunc, ſed pro tempore, quod erunt habiles, addita ad hunc finem conditione de futuro, honeſta, & poſſibili, nempe obtinendæ diſpenſationis. Item eadem renovarunt novo legitimo mutuo conſenſu, pariente hinc obligationem expectandi conditionis eventum, ut ex, *l. potior*, &

l. qui

l. qui balneum ff. qui pot. in pig. hab. tradit Roſignolus de Sponſalib. l. Præn. 5. ſect. 9. num. 8. & ex *c. ſuper eo de Cond. Appoſ.* Gloſſa, & Panormitanus. Sed aliud non requiritur ad hoc, ut ſic renovata ſubſiſtant in ratione contractus conditionati: factum namque tempore inhabili, ſed relatum ad tempus habile, valet pro tempore habili, ut de legato tempore inhabili, ſed relato ad tempus habile dicitur in *l. in tempus ff. de hæred. inſtit.*, ergo &c. Neque dicas, conditionem petendæ diſpenſationis, utpote derogatoriam juris communis, turpem eſſe, vel ſaltem minus honeſtam; cum melius, ac honeſtius ſit conformari legi communi, prohibenti nuptias inter impeditos, quam ab illa recedere per diſpenſationem; ac proinde cum iſthæc Sponſalia fuerint renovata ſub conditione turpi, vel minus honeſta, minime ſubſiſtere, etiam in ratione Contractus conditionati; Ne dicas, inquam; nego enim, præfatam conditionem turpem eſſe, aut minus honeſtam poſitive, quatenus poſitive importet defectum honeſtatis; & dico, eam præciſe eſſe minus honeſtam negative, quatenus bonum quidem eſt, ac honeſtum, id facere; melius vero, ac honeſtius facere oppoſitum. Porro homines in contrahendis Sponſalibus, & in petenda diſpenſatione, non tenentur ad melius, ſed ſatis eſt, quod bene operentur, faciendo id, quod eſt eis permiſſum, Propterea cum Sponſis in caſu permiſſum ſit Sponſalia conditione contrahere modo prædicto, & ad Superiorem recurrere, ut cum ipſis in impedimento diſpenſet (utuntur namque jure ſuo, & Superior ſolet in his diſpenſare) ideo &c. Nec replices, Impuberibus integrum eſſe in hiſce caſibus, cum ad pubertatem pervenerint, a Sponſalibus reſilire abſque ulla vel minima culpa. Id enim non provenit ex eo, quod iſtiuſmodi Sponſalia licita non ſint, valide, & ex natura ſua obligatoria; ſed quia impuberibus, ſive iſtiuſmodi, ſive abſoluta Sponſalia contrahentibus, indultum eſt jure poſitivo, favore ætatis, ut, quando ad pubertatem pervenerint, valeant ab iis reſilire. Cæterum quod licita, & valida ſint in ratione Contractus conditionati, necnon obligatoria, ex eo patet, quod neque impuberes ante pubertatem poſſunt ab eis licite reſilire. Et ſicuti quanvis pubertatis tempore poſſint licite reſilire a Sponſalibus abſolutis, hæc tamen prius licita erant, valida, & obligatoria; ita idem quoque dicendum eſt de Sponſalibus conditionatis; cum hoc diſcrimine, quod iſta non ſunt complete ſponſalia, nec inducunt impedimentum publicæ honeſtatis ante purificationem, & eventum conditionis appoſitæ; bene vero illa, nempe abſoluta. Vid. Giribaldus de Sacram. Matrim. cap. 1. dub. 7.

CAS. II. Parochus unius ex contrahentibus, extra Parœciam utriuſque eos unit in Matrimonium, eiſque benedicit:

Q. an rite id faciat?

Reſp. cum Roſignolo de Matrim. l. Prænot. 25. Sanchez, aliiſque communius, probabilius eſſe quod rite id faciat, hoc eſt, non ſolum valide, ſed etiam licite, quoad unionem in Matrimonium; illicite vero quoad benedictionem ſolemnem fieri conſuetam. Et quantum ad primam partem, in primis quoad valide, pluries id definivit S. Congregatio penes Fagnanum lib. 4. in c. *Quod nobis* de Cland. Deſponſ. num. 36. & 40. declarando quod *Parochus poteſt aſſiſtere nuptiis ſui Parochiani, etiam extra Parochiam, & adhuc contradicente Parocho illius loci*; ut videre eſt apud ipſum, & apud de Ligorio de Matr. cap. 2. dub. 1. num. 108. Et ratio eſt, quia hujuſmodi aſſiſtentia vel non eſt proprie actus juriſdictionis, ſed poteſtatis aſſiſtendi ut teſtis authorizabilis, ac perſona ſpecialiter de-

pu-

putata a Tridentino, ut volunt plures; vel ſi eſt actus juriſdictionis, ut alii dicunt, non eſt actus juriſdictionis contentioſæ, ſed voluntariæ, cum fiat contrahentibus non invitis, ſed volentibus, nec exigat juridicam cauſæ cognitionem: qui actus voluntariæ juriſdictionis poteſt exerceri a talem juriſdictionem habente etiam extra proprium territorium, diœceſim, ſeu Parochiam, ut habetur in *emancipati ff. de Adopt.*, ac tradunt Gloſſa in l. fin. ff. de Juriſd. omn. Jud. ac noſter Boſſius de Trip. Jub. Priv. ſect. 3. caſ. 2. §. 6. num. 193. & ſeqq., & ſic valide exercetur a Parocho in caſu. Quod poſtea id ab eo fiat etiam licite, ex eo liquet, quod nec ulla lex vetat fieri hujuſmodi actum a Parocho in Parochia, alterius; nec proprie dici poteſt læſivus alieni juris, ſeu juriſdictionis, cum alienam non uſurpet juriſdictionem, ſed ſua exerceat, nec ulli afferat præjudicium, utpote id exercens in ſubditos proprios, volentes, ac ſine ſtrepitu, & forma judicii; & ſic Parochus loci non niſi irrationabiliter eſſe queat invitus quoad talem actum; quemadmodum in hæc noſtra Diœceſi irrationabiliter eſſet invitus, ſi ægre ferret, exterum Parochum proprii ſubditi Confeſſionem excipere. Neque dicas cum Navarro in Sum. cap. 25. num. 144. & de De ſponſ. Clandeſt. conſil. 4. edit. ſec., aliiſque, Patrum Tridentini mentem fuiſſe, quod quilibet Parochus ſubditorum quidem Matrimoniis aſſiſtat, ſed in ſua Parochia, non extra, cum hoc cedat quodammodo in præjudicium, habentis jus in tali Parochia, in quo contractus celebratur; & Parochus extra ſuam Parochiam non ſit perſona publica, ſed mere privata: Ne dicas, inquam; mens namque Patrum Tridentini potius fuit, quod ubilibet Parochus contrahentium, ipſorum Matrimoniis aſſiſtat, cum Tridentinum loquatur indefinite. Et ſi expreſſe non dixit poſſe id Parochum facere etiam extra, fortaſſe id fuit, quia jam definitum erat a jure communi, quod actus juriſdictionis voluntariæ poteſt exerceri etiam extra proprium territorium. Nec ullo modo id eſt in præjudicium habentis jus in tali Parochia; cum non agatur de ſubditis iſtius, ſed alienis, quos hic neque valide unire poteſt in Matrimonium abſque licentia Parochi, vel Ordinarii eorumdem. Ad id poſtea, quod additur circa qualitatem perſonæ publicæ, dico, per ipſummet actum aſſiſtentiæ tanquam teſtis principalis, auctorizabilis, & ad id per Tridentinum ſpecialiter deputati, æqualiter exercitum ſive intra, ſive extra Parochiam, in qualibet contractione Matrimonii, Parochum ſemper repræſentare, ac agere eamdem qualitatem perſonæ, ideoque &c. Hinc ſi quid probant rationes opinionis contrariæ, probant, Parochum ex quadam non morali, ſed mere civili convenientia probe facturum, ſi loci Parochum prius commonefaciat; non probant tamen, ipſum ad id teneri in conſcientia. Ratio denique ſecundæ partis, nimirum quod non rite, ſed illicite, extra Parœciam hujuſmodi nuptias ſolemniter benedicat, ex eo infertur, quod ſolemnis benedictio Nuptiarum regulariter fit intra Miſſarum ſolemnia, & ſic cum quodam ſtrepitu tangente juriſdictionem Parochi loci; proindeque hic actus fieri nequit in aliena Parochia, ſine licentia ejuſdem Parochi, ne oriatur confuſio in Eccleſia Dei, ut prudenter inquit Roſignolus l.c. n. 6. Et de facto graviter peccare Parochum, ſi in alterius Parochia Sponſos a ſe conjunctos ſolemniter benedicat, non ſemel declaravit, S. Congregatio, ut refert Boſſius l. c. caſ. 4. num. 19. & 33.

CAS. III. Dono accepit Sempronius a Cajo par gallinarum, revera putans has eſſe donantis; & uno in prandio eaſdem comedit. Nunc certior factus, quod erant furto ablatæ, petit a Confeſſario, an, ſi Cajus pro eis Do-

Domino non reſtituat, teneatur ipſe ad reſtitutionem. Quid Confeſſarius reſpondet?

Reſpondet, ipſum non teneri pro eis ad reſtitutionem, ſed in dicto eventu dare id, quod plus expendiſſet, ſi in tali prandio illud par gallinarum non comediſſet. Ratio eſt, quia eo ipſo, quod tales gallinas accepit, & comedit bona fide, tenetur ad reſtitutionem uti poſſeſſor bonæ fidei, qui, ceſſante bona fide, tenetur reſtituere rem ſi extat, & ſi non extat, id, in quo factus eſt ditior ratione rei acceptæ. Atqui in caſu amplius non extat par gallinarum, & factus eſt ditior in eo, quod plus expendiſſet ad tale prandium, ſi gallinas pro eo non habuiſſet; ergo reſtituere tenetur ſolum illud plus, ut docent Theologi communiter in tract. de Reſtitut.

MENSE APRILIS.

CAS. I. Titius vendit Cajo fundum credito, ad certum tempus ſolvendo, interim tamen vult percipere fructus, & hos non computare in ſortem. Q. an licet?

Reſp. cum diſt. Vel Titius per talem venditionem intendit immediate transferre in Cajum dominium fundi; Vel non. Si non, ac propterea dicit, ſe interim velle percipere fructus, eoſque non computare in ſortem; dico, ipſum in celebratione contractus poſſe id licite apponere, ac prætendere; cum enim eo tunc fundi ſui adhuc ſit Dominator, & arbiter, utique poteſt hunc Cajo vendere ea conditione expreſſa, vel tacita, quod dominium fundi penes ipſum remaneat uſquequo a Cajo ipſi non ſolvitur pretium, ac interim ejuſdem fructus percipere, & non computare in ſortem: ſive enim talis contractus in caſu reſolvatur in contractum Locationis uſque ad ſolutionem pretii, ut ex l. cum manu ſat. in fine ff. de Contrah. Empt. cum pluribus tradit Surdus deciſ. 305. num. 39. ac Molpheſius in ſum. part. 2. tr. 12. cap. 5. num. 34. & 100.; ſive dicatur contractus Venditionis completus, & nondum perfectus, ut eum alii vocant; id certum videtur, quod ſi Titius non niſi ſic cum Cajo paciſcitur, & contrahit, licite poteſt interim percipere fructus fundi ac eos non computare in ſortem: quemadmodum enim ratione pacti interim Cajus licite retinet pretium, eoque fruitur, ita & Titius, adhuc Dominus fundi ratione pacti, licite adhuc percipit fructus ejuſdem fundi, eiſque fruitur. Si poſtea per dictam venditionem intendit Titius immediate transferre in Cajum dominium fundi, dico cum Marcello Megalio 2. 2. lib. 2. cap. 6. quæſt. 1. num. 19. quod niſi prætendit interim percipere fructus &c. ob aliquam ſui jacturam vel lucri ceſſantis, vel damni emergentis, tempore contractus Cajo manifeſtatam, & ſic refici convertam, illicite omnino, ac uſurarie vult hoſce fructus interim percipere, eoſque non computare in ſortem. Ratio eſt, quia ſic gravatur Emptor cedere ipſimet Titio venditori ultra ſortem, ſeu pretium debito tempore ſolvendum, etiam fructus fundi ad Cajum ipſum ſpectantes, utpote Dominum fundi: & quidem gravatur ratione dilatæ ſolutionis, cum juſtus alius titulus ſupponatur non intervenire. Sed hoc illicitum eſt, ac uſurarium, hujuſmodi enim ceſſio facta evincitur ratione Mutui, ac venditionis temporis; Ergo &c. Hinc D. Thomas 2. 2. quæſt. 78. a. 2. ad 7. ait: *Si aliquis carius velit vendere res ſuas, quam ſit juſtum pretium, ut de peccunia ſolvenda emptorem expectat, manifeſte uſura committitur, quia hujuſmodi expectatio pretii ſolvendi habet rationem mutui; unde*

de quidquid ultra juſtum pretium pro hujuſmodi expectatione exigitur, eſt quaſi pretium Mutui, quod pertinet ad rationem Uſuræ.

CAS. II. Excipit quis Confeſſionem conſtituti in occaſione proxima; cui nequit differri Abſolutio ſine infamia notabili. Q. quid agendum in iſto caſu?

Reſp. cum diſt. Vel agitur de conſtituto in occaſione proxima voluntaria, vel de conſtituto in occaſione proxima neceſſaria. Si primum, ſubdiſtinguo: Vel hic erat conſcius, ſeu ab alio monitus, quoad obligationem dimittendi talem occaſionem; Vel non. Si non, dico quod ſi det vera ſigna doloris, firmiterque proponat occaſionem quamprimum dimittere, debet abſolvi, datis ei ſalutaribus monitis ipſique impoſita congrua pœnitentia. Ratio eſt, quia tunc eſt ſufficienter diſpoſitus ad Abſolutionem, cum promptus ſit, ſtatim ac novit ſuam obligationem, occaſionem dimittere. Si vero jam erat conſcius &c. dico, attendendum eſſe, an det extraordinaria ſigna doloris, nec ne. Si enim hæc dat, dico, eum pro tali vice poſſe adhuc abſolvi, quia propter hujuſmodi ſigna poteſt Confeſſarius prudenter judicare, in ipſo non adeſſe periculum illud proximum infringendi propoſitum, cum talia ſigna indicent, eum recepiſſe uberiorem gratiam, qua magis conſtanter ſe geret in occaſione removenda. Si vero non affert extraordinaria ſigna doloris, tunc aliam reflexionem faciendam cenſeo, cujus nempe qualitatis ſit occaſio, in qua pœnitens reperitur; an ſcilicet ſit ex iis occaſionibus proximis, quæ (uti loquitur S. Carolus Borromæus in ſua Inſtructione pro Confeſſariis) *ſunt in eſſe*, uti evenit cum Pœnitens ex. gr. retinet domi concubinam; an vero ſit ex iis, quæ *non ſunt in eſſe*, uti contingit cum Pœnitens ex.gr. in ludo alearum frequenter blaſphemat, vel in caupona frequente ſe inebriat. Si enim ſit ex hiſce poſtremis, dico cum S. Archiepiſcopo prælaudato, quod ſi det vera ſigna doloris, quantumvis non extraordinaria, firmeque proponat occaſionem dimittere, per ſecundam, & etiam tertiam vicem poteſt abſolvi. Ratio eſt, quia etſi reſpectu Pœnitentis ſupponatur occaſio proxima, tamen huic non eſt adeo obvia, & hic ſaltem adeo proxime in ea non verſatur, ſicut conſtitutus in occaſione primæ qualitatis; unde facilius ſperare poteſt Confeſſarius occaſionis dimiſſionem, ac Pœnitentis emendationem: proindeque facilius poteſt eum abſolvere. Hinc ſatius judico, hoc in caſu, ſecunda, aut tertia vice Pœnitenti imponere ſatisfactionem medicinalem (ultra ſacramentalem) pro caſu relapſus, quam eum inabſolutum dimittere: ſiquidem timor pœnitentiæ medicinalis inſerviet ei tamquam frænum, reddetque occaſionem de proximo remotam. E contra ſi occaſio ſit ex iis, quæ ſunt in eſſe, cenſeo, Pœnitentem non eſſe abſolvendum, ſed prius ab eo occaſionem dimittendam, quia reſpectu ipſius nedum occaſio eſt proxima, verum etiam facile obvia, & ipſe in ea proxime verſatur; ſicque cum, in vigore permaneat triplex ille funiculus, nimirum dulcedo illecebræ, inclinatio vehemens, ac objectum ad libitum præſens, difficile rumpitur niſi prius hoc dimittatur, ut compertum facit experientia; & ideo quando non interveniunt extraordinaria ſigna doloris, Pœnitens, ante remotionem occaſionis, non eſt abſolvendus. Nec refert periculum infamiæ notabilis; cum enim Pœnitens monitus de obligatione removendæ occaſionis, ac potens eam removere, eamdem removere noluerit, ſemetipſum voluntarie reddidit indiſpoſitum ad abſolutionem, ſeque a ſemetipſo poſuit in eo ſtatu, adegitque Confeſſarium ipſi diferre Abſolutionem cum infamia notabili, ſi hæc eſt inevitabilis dilata Abſolutione.

Quod

Quod ſi Pœnitens ſit conſtitutus in occaſione proxima neceſſaria, tunc pariter eſt interrogandus, an prius fuerit conſcius, vel monitus quoad ſuam obligationem de proxima eam reddendi remotam, ſi non per ſeparationem ſui ab objecto, ſeu circumſtantia extrinſeca, quæ ſupponitur ei moraliter impoſſibilis, ſaltem quoad enervationem, & oblationem internæ illius pravæ inclinationis, & affectionis, quam ipſe habet erga tale objectum: Si enim non erat conſcius, vel monitus, tunc ſi vere doleat, ac firme proponat, omnem curam adhibere pro ea in ſe enervanda, & a ſe auferenda per actus internos virtutum, Sacramentorum frequentiam, vitationem periculi, & per alia media, quæ paſſim ſuggeruntur a DD. in tali caſu debet abſolvi, ob rationem præfatæ conſimile. Si vero jam erat conſcius &c. debet attendi, an adhibere ſtuduerit mox dicta remedia, & procurare emendationem; Si enim id facere curavit, licet quandoque relapſus ſit, eſt abſolvendus dummodo prædictam, ac uberiorem proponat adhibere diligentiam; idque etiam fieri poteſt per plures vices, ſi aliqua in eo dignoſcatur emendatio. Si vero nulla, vel modicam proſequatur habere curam in adhibendis remediis, & procuranda ſui emendatione, primo Confeſſarius difficilem ſe præbeat ad Abſolutionem impendendam; inde ſi perſeveret eadem negligentia ac frequentia peccandi, differat ei Abſolutionem ex. gr. ad quindecim dies; nam ſi Pœnitenti in caſu imminet infamia notabilis, ipſe eſt vera, & unica cauſa proprii mali.

CAS. III. Concepit fœmina ex illicita copula.

Q. an ei licitum ſit ſibi mortem optare ad evitandam infamiam, vel aliud grave damnum?

Reſp. licitum eſſe tali fœminæ deſiderio inefficaci ſibi mortem optare ad prædictum finem, dummodo id non faciat ex impatientia, aut deſperatione, ſed cum humili, & debita reſignatione in divinam voluntatem: ita Anacletus Theol. Mor. tract. 4. quæſt. 1. num. 9. Tamburinus, Sporer, aliique comm. Ratio eſt, quia, etiamſi nemini liceat ſibi, vel alteri malum optare, quatenus malum eſt; tamen id licet quando id optatur quatenus bonum, & in quantum eſt medium conducens ad bonum finem, prout in caſu conducit ad evitandam infamiam, vel aliud grave damnum; non enim in caſu ipſum malum intenditur, ſed bonum, nimirum ipſa bonitas finis, quæ in caſu eſt conſervatio famæ ac boni nominis, & evitatio infamiæ penes publicum, vel alterius gravis damni: quod eſſe licitum, alibi diximus cum S. Thoma. Neque dicas, illicitum eſſe ſibi mortem inferre, etiam ad evitandam infamiam; adeoque & ſibi mortem optare ad eumdem finem. Diſparitas enim eſt, quia actualis occaſio ſui præſefert voluntatem abſolutam, & efficacem, quæ reſpicit effectum a ſe cauſatum, ut talem, ac in tali ſpecie, & ab eo ſpecificatur tamquam objecto, ad quod aſſequendum ſimul etiam inquirit media. Unde, cum reſpicere hujuſmodi effectum, ut talem, ac inquirere media ad illum cauſandum, ut patet, ſit malum graviſſimum, nil mirum quod illicitum ſit ſibi mortem inferre; in hoc etenim ſenſu, nempe deſiderio efficaci, neque licitum eſt ſibi mortem deſiderare, cum ſit, ipſum malum poſitive, & formaliter intendere; quod non licet etiam ad vitandam infamiam, vel aliud grave damnum; etenim non ſunt facienda, nec intendenda mala, ut eveniant bona. Et licitum quidem eſt intendere minus malum, quatenus minus non vero quatenus formaliter malum. Fœmina e contrario ſibi in caſu mortem optans ad evitandam infamiam, vel aliud grave damnum, eam ſibi non optat voluntate abſoluta, ſed condi-

conditionata, ut dictum eſt; nec deſiderio efficaci, ſed inefficaci, quatenus apprehendens amiſſionem ſui boni nominis, & infamiam, tamquam malum pejus amiſſione propriæ vitæ, in neceſſitate alterutrius, eligit, ac optat ſibi hoc minus, quam illud majus: quo modo Elias lib. 3. Reg. cap. 19. petiit animæ ſuæ ut moreretur, ad evadendas Jezabelis inſidias.

MENSE MAII.

CAS. I. PArochus, vocatus ed excipiendam Confeſſionem fœminæ graviter ægrotantis, cum ſit pluribus occupatus, ad eam mittit Capellanum, qui ſcit, ſe turpia cum illa egiſſe, nec ullo detinetur impedimento.

Q. quid agere in hoc caſu debeat Capellanus?

Reſpondeo: vel fœmina eſt in proximo mortis periculo, & abſque gravi infamia, vel ſcandalo nequit Capellanus ad ipſam alium mittere, qui ejus Confeſſionem excipiat; & in hoc caſu dico, Capellanum debere ſe ad illam conferre, ejuſdemque Confeſſionem excipere quia pro eo tunc non eſt privatus facultate eam abſolvendi, cum Benedictus XIV. fel. rec. pro tali caſu hanc ipſi reliquerit, ne in æternum ægrotantis anima pereat; ut patet ex ſecunda Conſtitutione declaratoria, hac ſuper re edita ab eodem Pontifice. Nec refert, eumdem ibidem dicere *in Articulo Mortis*; nam Mortis articulus, & proximum Mortis periculum, quoad Abſolutionem Sacramentalem impendendam, in jure pro uno & eodem ſumuntur, ut conſtat ex *cap. Eos qui* de ſext. excomm. & de communi teſtatur Paſqualigus in Theor. & Prax. quoad conſtitutos in Mortis periculo, quæſt. 3. num. 1. in fine. Vel fœmina non eſt in proximo Mortis periculo, aut ſi in hoc conſtituta eſt, ipſe poteſt, abſque periculo gravis infamiæ, vel ſcandali, ad eam alium mittere, ſue facere ut iterum opportune vocetur Parochus, & tunc dico, Capellanum ſub pœna majoris excommunicatiunis, Summo Pontifici reſervatæ, teneri ab ejus Confeſſione excipienda abſtinere (ni forte a turpibus contra ſextum cum ea commiſſis jam fuerit ab alio directe abſoluta) ac ſecluſa infamia, & ſcandalo curare ut alius, vel ipſemet Parochus ejuſdem Confeſſionem excipiat; nam ex una parte idemmet Capellanus eo tunc eſt ipſo jure privatus a laudato Summo Pontifice facultate abſolvendi complicem in peccato turpi & inhoneſto contra ſextum, ut liquet ex Conſtitutione *Sacramentum Pœnitentiæ*, & alia præfata declaratoria; Ex alia, ut gerens eo tunc vices Parochi, & ab hoc ſubſtitutus ad providendum animæ ægrotantis, debet modo poſſibili curare, ut opportune ſpirituali ejuſdem ſaluti proſpiciatur, interim (ſi de proximo deceſſu metuitur) ægrotam non derelinquens, ut in eventu mortis, & abſentia cujuſvis alterius Sacerdotis, ipſe præſto illi eſſe poſſit per Abſolutionem. Dixi, *ni forte a turpibus contra ſextum, cum ex commiſſis, jam fuerit ab alio directe abſoluta*, quia in caſu jam habitæ ab alio Confeſſario directæ Abſolutionis ab hujuſmodi peccatis, Capellano non eſt adempta facultas eamdem ab aliis, & etiam iterum ab iis ipſam abſolvendi, cum Pontifex loquatur de peccatis, ob quæ incurritur periculum eternæ damnationis, ut eruitur ex cauſali conceſſionis factæ Confeſſario abſolvendi complicem in articulo Mortis abſente quocumque alio Socerdote, *ne* ſcilicet *hac occaſione aliquis pereat*. Cum enim nemo in æternum pereat ob peccatum jam directe abſolutum, &, ut ſupponitur,

tur, rite confeſſum; certe de his Pontifex videtur non intelligendus; ſed de nondum directe abſolutis, uti etiam colligitur ex pœna graviſſima excommunicationis appoſitæ, prout alibi monuimus. Unum addo, & eſt, quod Confeſſarius excipere non debet confeſſiones hujuſmodi peccatorum, quantumvis hæc jam ab alio fuerint directe abſoluta, quando eorumdem expoſitio vel ſibi, vel pœnitenti, ingerit aliquod periculum relapſus in aliquam pravam complacentiam. Propterea ſatius erit, hujuſmodi complices, talia iterum exponentes, extra caſum gravis ægritudinis, ac alium dimittere.

CAS. II. Si ſcandali, & propriæ infamiæ periculum potuit dictus Capellanus avertere, & nihilominus ſe in neceſſitate conſtituit abſolvendi complicem, ac revera abſolvit:

Q. an inciderit in Excommunicationem S. Pontifici reſervatam, ſi ante Abſolutionem ipſum facti vere pœnituerit.

Reſp. affirm. Ratio eſt, quia, licet ipſum facti vere pœnituerit ante Abſolutionem; tamen pœnitentiæ præmiſit quantum ſufficit, ut incideret in talem excommunicationem; ſemel ac enim advertit, quod avertere poterat ſcandali, & propriæ infamiæ periculum, etſi pro Abſolutione complicis uteretur opera alterius Sacerdotis, erat probe conſcius, quod ad hujuſmodi uſum tenebatur, adhibendo congrua media, ut ille advocaretur, & exciperet Confeſſionem complicis, non vero ipſe; cum legem Pontificiam, & legis pœnam non ignoraret. Cum ergo hiſce non obſtantibus, ſemetipſum conſtituerit in ceceſſitate abſolvendi complicem, ac per conſequens congrua debita media adhibere neglexerit, jam fuit audax & contumax inobediens contra legem, cujus propterea pœnam, ſcilicet excommunicationem incurrit, ut expreſſe tradit idem Benedictus Papa XIV. de Syn. Diœc. lib. 7. cap. 14. num. 4. in fine. Neque dicas; eundem Pontificem in ſua Conſtitutione *Apoſtolici muneris*, ubi diſtinctius hanc legem exponit, ad incurſum cenſuræ in primis requirere, quod Sacerdos complex *congrua media adhibere de induſtria neglexerit*. Deinde quod interveniat auſus, ſeu præſumptio etiam in ipſo actu Abſolutionis, & quod hæc impertiatur nulla interveniente cauſa neceſſaria, cum immediate ſubjungat: *atque ita perſonæ in dicto crimine complicis, eoque in articulo, ut præſertur, conſtitutæ, Sacramentalem Confeſſionem excipere, ab eoque crimine Abſolutionem largiri, nulla, ſicut præmittitur, neceſſaria cauſa cogente, præſumpſerit*: Hinc, cum in caſu Capellanus omiſerit quidem adhibere media congrua, ſed non *de induſtria*; neque in eo fuerit amplius ulla præſumptio in exceptione Confeſſionis, & actu Abſolutionis, ſed illam exceperit, & hanc impertierit motus neceſſitate, ob abſentiam cujuſvis alterius Sacerdotis, necnon ex charitate, ne ſcilicet illa occaſione complicis anima periret ipſum propterea dici debere immunem ab Excommunicatione: Ne dicas, inquam: quod enim attinet ad omiſſionem *de induſtria*, hæc ſtatim evincitur, cum ſit reflexio ad modum, quo in caſu ſe geſſit; prævidebat enim, quod alium Sacerdotem non advocando, ipſi ſoli tale munus ſuperfuiſſet; dignoſcebat etiam, quod abſque ſui, ac pœnitentis infamia, & ſine aliorum ſcandalo, poterat alius Sacerdos advocari, & quod ipſe vi legis poſitive tenebatur in id curam impendere, ad hunc finem adhibendo media congrua: noluit hoc non obſtante id facere, & perſtitit ibi, uſquequo ob volitam neceſſitatem ipſemet complicis Confeſſionem excepit, eique Abſolutionem impendit: nonne factum ipſum, ac talis modus agendi, id ab eo peractum de induſtria, ſi non expreſſa, ſaltem tacita,

mani-

manifeſtat? quod ideo per ipſummet Legiſlatorem l. c. de Syn. Diœc. ſufficit ad incurſum talis cenſuræ. Quantum poſtea ad exigentiam præſumptionis etiam in ipſa exceptione Confeſſionis, & actu Abſolutionis, eam abſolute nego, dicens, nec id recte inferri ex citatis verbis; nam ſenſus illorum terminorum *atque ita preſumpſerit* appellat actionem, ſeu modum agendi præcedentem, qui, ut ex dictis facile colligitur, vere ac proprie audax eſt, utpote directe oppoſitus legi, ac menti Legiſlatoris; non vero actionem, ſeu modum agendi ſubſequentem, qui utpote factus, in caſu, ex neceſſitate ſubveniendi animæ complicis, valore non deſtituitur ab eodem Summo Pontifice, ea profecto de cauſa, ne illa occaſione aliquis pereat; & ſi etiam hic ibi ab eo dicitur illicitus, ac ſic agentem non effugere pœnam excommunicationis, hoc ideo eſt, quia ibi reſpicit quod regulariter evenit, nam regulariter in legum tranſgreſſoribus auſus, & mala voluntas perſeverat uſque ad finem operis. Cæterum quod non effugiat in caſu pœnam excommunicationis, id eſt, quod aſſerimus, quemadmodum etiam quod & caſus neceſſitatis quandoque valeat ab ea excuſare. Dico tamen, quod iſta neceſſitas illa non eſt, ad quam quis voluntarie ſe reducit, prout fecit Capellanus in caſu; ſed illa, quæ nos apprehendit ipſam non inquirentes.

CAS. III. Titius habet apud ſe depoſitam rem Sempronii, quam Caius abſumſit.

Q. cuinam hic ipſam reſtituere teneatur, Sempronio ne, an Titio?

Reſp. Per ſe loquendo debere illam reſtituere Titio. Ratio eſt, quia reſtitutio rei per ſe illi facienda eſt, qui eamdem juſto titulo poſſidebat, & hactenus poſſideret, ſi eidem ablata non fuiſſet; nam hic juſtus titulus in ipſum refundit quoddam jus particulare, vigore cujus alteri præferri debeat quoad talis rei poſſeſſionem. Jam vero res ita ſe habet in caſu relate ad Titium, ratione depoſiti; ex quo enim legitime fuerit conſtitutus ejuſdem depoſitarius, ideoque legitimus Cuſtos, ſpectat ad ipſum cuſtodia illius, adeoque poſſeſſio, ſeu detentio: qua proinde privari non poteſt abſque injuria, & læſione juſtitiæ. Neque dicas, Sempronium eſſe dominum talis rei, ac propterea hanc ad ipſum clamare, & non ad Titium; ſicque Sempronio eam eſſe reſtituendam. Contra enim; ex quo Sempronius ſit ejus dominus, utique probatur, rem ad ipſum clamare tamquam ad dominum, non tamen tamquam ad legitimum poſſeſſorem; fieri etenim poteſt, quod quis ſit dominus rei, & non actualis ejuſdem legitimus poſſeſſor; ut patet exemplo domus locatæ, equi commodati &c. quorum rerum uſus, ac poſſeſſio ſpectat ad Conductorem, & Commodatarium; qui propterea rei poſſeſſione, ac uſu privari licite nequeunt, quamvis proprietas ſpectet ad Dominum. Similiter ergo in caſu noſtro propietas & dominium rei ſpectat ad Sempronium, attamen rei poſſeſſio, ac detentio ſpectat ad Titium, cui proinde reſtitui debet. Dixi poſtea, per ſe loquendo, eo quia per accidens fieri poteſt, quod Depoſitario nihil interſit, quod ipſi potius, quam Domino fiat reſtitutio: in quo caſu, ſi id innoteſcat debenti facere reſtitutionem, poteſt hic eam reſtituere Domino; quemadmodum huic illam poſſet etiam reſtituere, ſi Depoſitarius magno cum rationabili fundamento crederetur eam vel furaturus, vel conſumpturus, cum Domini injuria. Toletus de Reſtit. cap. 5. dub. 1. Layman, aliique communiter.

MENSE JUNII.

CAS. I. PArochus pharmacum tradit Bertæ gravidæ, ut abortum faciat, dubitans tamen, an fœtus ſit animatus.

Q. an affectu ſecuto ſit irregularis in foro interno, & externo: 2. an poſſit in tali dubio Parochianis præbere Sacramenta. 3. an incurrerit reſervationem.

Reſp. in toto rigore eum non eſſe irregularem tam in foro externo; quod etiam plures adverſarii admittunt, quam in foro interno; ipſumque in tali dubio poſſe Parochianis præbere Sacramenta; nec eum incurriſſe reſervationem. Ratio primæ partis eſt, quia in Jure legitur quidem pluries expreſſa irregularitas quando homicidium eſt certo ſequutum, & dubium eſt, an quis per ſuam actionem iſtud cauſaverit, ut patet ex cap. 12. cap. 18. & cap. 24. de Homic. volunt. At nullibi legitur expreſſa irregularitas etiam in dubio, an homicidium ſit ſequutum, ut cum pluribus notat de Ligorio lib. 3. tract. 4. cap. 1. n. 396. Hinc, cum ex una parte irregularitas non incurratur, ni ſit expreſſa in jure, ut habetur *cap. is qui de ſent. Excomm. in 6.* ex alia ſimus in caſu dubii, an homicidium ſit ſequutum, eo quia Parochus dicitur dediſſe pharmacum fœminæ gravidæ, dubitans (uti ſupponitur rationabiliter, & cum fundamento) an fœtus eſſet animatus; ideo dicendum eſt, etiam effectu ſequuto, ipſum in toto rigore non eſſe irregularem. Neque dicas, in hiſce dubiis, ſaltem pro foro interno, tutiorem partem eſſe eligendam, ut inquiunt Clemens III. Innocentius III., ac Honorius III. in præindicatis capitibus; nam hi omnes loquuntur in caſu homicidii certo ſequuti, in quo pariter ſenſu procedunt alii textus adducibiles pro irregularitate dubii de homicidio. Ratio poſtea ſecundæ partis infertur ex illa primæ; ſi enim Parochus non eſt irregularis, nullum afferri poteſt interveniens impedimentum legitimum, eumdem impediens, ne exerceat officium ſuum, ſive quoad poteſtatem Ordinis, ſive quoad illam Juriſdictionis, & ſic ne Parochianis miniſtret Sacramenta. Nec obſtat praxis Sacræ Pœnitentiariæ etiam in caſu diſpenſantis cum recurrentibus; hoc enim probat, ab ea concedi diſpenſationem ſi fiat recurſus, non vero neceſſitatem recurſus pro diſpenſatione: quæ neceſſitas alioquin interveniret, ſi Parochus eſſet irregularis. Ratio denique quoad tertiam partem hæc eſt, quia, cum inter Caſus reſervatos hujus Diœceſis nil peculiare exprimatur quoad abortum, ejuſque procurationem, ad incurſum in reſervationem requiritur certitudo, quod fœtus expulſus eſſet animatus, cum reſervatio hic tantum ſit de caſu abortivo animati fœtus.

CAS. II. Proculus altercando cum Berta muliere loquaci, dixit ei: Mulier peſſima, diabolus te fecit.

Q. an ſit blaſphemia hæreticalis, ac Proculus denunciandus ſit Sanctiſſimæ Inquiſitioni.

Reſp. cum diſt. Vel Proculus talia proferens intendit, opus creationis ipſius Bertæ eſſe opus Diaboli, & non Dei; & tunc dico, eſſe blaſphemiam hæreticalem, eo quia tribuit creaturæ quod convenit Deo; & ſi hoc ita protuliſſet, ut hæreſis ſuſpicionem aliquam fundatam ingereret, eſſe utique denunciandus Sanctiſſimæ Inquiſitioni tamquam ſuſpectus de hæreſi, ut patet ex Edicto ejuſdem. Tribunalis. Vel intendit, ejuſdem loquacitatem, ac mores tales eſſe, ut quoad hos, juxta humanum dicendi modum, ſit filia Diaboli; & in hoc ſenſu dico, non eſſe blaſphemia hæreticalem, quia ſic

nec aliquid tribuit Creaturæ; quod conveniat ſolo Deo, nec aliquid protulit, quod ſit contra fidem, cum etiam Chriſtus Dominus Joannis cap. 8. in hoc ſenſu Judæis dixerit: *Vos ex patre Diabolo eſtis, & deſideria Patris veſtri vultis perficere*; ubi Auguſtinus, Beda, & Maldonatus inquiunt, illum vocare filios Diaboli Judæos, *non utique natura, ſed imitatione*; ſeu *non carnis ſucceſſione, ſed criminis*, prout ait D. Ambroſius in Lucam lib. 4.; & in hoc ſenſu Proculus, ut conſtat, non eſt Sanctiſſimæ Inquiſitioni denunciadus; etenim tale dictum, quantumvis ab ipſo prolatum etiam cum aliqua averſione contra Bertam, eſt potius convicium, ſeu contumelia; quæ eſt injuria, qua objicitur alteri crimen, vel alius defectus in ipſius præſentia.

CAS. III. Cajus occulte ſe polluit in Eccleſia, ac pugnis ibidem lividum, ac timidum effecit vultum Terentii abſque effuſione ſanguinis.

Q. an per utrumque crimen Eccleſia fuerit polluta.

Reſp. per neutrum Eccleſiam fuiſſe pollutam, ſaltem ſi utrumque fuit, ac manet occultum. Et quidem quoad ſecundum omni dubio caret, ſi pugni non fuerunt adeo beſtiales, ut Terentio cauſent mortem; etenim hac ob eos non interveniente, non adeſt homicidium, nec effuſio ſanguinis, quorum alterutrum cæteroquin a jure in caſu requiritur, ut Eccleſia polluatur. Deinde ad inducendam Eccleſiæ pollutionem requiritur publicitas, ſeu notorietas criminis, ſive hoc conſiſtat in voluntaria, & peccaminoſa effuſione ſanguinis, ſive in effuſione ſeminis, ſeu pollutione, ſive in alio quocumque crimine in jure expreſſo, ut de communi teſtatur Puteobonellus de Sacrif. Miſſæ quæſt. 5, art. 2. §. 4. num. 9. In tantum enim Eccleſia per hæc polluitur, in quantum per hujuſmodi crimina deturpatur, inhonoratur, & ab ea aufertur debitus ille reſpectus, ſeu illa reverentia, quam exigit ſanctitas loci. Porro iſthæc reverentia, ut recte notant Salmanticenſes Morales de Matrim. c. 15. pun. 5. num. 64. conſiſtit in opinione hominum, ſicuti fama. Hinc ſicuti homines non fiunt per crimina infames, niſi hæc promulgentur, ac fiant notoria; ita nec Eccleſia apud homines reverentiam amittit, aut maculam contrahit per aliquod ex præfatis criminibus in ea commiſſum, niſi hoc publicetur, ac fiat notorium; & ſic uſquequo pollutio, aut &c. eſt, ac manet in occulto, per hujuſmodi non polluitur Eccleſia. Nec refert, quod ex. gr. pollutio, quantumvis occulta, contrahat ex circumſtantia loci ſacri, in quo facta eſt, formalem malitiam Sacrilegii; ideo enim hoc, quia formalitas Sacrilegii afficit pollutionem ut culpam, quæ cum imbibat omnem malitiam formalem, etiam ſibi adjacentem ſive publica ſit, ſive occulta, ideo, quatenus facta in loco ſacro, eſt ſacrilega, licet occulta. E contra pollutio, ſeu violatio Eccleſiæ, eſt quidem veluti macula quodammodo in ipſam reſultans, ſed a jure alligata certis criminibus in ea commiſſis, & ab iis exurgens in publicam pœnam deliquentis, ut nempe hic reflectens ad maculam, quæ per talia perpetrantem in ipſammet Eccleſiam inducitur, ad confuſionem, ac dedecus reſultans committenti, ſi vel palam ea committat, vel commiſſa publicentur, caveat ab iis perpetrandis, aut de aliquo a ſe perpetrato magis erubeſcat, & doleat. Jam vero notum omnibus eſt, Eccleſiam non infligere pœnam, ſeu pœnitentiam, niſi ob delictum publicum; & pe conſequens Eccleſia polluta dici non debet ob pullutionem occultam.

MEN-

CAS. I. MUlier peſſima, ut Confeſſarium ad inhoneſtum ſui amorem provocet, plura obſcæna ei narrat in Confeſſione.

Q. an hæc cadant ſub ſigillo; an vero poſſit extra Confeſſionem mulier corripi, ut a Confeſſariis ſollicitandis deſiſtat?

Reſp. cum diſt. Vel talis Mulier narrat tantum hujuſmodi obſcæna, eaque ex hoc ſolo fine, ut Confeſſarium provocet ad inhoneſtum ſui amorem; & in hoc caſu dico, iſta non cadere ſub ſigillo, ſed poſſe extra Confeſſionem Mulierem corripi &c. Vel etiam narrat alia peccata, omniaque ordinat ad Confeſſionem Sacramentalem; & tunc dico, iſta omnia cadere ſub ſigillo, & Mulierem non poſſe corripi extra Confeſſionem. Ratio primæ partis eſt, quia in eo caſu illa narratio non eſt Confeſſio, ſed mera ſollicitatio, & provocatio ad inhoneſtum ſui amorem, circa quam non tenetur Confeſſarius ad ſigillum, ac proinde eam celare non obligatur, ſed jure poteſt ſollicitantem ac provocantem objurgare, & corripere, ut a Confeſſariis ſollicitandis deſiſtat. Graffius deciſ. Aur. lib. 1. cap. 23. num. 8. Ratio ſecundæ partis eſt, quia in hoc alio caſu eſt Confeſſio, quantumvis mala, & ſacrilega, omniaque ordinata ſunt ad Confeſſionem. Propterea, cum ea omnia, quæ cadunt ſub Confeſſione, & ad Confeſſionem ordinantur, cadant, ſub ſigillo, hinc fit, quod extra Confeſſionem nequeat Mulier corripi, etiam ad hunc finem, ut illa a Confeſſariis ſollicitandis deſiſtat.

CAS. II. Novit Confeſſarius ex Confeſſione, mulierem quamdam eſſe valde proclivem ad venerea; unde poſt tres dies em convenit domi, eamdemque ſollicitat. Q. an ſit denunciandus?

Reſp. neg. Ratio eſt, quia licet Confeſſarius, ex auditis in Confeſſione talis Mulieris motivum ſumat eamdem ſollicitandi, & ſic abutatur notitia habita in actuali Confeſſione ejuſdem; tamen non verificatur ſive phyſice, ſive moraliter, quod eamdem ſollicitet in actu Sacramentalis Confeſſionis, neque immediate poſt, neque &c. cum lapſus interjacens trium dierum, nedum phyſicam, verum etiam moralem interruptionem inducat. Et propterea ſi nihil tali mulieri dixit, uti ſupponitur, in actu Sacramentalis Confeſſionis, neque immediate ante, neque immediate poſt, dicendum quod minime ſit denunciandus. Puteobonel. de Pœn. quæſt. 5. art. 9. num. 23. circa fin.

CAS. III. Franciſcus renunciavit jurejurando hæreditati Patris; eo tamen mortuo filii Franciſci in eam ſuccedere contendunt.

Q. an juſte.

Reſp. affirmat. Ratio eſt, quia obligatio Patris mere perſonalis, & ab ipſo voluntarie aſſumpta, non tranſit in filios, neque filii ſtare tenentur, ut tradunt DD. comm. Jam vero talis erat Franciſci obligatio, ab eo contracta per juramentum de renunciando hæreditati paternæ: propterea cum filii nulla lege adigantur ſtare renuntiationi factæ a Franciſco reſpectivo eorum Patre, ſcilicet, non ex vi juramenti, quo ille ſemetipſum obligavit, eo quia hæc fuit mera illius obligatio perſonalis, quæ proinde non tranſiit in ipſos; neque ratione contractus, eo quia etiam Franciſcus ceſſante juramento, de jure communi non tenebatur abdicare a ſe hæreditatem, ejuſque dominium transferre in renunciatarium; hinc fit, quod mortuo Franciſco, filii ejuſdem ſuperſtites juſte in eam ſuccedere contendunt. Sanchez lib. 3. Mortal. cap. 23. Sayrus in Clav. Reg.

 lib. 5.

lib. 5. cap. 6. quæſt. 4. Sotus de Juſt. & Jur. lib. 8. quæſt. 2. art. 2. col. 4.; Graffius Deciſ. Aur. part. 1. lib. 2. cap. 18., quidquid in contrarim dicant Molina tom. 3. tr. 2. diſp. 579. num. 4. & Layman lib. 3. tract. 5. cap. 7. num. 1. verſ. Tertiam. Nam juramentum Patris non tollit jus filii adeundi hæreditatem l. *quamvis pactum* de Pactis in 6.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. ETſi Titius prævideat, quod ſe inebriando blaſphemabit, etiam hæreticaliter; ſe inebriat, ac in ebrietate hæreticaliter blaſphemat.

Q. an iſtæ hæreticales blaſphemiæ ſint reſervatæ?

Reſp. negative cum P. Manſio de Caſib. Reſer. part. 1. quæſt. 2. caſ. 1. num. 22. & ſeq., aliiſque comm. Ratio eſt, quia hujuſmodi blaſphemiæ, a Titio in ebrietate prolatæ, proprie non ſunt veræ, ac formales blaſphemiæ, ſed tantum materiales; nec in ſe ullam habent propriam formalem malitiam, cum non proferantur a Titio quatenus homo eſt, ac rationalis, ſed præciſe continent malitiam ſuæ cauſæ, in qua ſola ſunt voluntariæ. Hinc cum ad rationem caſu reſervati ſit neceſſe, quod ſit peccatum, & quidem formale, ideoque quod in ſe contineat propriam formalem malitiam; dicendum, blaſphemias hæreticales a Titio in ebrietate prolatas non eſſe reſervatas. Nec refert, quod Titius eas præviderit in ebrietate ſecuturas, & hoc non obſtante ſe inebriaverit; id enim probat affectum, & inclinationem ad illas, eaſque fuiſſe volitas in cauſa. Aſt quia reſervatio non eſt quoad hujuſmodi affectum, & inclinationem, ac volitionem in cauſa, ſed quoad ipſa formalem blaſphemiam hæreticalem; ideo quia in ſe tales non ſunt blaſphemiæ hæreticales a Titio in ebrietate prolatæ, iſtæ non ſunt reſervatæ: reſervatio namque in hoc imitatur legem pœnalem; quod ſicut pœna non incurritur, niſi quis probetur reus, atque adeo niſi probetur delictum, & quidem commiſſum prout cadit ſub tali pœna; ita idem valet de peccato, ut cadat ſub reſervatione: præcipue cum forum internum nitatur veritati, & non meris præſumptionibus, ut forum externum. Neque oppoſitum evincit paritas de homicidio voluntario, quod licet volitum in cauſa, puta in propinatione veneni, ex quo ſequitur mors, in gravi percuſſione prægnantis, unde ſequitur abortus &c. adhuc eſt reſervatum, ut inter alios tradit Girib. de Sacr. Pœnit. cap. 15. dub. 4. §. 5. Diſparitas enim eſt, quia homicidium volitum ex. gr. in propinatione veneni, eſt volitum in cauſa proxima, non vero in remota, ſicuti ſunt blaſpemiæ prævisæ ſecuturæ in ebrietate. Hinc ſicuti ſi quis prævideat, quod ſe inebriando aliquem occidet; ſi ſe inebriet, ac ebrius aliquem occidat, per eumdem Giribaldum ibidem num. 57. tale homicidium in eo caſu non eſt reſervatum, etſi prævisum, quia tunc eſt voluntarium ſolum in cauſa remota; ita neque ſunt reſervatæ blaſphemiæ prævisæ ſecuturæ in ebrietate ob eamdem rationem.

CAS. II. Occidit Sejus Clericum, ſed occulte.

Q. an Jubilæi tempore tum poſſit abſolvi a peccato, & excommunicatione, tum etiam diſpenſari ab irregularitate?

Reſp. quamvis reſolutio hujuſmodi caſuum proprie pendeat a tenore peculiaris indulti, quod occaſione cujuslibet Jubilæi publicatur; nihilominus, attentis facultatibus, quæ tali occaſione regulariter conceduntur, dico, Sejum abſolvi poſſe, tum ab excommunicatione, tum a peccato; non ſic vero diſpenſari ab irregularitate. Ratio utriuſque partis ex eo

deſu-

deſumitur, quod hujuſmodi occaſione conceditur quidem facultas abſolvendi a caſibus, & cenſuris, etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, dempto crimine complicis in peccato turpi contra ſextum, ac crimine hæreſis formalis externæ; concedi vero nequaquam ſolet facultas etiam diſpenſandi, ſaltem in præfata irregularitate; ut aperte colligi poteſt ex indultis, talibus in occaſionibus hactenus publicatis. Neque dicas cum Soto in 4. diſt. 22. quæſt. 3. Salmanticenſibus, & aliis, quos refert de Ligorio de Pœnit. cap. 1. num. 537. circa fin. irregularitates ex delicto habere rationem cenſuræ, ac proinde Sejum poſſe etiam diſpenſari occaſione Jubilæi ab irregularitate contracta ob occiſionem Clerici. Contra enim, nego aſſumptum, nempe quod irregularitas ex delicto habeat rationem cenſuræ; nam Innocentius III. cap. 20. de verb. Signif. *Quærenti*, inquit, *quid per cenſuram Eccleſiaſticam debeat intelligi; reſpondemus, quod per eam non ſolum Interdicti, ſed Suſpenſionis, & Excommunicationis ſententia valeat intelligi*. Ubi ly *valeat* idem ſignificat ac *debeat*, ut reſponſio ſit interrogationi correſpondens; & ſic cum Pontifex nullam Irregularitatis ex delicto ibi faciat mentionem; ſignum evidens eſt, hanc proprie non eſſe cenſuram; nam ſecus, cum ibi recenſeat ſpecies cenſurarum, etiam hanc expreſſiſſet. Accedit, cenſuram de primario ferri ut pœnam medicinalem, ac ordinari ad corrigendos Fideles, ut reſipiſcant, & caveant delicta in futurum. E contra Irregularitas, etiam ex delicto, non eſt pœna medicinalis, ſed inhabilitas; nec ordinatur ad corrigendos &c. ſed apponitur tanquam impedimentum canonicum, de quo Eccleſia non eſt adeo ſolicita, quod removeatur ab impedito; imo etiamſi hic multoties illud removere ſatagat, hoc non obſtante, pluries negat ei hujuſmodi remotionem. Denique Cenſura aufertur per Abſolutionem, Irregularitas vero per diſpenſationem; & cui conceditur facultas ut abſolvatur a Cenſuris, ex ſtylo Romanæ Curiæ non cenſetur conceſſa facultas ut diſpenſetur ab Irregularitate, niſi fiat hujus expreſſa mentio, ut teſtatur, ac tradit D. Carolus Borromæus in inſtructione apud P. Antoine de Cenſur. cap. 5. verſus fin. Unde infertur, quod etſi Sejus poſſit occaſione Iubilæi abſolvi ab excommunicatione, & a peccato, per dictam occiſionem contractis, non ſic tamen diſpenſari ab irregularitate.

CAS. III. Poteſt Sempronius ſolvere integrum debitum; at quia ex pecunia percipit aliquod emolumentum, vult ſolvere tantum per partes. Q. an Confeſſarius hoc non obſtante debeat illum abſolvere?

Reſp. per ſe loquendo negative, niſi interveniat Creditoris conſenſus; imo debere illum inabſolutum dimittere. Ratio eſt, quia ſemel ac in eo ſupponitur poſſibilitas ſolvendi integrum debitum, & jam lapſum eſſe terminum integræ ſolutioni præfixum, ſtatim urget præceptum nihil retinendi de alieno, & per conſequens, totum ſolvendi, quod alteri debetur: id ipſum clamat ipſamet dies præfixa, interpellans pro ſolutione, adæquata debito; & omnia jura injuſtæ detentionis arguunt debitæ integræ ſolutioni aliquid detrahentem; totum namque quod detinetur, detinetur contra jus naturale divinum, & contra juſtitiam poſtulantem æqualitatem. Unde fit, quod Sempronius volens tunc ſolvere non in totum, ſed per partes, unam ſcilicet partem debiti hoc menſe, aliam alio, & ſic ſucceſſive uſque ad totalem ſolutionem, habeatur ut violator juſtitiæ commutativæ, ut fractor legis naturalis divinæ, cæterarumque legum; & tamquam voluntarie perſiſtens in actuali peccato, communi ſuffragio reputatur indiſpoſitus pro Abſolutione, adeoque indignus, qui abſolvatur, & poſitive dignus qui dimittatur inabſolutus; ut videre

 eſt

eſt apud Giribaldum de Reſtit. cap. 5. dub. 4. n. 30. ac Bartholomæum a S. Fauſto de Reſtit. in Gen. diſp. 4. quæſt. 202. Neque illi ſuffragatur ea cauſalis, *quia ex pecunia percipit aliquod emolumentum*; nam ultraquamquod æquum non eſt, ut quis ex alieno diteſcat, ſi talis ratio ſufficeret ad juſtificandam detentionem pecuniæ, vel alterius rei alienæ, dici etiam poſſet, licere furi ob idem motivum penes ſe retinere ad tempus notabile magnam portionem pecuniæ alteri furatæ, eidemque ſufficere, quod reſtituat per partes: quod quam alienum ſit a veritate, nemo non videt; ideoque neque licere Sempronio potenti ſimul ſolvere totum ac integrum debitum. Dixi tamen ab initio *per ſe loquendo*; nam per accidens, & ſignanter *ſi interveniat Creditoris conſenſus*; vel expreſſus vel tacitus; id poſſe licite fieri a Sempronio, minime inficior: quemadmodum enim poteſt Creditor ipſi abſolute debitum remittere, & condonare; ita certum eſt, quod illi poteſt etiam permittere, ut paulatim ſolvat per partes: ſicuti etiam id Sempronio liceret, caſu quo, ſimul ſolvendo integrum debitum, ſubeſſet damno valde notabili; & viceverſa illud ſolvendo per partes, Creditor nullum, vel modicum damnum ſentiret, ut paſſim monent DD. At eo tunc cenſeretur moraliter impotens ſimul ſolvere, cujus oppoſitum ſupponitur in caſu de Sempronio: quem propterea dixi nec debere, nec poſſe per ſe loquendo abſolvi, ſed dimittendum inabſolutum, ſaltem ni doleat ex corde, ſe hactenus integre non perſolviſſe, & ſtatuat, ac firmiter proponat, quamprimum per integrum ſolvere.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. OB non impletum præceptum Paſchale Gneus fuit publice interdictus.

Q. an ab hac cenſura poſſit abſolvi occaſione Jubilæi?

Reſp. regulariter non poſſe ab ea abſolvi, ſaltem ſi intra tempus præſcriptum, quod ſolet eſſe duarum hebdomadarum, non compareat coram Ordinario, ſeque promptum exhibeat ad ejus, & Eccleſiæ mandatis obtemperandum. Ratio eſt, quia non niſi ſub hac conditione ſolet concedi facultas abſolvendi hujuſmodi delinquentes, ut colligi poteſt ex Indultis Jubilæorum præcedentium; imo SS. D. N. Clemens Papa XIII. feliciter regnans in indulto Jubilæi ab ipſo conceſſi anno præterito poſitive expreſſit, ſe aliter non concedere hujuſmodi facultatem. Ergo niſi Gneus id præſtet, ab hac cenſura nequit abſolvi occaſione Jubilæi: facultas namque ſub tali conditione conceſſa (ut recte ait Viva de Jubil. qu. 10. art. 2. num. 7.,) conditione non purificata, minime conceditur, & ſic Abſolutio non ſubſiſtit; ideoque etiam Gneus aliter nequit abſolvi a tali cenſura.

CAS. II. Ad excipiendam Confeſſionem conſtituti in proximo mortis periculo contemporanee adveniunt Parochus, & alius ſimplex Sacerdos.

Q. an ſit neceſſe, quod hic cedat locum Parocho, ut valida, ac licita ſit Abſolutio?

Reſp. probabilius eſſe quod ſic. Ratio eſt, quia ſimplici Sacerdoti videtur ſolum conceſſa facultas abſolvendi in caſu extremæ neceſſitatis, quando nempe deeſt copia Sacerdotis tum ordinarii, tum delegati; & aliunde imminet Pœnitenti periculum, quod decedat inabſolutus. Fundamen-

tum

tum deſumitur ex eodem cap. 7. ſeſſionis 14. Tridentini unde adverſarii pertrahunt ſuum. Ibi enim Concilium expreſſe dicit, pie ſemper in Eccleſia Dei cuſtoditum fuiſſe, ut in articulo mortis nullam ſit reſervatio, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat: atque ideo omnes Sacerdotes poſſe abſolvere quoslibet Pœnitentes a quibuſvis peccatis, & cenſuris. Quo poſito, ſic diſſero: Si in Eccleſia Dei id ſemper cuſtoditum fuit, Concilium ibi quoad hoc non ſtatuit jus novum, ſed ſolum declarat, & approbat antiquum, ſeu antiquam conſuetudinem; nam ſecus antea id cuſtoditum non fuiſſet prout aſſerit Concilium. Sed jus antiquum, ſeu antiqua conſuetudo erat, quod ſimplici Sacerdoti ſolum intelligeretur conceſſa facultas abſolvendi in caſu extremæ neceſſitatis, quando nempe deerat copia tum Parochi, ſeu Sacerdotis ordinarii, tum Sacerdotis delegati; & quidem imminente Pœnitentis periculo, ne inabſolutus decederet, ſeu ea in occaſione periret, ut conſtat *ex can. Presbyteri 26. quæſt. 6. ex cap. inter cunctas §. incendiarii de Privileg.* & ex aliis textibus antiquis: Ergo etiam nunc talis eſt intentio Tridentini; ac per conſequens neceſſe eſt, quod ſimplex Sacerdos cedat locum Parocho, ut valida, ac licita ſit Abſolutio. Addo, Concilium dicere, omnes Sacerdotes poſſe &c. *ne hac occaſione aliquis pereat*. Sed quando adeſt Parochus, non intervenit tale periculum, quia præſto eſt Parochus; ergo &c. Secundo per ly omnes Sacerdotes probabilius a Concilio ibi non comprehenduntur Sacerdotes ſimplices, ut adnotant plures DD. inter quos Fagnanus in cap. *Non eſt vobis de Sponſalib.* num. 1. & 4. Sed ſoli Sacerdotes ordinarii, & delegati; quod colligunt tum ex iis, quæ præcedunt in eodem cap. 7., tum ex aperto Decreto S. Congregationis Concilii ibidem relato a Fagnano hiſce terminis: *Caput 7. Tridentini de caſuum reſervatione referendum eſt ad eos Sacerdotes, qui habent ordinariam, vel delegatam poteſtatem*. Ergo &c. At dices: A quo ergo ſimplices Sacerdotes habent poteſtatem, ſaltem in extrema neceſſitate, abſolvendi, ne tunc aliquis pereat? Reſpondeo, eos illam habere a præfato *Can. Presbyteri*, & aliis Canonibus antiquis. Propterea cum horum tenore nec in articulo mortis poſſent abſolvere in præſentia Parochi, ut ſupra dictum eſt; ideo &c. Hinc Catechiſmus Romanus de Pœnit. §. 55. ait, Concilium docere, quemlibet Sacerdotem poſſe abſolvere ab omni peccato, & cenſura, ſi mortis periculum imminet, *& proprii Sacerdotis facultas non datur*. Et Rituale Romanum de Sacram. Pœnit. ſub init. Si periculum mortis immineat, *approbatuſque deſit Confeſſarius*, quilibet Sacerdos poteſt a quibuſcumque cenſuris, ac peccatis abſolvere. Moneo hic tamen, quod ſi ſimplex Sacerdos, inſcius de proximo Parochi adventu, Confeſſionem conſtituti in proximo mortis periculo jam excipere cœpiſſet, tunc etiam adveniente Parocho proſequi poſſet; tum quia judicium jam cœptum debet compleri; tum quia non eſt gravandus Pœnitens duobus in caſu eadem ſua peccata confiteri.

CAS. III. Emit quidam a Ruſtico argenteum pollubrum cum aliquali dubio, an eſſet venditoris. Aſt quia hic juramento affirmavit ſuum eſſe, ſtante ignorantia facti, complevit emptione Contractum. Nunc certo detectum eſt, quod pollubrum erat alienum. Q. an poſſit hoc emptor reddere venditori, recuperando pretium ſolutum, an vero teneatur pollubrum reſtituere Domino, ſi pretium facile nequeat recuperare?

Reſp. cum Giribaldo de Reſt. cap. 1. dub. 2. & aliis quampluribus, quod ſi aliter nequeat pretium a ſe ſolutum nonniſi cum magna difficultate recuperare, poteſt emptor reſcindere Contractum, & pollubrum redde-

re venditori, ſic recuperando pretium a ſe ſolutum. Ratio eſt, quia ipſe non tenetur damnum pati, ut ſervet rem Domino; ſed poteſt jus ſuum proſequi, hanc reponendo in ſtatu, in quo erat, reſcindendo Contractum; ſi enim Dominus jus habet ad ſuum pollubrum, etiam hic habet jus ad pretium a ſe ſolutum; & ſi Dominus non recuperat ſuum pollubrum in manu ruſtici repoſitum, reſpectu reponentis id eſt per accidens, ac ex ſola malitia ipſius ruſtici, cum ille mere intendat Contractum reſcindere, & ſuum pretium recuperare: uno verbo, eſt damnum alterius, cui obviare non tenetur, mere permittere, ut ſemetipſum ſervet indemnem; quod licitum eſſe, omnia jura clamant, cum naturale ſit, prius ſibi conſulere, ac rebus propriis, quam alienis. Vide Alphonſum de Ligorio de Reſt. dub. 2. num. 569.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. QUidam honorem alteri abſtulit per contumeliam, convicium, ac improperium; deinde taliter affectum benigne, & amicabiliter tractavit. Q. an iſte modus reſarciendi honorem læſum ſit ſufficienter ſatisfactorius?

Reſp. cum diſt. Vel agitur de Superiore, qui inhonoravit inferiorem; Vel de inferiore, qui inhonoravit Superiorem; Vel denique de æquali, qui inhonoravit æqualem. Si primum; dico, talem modum reſarciendi honorem læſum, eſſe ſufficienter ſatisfactorium; quia licet etiam Superior, quando injuſte offendit inferiorem, debeat reparare offenſam; modus tamen hujus reparationis talis eſſe debet, ut nec deprimatur dignitas, nec imminuatur auctoritas, nec gradus, aut conditio vileſcat: præcipue cum ſatisfactio, quæcunque in ſe ſit, in hoc caſu, ex diverſo reſpectivo ſtatu, & conditione perſonarum augmentum recipiat. Hinc ſi Prælatus ſubditum, Princeps vaſſallum, Pater filium, Dominum ſervum offendit, non eſt ab his facienda veniæ pretio (idem dic de valde nobili reſpectu plebæi) quia hæc eſſet eidem ſubjectio contra naturæ ordinem, ut ait Stephanus a S. Gregorio de Reſt. in Partic. cap. 12. num. 49., ſed ſufficit, eiſdem exhibere extraordinaria ſigna honoris, & benevolentiæ, quæ nempe ſimilibus perſonis exhiberi non ſolent; cujuſmodi plane ſunt, benigne, & amicabiliter tractare, honorifice conſalutare, aut quid ſimile; ut tradit etiam Valerius Reginaldus, Praxis tom. 1. lib. 10. de Reſtit. num. 355. quod eſt conforme monito relicto Superioribus in Regula a D. Auguſtino hiſce verbis: *Si vos modum exceſſiſſe ſentitis, non a vobis exigitur, ut a vobis ſubditis veniam poſtuletis, ne apud eos, quos oportet eſſe ſubjectos, dum nimium ſervatur humilitas, regendi frangatur auctoritas.* Si ſecundum; dico, prædictum modum non eſſe ſufficienter ſatisfactorium, ob rationem oppoſitam, propter magnam diſparitatem inter offenſorem, & offenſum; ideoque quid plus requiri cum proportione ad qualitatem inhonorationis, & excellentiam, ſeu majoritatem perſonæ offenſæ. Hinc communis eſt Doctorum ſententia, requiri in caſu petitionem veniæ, ſi in id offenſus conſentiat; & etiam quid plus, quod neceſſarium prudenter reputetur pro integra reſtitutione. Notant tamen Cajetanus, Molina, Covarruvias, & alii quamplures apud relatum a S. Gregorio num. 50., non eſſe neceſſariam veniæ petitionem quando judicio viri prudentis honor alio modo reſtituitur. Si tertium; dico pariter, non ſufficere dictum modum ſatisfactorium, ſed ulterius requiri petitio-

titionem veniæ: immo, ſi inhonoratio fuit admodum gravis, venia petenda eſt flexis genibus, ut ſatisfactio ſit adæquata; ut cum S. Antonino, Salmanticenſibus, & aliis tradit de Ligorio.

CAS. II. Sejus furatus eſt aliquot oves jam tonſas Cajo; deinde ex nova lana lucratus eſt multum. Q. an teneatur reſtituere Domino etiam hoc multum, acquiſitum ex lana.

Reſp. affirmare Rebellum de Juſt. part. 1. lib. 2. quæſt. 4. num. 2. & alios non paucos, inquientes lanam iſtam eſſe fructum naturalem. Aſt negat Pharaonius de Reſtit. ſeſſ. 29. caſ. 32. cum aliis, eo quia hujuſmodi lana numeratur inter fructus induſtriales, ut teſtantur Card. Tuſchus Pract. Concl. tom. 4. Concl. 485. num. 5. Menochius lib. 2. de arbitr. cent. 3. caſ. 210. num. 26. Azorius, & alii apud Sanchez in Dec. tom. 1. lib. 2. cap. 23. num. 53., quoniam non modica induſtria, & cura interceſſit in paſcendis, & cuſtodiendis ipſiſmet ovibus; ubi e contra fructus naturales dicuntur, in quibus induſtria hominis non eſt neceſſaria, ut loc. cit. docet Tuſchus num. 12. Tertiam tamen mihi placet inire viam, hujuſmodi lanam recenſendo inter fructus mixtos cum Giribaldo de Reſtit. cap. 2. dub. 5. num. 45. ideoque dico, Sejum teneri Domino reſtituere etiam hoc multum acquiſitum ex lana, deductis tamen expenſis, ac æſtimatione induſtriæ. Ratio eſt, quia etiam talis lana eſt fructus rei alienæ: quamvis enim partim procedat ab induſtria, & partim a natura; tamen quia natura principaliores quoad eam habuit partes in operando, cenſetur fructificaſſe Domino ovium; cui proinde ſicuti deberetur lana, ſi apud ipſum cum ovibus adhuc extaret; ita his cum lana apud Sejum amplius non extantibus, eidem Domino debetur illud multum ex lana acquiſitum, facta prædicta deductione; ut ſic nec malæ fidei poſſeſſor diteſcat ex re aliena, nec Dominus fructum reportet ex aliena induſtria, & expenſis; quemadmodum ibidem num. 49. docet laudatus Girib. cum Bonac., Lugo, & aliis.

CAS. III. Cajus bonæ fide emit a fure rem furtim ablatam, eamque poſtea alteri vendidit, qui pariter eam vendidit tertiæ perſonæ.

Q. an ſive Cajus, ſive is, cui rem ipſe vendidit, deinde agnoſcentes, hujuſmodi rem eſſe alienam, teneantur in conſcientia ſervare indemnem hunc tertium emptorem, reſcindendo Contractum?

Reſp. quamvis probabile videatur neutrum in caſu teneri reſcindere Contractum cum tertio emptore, ut hunc ſervet indemnem; eo quia Cajus cum eodem nullum iniit Contractum, & alter videtur propriæ obligationi ſatisfacere, ſi eidem cedat actionem, quam ipſe habet contra Cajum; tamen ſi tertius emptor inſtet contra ſecundum, & hic contra primum pro reſciſſione Contractus, dico, ſecundum ad id teneri in conſcientia, ut ſervet indemnem hunc tertium emptorem; primum vero ut ſic ſervet, non tertium, cum quo vere non contraxit, ſed ſecundum. Ratio utriuſque partis eſt, quia licet ambo in venditione proceſſerint bona fide, tamen de utroque illorum verificatur, quod reſpective vendiderit rem vitioſam; ac proinde reſpectivo emptori teneatur pretium reſtituere abſque eo quod poſſit illum remittere ad alium, cum quo non contraxit; ut cum Bonacina de Reſtit. qu. 4. pun. 2. Soto, Leſſio, & aliis, recte inquit de Ligorio de Reſt. dub. 5. num. 61. Quod valet etiamſi convenerint non teneri de evictione, ut aperte conſtat ex l. *Emptorem* *§. qui autem ff. de Action. Empt.* Hinc ſicuti ſi quis vendat alteri vitrum pro gemma, vel ſolvat monetam falſam pro legitima, vel permutet auricalcum pro vero auro, tenetur in conſcientia reſcindere Contra-

tractum, ſemel ac dignoſcitur error, ac alter inſtat pro ſui imdemnitate; ita ſemel ac dictis conſtat, eo vendidiſſe rem vitioſam, ſeu alienam, tenentur in conſcientia reſpectivum Contractum reſcindere, ac pretium acceptum riſtituere.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. QUis emit Cenſum numerata pecunia, & cum aliis requiſitis excepto tamen, quod pecunia non fuit numerata coram Notario & teſtibus.

Q. an hic Contractus, cæteroquin factus ſecluſa omni fraude, & dolo, fieri potuerit tuta conſcientia?

Reſp. neg. Ratio eſt, quia S. Pius V. in ſua Conſtitutione *Cum onus*, edita ſupra materiam Cenſuum, expreſſe requirit inter alias conditiones neceſſarias ad valorem aclicitatem Cenſus, ut pecunia numeretur coram Notario & teſtibus; cumque hujuſmodi conditiones ab eo apponantur tamquam forma, adeo ut ſecus contractus ſit irritus, uſurarius, & fæneratitius, tam in foro externo, quam interno, ideo hujuſmodi defectus ſufficit, ne hic contractus fieri potuerit tota conſcientia. Neque dicas, finem Pontificis in apponendis illis conditionibus ac ſignanter præfata de numeratione pecuniæ coram Notario, & teſtibus, fuiſſe ad avertendos ab hiſce contractibus dolos, & fraudes, qui proinde ſecluſa omni fraude, & dolo, ſaltem pro foro interno liciti, ac validi ſunt; & ſic etiam præſens fieri potuit tuta conſcientia: Ne dicas, inquam; in primis enim minime conſtat, quod hic fuerit unicus finis intentus a Pontifice; nam fieri poteſt, quod Pontifex etiam intenderit aliquid aliud, ob quod valori, al licitati contractus dictas appoſuerit conditiones; unde ex quo ceſſet fraus, & dolus, non per hoc ſtatim inferri poteſt, ceſſaſſe omnem finem earumdem, & ſignanter prædictæ. Deinde etiam demus, hunc fuiſſe unicum finem Pontificis, cum Bulla fuerit juſte conſtituta ad evitandas fraudes; etiamſi in uno, vel altero caſu ceſſet fraus, non per hoc ceſſat vigor legis generalis, quæ reſpicit quod ut plurimum evenit, non autem quod evenit in uno tantum, vel altero caſu; maxime cum, etiam quando non intervenit fraus, non ſit ſemper remotum fraudis periculum; & ſic ad hoc præcavendum dici poſſint appoſitæ illæ conditiones. Palaus trac. 33. diſp. 6. pun. 16. num. 8. de Lugo, & alii. Hinc cum in noſtro caſu adhuc valeat vigor earumdem, ſi eodem ſervata non fuit conditio numerationis pecuniæ coram Notario, & teſtibus, contractus cenſualis in caſu fieri non potuit tuta conſcientia.

CAS. II. Vendidit Sejus rem Cenſui ſuppoſitam tribus emptoribus.

Q. an Creditor Cenſus convenire valeat in ſolidum omnes tres emptores ad ſolvendum integrum Cenſum?

Reſp. cum diſt. Vel Sejus prius denunciavit iſtam vendicationem Creditori cenſus; Vel non. Si non; dico, Creditorem cenſus utique poſſe convenire in ſolidum omnes tres emptores, immo & venditorem ipſum rei venditæ, ac cenſui ſubjectæ, ad ſolvendum integrum Cenſum. Ratio eſt, quia ex culpa debitoris, ac multiplicatis illis emptoribus, non debet fieri pejor conditio Creditoris ipſiuſmet cenſus *l.* 2. §. *ex his ff. de verb., oblig., & l. plane ff. familiæ herciſcundæ*. Navarrus in Comm. de Uſur. num. 118. Fieret autem pejor Creditoris conditio, ſi quod prius ab uno tantum exigere poterat, a novis emptoribus per ſuummet

debi-

debitorem, ipſo inſcio, multiplicitatis, non poſſet in ſolidum exigere illud idem, aut ab eodem ſuomet debitore. Si vero Sejus prius denunciavit Creditori cenſus talem venditionem; tunc dico, Creditorem Cenſus non poſſe convenire in ſolidum omnes tres emptores ad ſolvendum integrum Cenſum, ſed tantum eos convenire pro rata, juxta partem Cenſus; eo quia pars rei in tali caſu tranſiit cum parte oneris; unde ſicuti quilibet ex Emptoribus in particulari tenetur ſolvere ad ratam ſuæ partis Cenſus; quoad eamdem ratam poteſt Creditor eos ſolum convenire. Vide Azorium 3. part. Inſt. Mor. lib. 10. cap. 21. v. quarto quæritur, verſus fin.

CAS. III. Sempronius falſis teſtibus accuſatus de graviſſimo crimine, tormentorum metu fatetur ſe commiſiſſe crimen, quod non patravit.

Q. an ab ipſo fieri debeat retractatio?

Reſp. cum diſt. Vel imputatio falſi criminis quod metu tormentorum ſe commiſiſſe fatetur, reſultat in grave præjudicium alterius, puta, in grave ſcandalum proximi, in notabile dedecus familiæ &c. Vel non. Si non; dico, quod ſi rationabiliter metuat, ſe ad multum gravia tormenta raptum iri, prout ordinarie contingit, ſi faciat retractationem, non eſt in eo hoc debitum, ut ab ipſo fiat retractatio, etiamſi mors inde ipſi ſequi deberet. Et ratio eſt, quia in hoc caſu ſibi ipſe proprie mortem non intendit, ſed vitationem illorum valde gravium tormentorum, de quibus ob cruciatum diuturnum, ac valde doloroſum, merito dici poteſt, quod non eſt tanto dolore digna ſalus, & vita; ob quam rationem etiam a peccato excuſantur qui reſecationem alicujus membri, aut ſciſſionem, vel aliam curationem valde doloroſam reſpuunt, ac proximam mortem amplectuntur. Neque, per non retractationem, proprie cooperatur injuſtæ ſui damnationi; nam ex una parte ſi malum ſibi evenire permittit, id facit, ut mox dictum eſt, ex gravi ac rationabili motivo, ne longiori morti ſubſit; ex alia Judex ipſum condemnans procedit juxta allegata, & probata, ſicque ex hujus parte nulla intervenit injuſtitia. Si poſtea imputatio falſi criminis reſultet in grave præjudicium alterius; tunc dico, quod a Sempronio fieri debeat retractatio, non obſtante metu gravium termentorum; eo quia, licet ipſe poſſit licite ſuæ famæ renunciare, & ex rationabili motivo ſui mortem permittere, non ſic tamen, ſua falſa confeſſione criminis, grave aliis præjudicium inferre. Leſſius de Juſt. & Jure lib. 2. cap. 11. diſ. 7. Sporer in 8. præc. dec. cap. 4. ſect. 1. num. 190. aliique non pauci. Dixi poſtea ab initio, *ſi rationabiliter metuat, ſe ad multum gravia tormenta raptum iri*; nam ſi tormenta, quibus ſe retractando ſubjiceret, levia eſſent, tunc certum, eſt, quod deberet ſe retractare, ad ſe liberandum a morte, aut alio gravi malo, nam tunc ad ſe retractandum ipſum adigeret obligatio tuendi propriam vitam, ac ſe liberandi ab illo gravi malo, ut recte tradit Steph. a S. Greg. de Reſt. in part. lib. 1. cap. 12. num. 19.

MEN-

CAS. I. OBtinuit Confeſſarius facultatem abſolvendi Pœnitentem a quodam reſervato, ipſi expoſito in Confeſſione; aſt quia hic jamdiu non amplius ad ipſum acceſſit:

Q. an valeat uti facultate obtenta, abſolvendo alium eodem reſervato inquinatum?

Reſp. ſtando terminis caſus, negative. Ratio eſt, quia illam verba; *Aſt quia hic jamdiu non amplius ad ipſum acceſſit*, clare denotant, ipſummet Confeſſarium petiviſſe, ac obtinuiſſe hujuſmodi facultatem pro certa ac determinata perſona. Jam vero communis eſt DD. ſententia, quod, quando facultas abſolvendi ab aliquo reſervato, petita eſt, ac obtenta pro abſolutione perſonæ certæ, ac determinatæ, Confeſſarius tali facultate ſolum cum ea perſona uti poteſt, pro cujus abſolutione determinate eamdem obtinuit; quemadmodum enim ſi idemmet Confeſſarius obtinuiſſet facultatem a tali reſervato abſolvendi ſuum Pœnitentem, non poſſet uti tali facultate, faciendo ab eodem in ſpecie peccato abſolvere ſe ipſum, quia obtenta pro abſolutione ſui Pœnitentis, refertur ad perſonam diverſam ab illa Confeſſarii; ita quando Confeſſarius eamdem facultatem petiit, ac obtinuit pro abſolutione Pœnitentis certi, ac determinati, cum hoc ſolum eadem uti poteſt, cum hic ſolum is ſit, qui tale reſervatum ipſi expoſuit in Confeſſione. Giribaldus de Sacram. Pœnit. cap. 16. dub. 3. num. 15.

CAS. II. Quis habet agrum, qui vacat ſemine, & frugibus, ſed bene ſuapte natura producit herbam.

Q. an ſi alter ibidem animalia ſua paſcat, teneatur hujuſmodi paſcua recompenſare ex juſtitia commutativa?

Reſp. affirm. Cum Covarruvio in Pract. Q. Q. cap. 37. ſi non intervenerit Domini conſenſus. Ratio deſumitur ex *l. qua ratione de acquiren. Domin.* & ex *l. adeo ſ. fin. eod. tit.* ubi habetur: *Herba ſponte ſua naſcens in agro meo, mea eſt:* Ergo etiam ſponte ſua naſcens in agro illius, de quo caſus procedit, illius eſt; ac per conſequens paſcens animalia ſua de tali herba ſine Domini conſenſu, utpote ea paſcens de re aliena, violat juſtitiam commutativam, non minus ac ille, qui ſemetipſum paſcit cum alieno frumento. Hinc ſicut iſte per omnes tenetur compenſare hujuſmodi paſtum ex juſtitia commutativa, quando ſemetipſum paſcit frumento alieno, ſine Domini conſenſu, ſeu Domino frumenti rationabiliter invito; ita ob eamdem rationem idem dici debet quoad paſcua animalium in noſtro caſu. Accedit, herbam naſcentem ſponte ſua in agro, eſſe hujus fructum naturalem, qui Domino agri debetur, non ſolum quando hic illum percepiſſet, verum etiam quando ipſe non fuiſſet illum percepturus; cum ſit fructus rei, quæ Domino ſuo fructificat, & ſic ſpectat ad eumdem, eo ipſo, quod ex tali re percipitur, ut recte tradit Giribaldus de Reſtit. cap. 2. dub. 5. num. 50. Ergo qui tali fructu paſcit animalia ſua, Domino non conſentiente, facit injuriam Domino, violat jus huic competens, juſtitia commutativa, ex qua proinde tenetur hujuſmodi paſcua recompenſare: quidquid in contrarium dicat Joannes Faber, Caſſaneus, & alii apud Covarruviam l. c. & in parte Azorius Inſt. Mor. part. 3. lib. 5. cap. 17. v. quarto quæritur. verſ. Hæ duæ opiniones.

CAS.

CAS. III. Habet Colonus in ſuo agro Columbarium; ubi abundanter columbas ſuas paſcit, hac tamen intentione, ut alienæ columbæ alterius Columbarii veniant ad ſuum, ac ibi nidificent, prout de facto contingit.

Q. an poſſit id licite facere; an vero teneatur reſtituere pullos acceptos ex alienis columbis?

Reſp. Intentionem Coloni revera illicitam eſſe, immo & actionem ipſam ut tali intentione directam? hanc tamen non eſſe adeo malam, ut propterea Colonus teneatur reſtituere pullos acceptos ex alienis columbis. Ratio primæ partis facile colligitur ex eo, quod ſit intentio damnificandi proximum; cum eo tendat, ut alienæ Columbæ alterius columbarii veniant ad ſuum, ac ibi nidificent, prout de facto contingere exprimit caſus. Ratio ſecundæ partis infertur ex mox allata probatione primæ; nam ſemel ac ideo abundanter paſcit Columbas ſuas tali directa intentione, ac fine, jam malitia finis ac intentionis inficit actionem ipſam; nam bonum ex integra cauſa, malum vero ex quocumque defectu, prout fert vetus axioma. Ratio denique tertiæ partis hæc eſt, quia, præſcindendo ab illo malo fine, ac prava intentione, utitur jure ſuo ſi abundanter ſuas Columbas paſcit; non enim malum eſt, optime ſuas Columbas paſcere: neque alienas Columbas per hoc compellit venire ad ſuum Columbarium; & ſi adveniunt, hoc ideo eſt, quia non ita bene, & forte admodum parce eiſdem præbetur cibus in aliis Columbariis; unde fit, quod advenientes tandiu morentur, ubi bene tractantur, ut conſuetudinem amittant redeundi ad primum Columbarium, ſicque tranſeant in dominium, ac proprietatem Domini ſecundi Columbarii. Intantum namque Dominus prioris Columbarii jam erat earum Dominus, in quantum, iis ablata naturali libertate, illas in ſuam cuſtodiam coercuit, ac detinebat: (animalia namque, cum ſua gaudent naturali libertate, fiunt, primi occupantis. Inſtit. de rer. diviſ.) Statim ac autem ab uno ad aliud Columbarium ſe tranſtulerunt, ibique tamdiu moratæ ſunt, ut conſuetudinem amiſerint alio redeundi, priſtinam cenſentur recuperare libertatem; (Inſt. pariter de rer. diviſ.) ſicque evadunt ſub cuſtodia & proprietate Domini ſecundi Columbarii, qui propterea, ſi ibi nidificant, non tenetur reſtituere pullos acceptos ex talibus Columbis, alias alienis, nunc tamen ſuis. Nec obſtat illa prava intentio, necnon illa occaſio eis data adveniendi; nam tranſmiſſo, quod utraque mala fuerit, ideoque illicitam effecerit actionem; tamen quia effective non eſt contra juſtitiam commutativam, ſed ſolum contra charitatem, non obligat reſtituere pullos acceptos ex talibus columbis; ut videre eſt apud Azorium l. ſuprac. cap. 16. v. quinta difficultas, Bartholomæum a S. Fauſto in Spec. Confeſſ. diſp. 30. quæſt. 18. num. 5. Bonacinam, & alios.

ANNO MDCCLX.

MENSE JANUARII.

CAS. I. NOvit Parochus, ſuam Parochianam ſimul ac Pœnitentem impuro illius amore flagrare, ipſumque ſollicitare non erubuiſſe; at ſimul etiam novit, quod ſi pro Confeſſione, ac ſpirituali directione eam ad alium dimittit, in omne luxuriæ cænum ipſa facile prolabetur.

Q. quid agendum a Parocho in iſto caſu?

Reſp. Parochum debere in primis fœminam graviter increpare de temeritate habita in ipſo ſollicitando; deinde totis viribus curare, ut illa impurum erga ſe amorem deponat, efficaciter ei oſtendendo, ipſam eſſe in ſtatu damnationis, uſque indignam Sacramentorum, quouſque ita vixerit; denique opportuna eidem præſcribere remedia orationis, mortificationis &c. ut reſipiſcat, & deſinat inſanire. Si noſcat Parochus, ſe hiſce mediis proficere, proſequutionemque directionis nec ſibi, nec fœminæ afferre ſpirituale nocumentum, debet in tali caſu proſequi eam audire in Confeſſione, eamdemque dirigere; eo quia, cum tunc ſpes affulgeat illam tandem reducendi in ſemitam rectam, ex officio tenetur cooperari tali bono ſpirituali ſuæ Parochianæ, præcipue cum ſecus ea ſubſit periculo prolabendi in omne luxuriæ cænum, prout exprimitur in caſu. E contra ſi Parochus animadvertat, omne medium, etiam magis aptum, cum ea adhibitum, ac pluries repetitum, reſpectu ipſius eſſe inutile, ac inefficax; aut hujuſce directionis proſequutionem impurum potius illius erga ſe amorem fovere, vel ſibi eſſe ſpiritualiter noxiam, aut periculoſam; tunc dico, Parochum in primo caſu poſſe, & in duobus aliis caſibus teneri ad alium Parochianam dimittere, non obſtante præfato periculo. Ratio primi eſt, quia ſtatim ac Parochus movit, ut dici ſolet, omnem lapidem, ut Parochianam ad bonam frugem reduceret, aſt ipſa rectam viam ſcire non vult, redditque inutilem omnem conatum, curamque Paſtoris, hic ſatisfecit muneri ſuo; nec culpabilis eſt, ſi dolens de illius pervicaci impœnitentia, ac enixius eam Deo commendans ipſam ad alium dimittit; nam ſi perit, ipſius perditio ex ipſa eſt, quæ ſequi noluit ductum Paſtoris, demum coacti dicere cum Angelis, deputatis ad curam Babylonis: *Curavimus Babylonem, & non eſt ſanata, derelinquamus eam*. Ratio ſecundi eſt, quia in eo caſu tenetur Parochus ſubtrahere hujuſmodi fomentum, ne ipſe ſit Parochianæ laqueus iniquitatis; unde ſi ſua directio ea eſt, quæ fœminæ potius fomentum præbet impuri erga ipſum amoris, debet Parochus a tali directione deſiſtere, ac fœminam ad alium dimittere: maxime cum ſua directio ſit fœminæ malum actuale, ac certum; dimiſſio vero ipſam relinquat ſoli periculo expoſitam, quod, ſi ipſa vult, adjuvante Deo, poteſt etiam declinare. Ratio denique tertii, ac ultimi hæc eſt; quia ex ipſamet lege naturæ etiam Parochus prius tenetur proſpicere ſaluti animæ ſuæ, quam alienæ: *Quid enim prodeſt homini, ſi univerſum mundum lucretur, animæ vero ſuæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima ſua?* dicebat Chriſtus Matth. 16. Ergo ſi dicta proſequutio directionis eſt animæ Parochi noxia, vel periculoſa, debet idem Parochus malum, ſeu periculum, exinde ſibi reſultans declinare, fœminam ad alium dimittendo, præfato fœminæ periculo

culo non obſtante; ſiquidem Parochus pro ſpirituali ſalute Parochianorum tenetur quidem, ſi opus ſit, periculo exponere propriam vitam corporalem; non ſic tamen etiam ſpiritualem, ut eruitur ex allatis verbis Chriſti Domini. Neque dicas, Parochum poſſe confidere, qnod ſicuti Deus hactenus ipſum adjuvit, ne decideret, ita ipſum in poſterum adjuvabit, ne decidat; hac enim omnia proderaverat etiam Doctor Maximus, & tamen tum in Epiſtola ad Nepotianum, cum in Reg. Monach. cap. de Caſtit. clamabat: *Ne in præterita caſtitate confidas, quia nec Davide ſanctior, nec Sampſone fortior, nec Salomone potes eſſe ſapientior*; cumque agatur de directione fœminæ, quæ, ut ex caſu conſtat, Parocho ingerit non leve periculum, non video cur magna temeritas, ac Dei tentatio potius dici non debeat iſta fiducia; cum Deus ipſe tot in locis Sacræ Scripturæ doceat nos, ut a periculis caveamus; lexque ipſa naturæ clare nobis inſinuet, ut prius nobis, quam aliis, proſpiciamus.

CAS. II. Titius ob inceſtum commiſſum cum ſuæ Uxoris Sorore, monitus a ſimplici Confeſſario, ut a petitione debiti abſtineret, uſquequo reſtitutum ei fuiſſet tale jus, interim debitum quidem non petiit, ſed a tactibus impudicis non abſtinuit.

Q. an peccaverit?

Reſp. cum diſt. Vel fecit hujuſmodi tactus, ſecluſo ab utroque pollutionis periculo, & ad finem honeſtum, puta, ad conteſtandum, ac fovendum amorem conjugalem; & in hoc caſu dico cum Sporer Theol. Mor. tom. 3. par. 4. cap. 2. ſect. 3. Titium non peccaſſe, ne quidem venialiter. Vel fecit hujuſmodi tactus cum prævifo, ſaltem in alterutro, pollutionis periculo; aut ad finem moraliter malum; & tunc dico, Titium peccaſſe in primo caſu mortaliter; in ſecundo vero mortaliter, aut venialiter juxta qualitatem finis, mortaliter, aut venialiter peccaminoſi. Ratio pr. partis eſt, quia præſcriptum legis pœnalis, cujuſmodi eſt privans conjugem inceſtuoſum jure petendi debitum, utpote odioſum, extendi non debet ultra id, de quo lex loquitur; ſed ſtricte eſt interpretandum, juxta celebrem regulam juris: *Odia reſtringi, favores vero convenit ampliari*. Porro Sacri Canones, Conjugi inceſtuoſo vetantes petitionem debiti, loquuntur de copula ab ipſo petita, non autem de tactibus, de oſculis, de amplexibus &c.; ſiquidem loquuntur expreſſe de debito conjugali, quod ſolvitur per copulam, ut conſtat ex cap. *Tuæ fraternitatis de eo, qui cogn. Conſang.* & cap. *Jordanæ eod. tit.* Ergo ſi Titius a copula abſtinuit, ac meros habuit tactus, nil ſibi vetitum exercuit; ac proinde ſi eoſdem habuit, ſecluſo ab utroque pollutionis periculo, & ad honeſtum finem, prout ſupra dictum eſt, ne quidem venialiter peccavit. Neque dicas, cui prohibitus eſt finis, prohibita eſſe etiam media ad eumdem tendentia & ordinata, juxta illam regulam Juris: *Cum quid prohibetur, omne id prohibitum cenſetur & quo pervenitur ad illud, l. Oratio ff. de Sponſal.*; ideoque cum tactus ordinentur ad copulam, ſemel ac Titio hæc vetita erat, eidem vetitos fuiſſe etiam tactus, per quos propterea peccavit: Ne dicas, inquam, Aſſumptum enim valet, quando id, quod eſt medium, adhibetur ut medium ex intentione finis. Secus vero ſi e contra, quando nempe exercetur ut actio, in qua operans ſiſtit; vel ſi eam ad aliud ordinat, eam dirigit ad finem honeſtum, a prohibito omnino diverſum; tunc namque hujuſmodi actio, ſi, ut taliter facta, non comprehenditur a legis præſcripto, operans non eſt hujus transgreſſor: ut explicari poſſet innumeris exemplis. Cum ergo tactus in caſu facti a Titio, ab eo facti non fuerint ex intentione copu-

læ,

læ, ſed ad conteſtandum, ac fovendum amorem conjugalem, vel ad alium finem honeſtum; & ut ſic facti non comprehendantur ſub præſcriptum præfatæ legis canonicæ, ut ſupra probatum eſt; ideo &c. Nec refert, quod fuerint cum affine; fuerunt namque cum Conjuge, facta affine poſt Matrimonii celebrationem; cujus affinitatis intuitu appoſita eſt inceſtuoſo pœna non petendi debitum, non autem abſtinendi etiam a tactibus: ad quos proinde non debet extendi. Ratio poſtea ſecundæ partis, nempe, quod Titius mortaliter peccaverit, ſi fecit hoſce tactus cum præviſo periculo pollutionis ſaltem in alterutro, ex eo deſumitur, quod ſe, vel alium voluntarie exponere periculo mollitiei, juxta ſanæ doctrinæ Theologos, etiam in Conjugibus, mortale eſt; cum mollities ſit contra naturam, finem primarium Matrimonii, & caſtitatem conjugalem, ut recte tradunt Giribaldus de Matrim. cap. 19. dub. 15. num. 105., Sporer l. c. num. 498., & alii comm. Conjugium namque non dat jus ad illam, nec eam cohoneſtat. Atqui Titius in caſu ſe, vel Conjugem per hujuſmodi tactus voluntarie expoſuiſſet periculo mollitiei, ut patet; ergo eoſdem faciendo cum tali præviſione, peccavit mortaliter; idem enim fuit expreſſe in caſu velle hoſce tactus, ac velle tacite, & *implicite* præviſum periculum mollitiei, immo & ipſam mollitiem, ſi ſecuta eſt; quod ad mortale ſufficit, cum quantum ad hoc taciti, & expreſſi eadem ſit vis; & qui amat periculum, in illo pereat. Nec quis reponat, quod dabat operam rei licitæ; id enim nego ſtante hoc periculo cum prohibitione attentationis copulæ; ut notat etiam Giribaldus. Quod demum peccaverit mortaliter, aut venialiter, juxta qualitatem finis, ordinando præfatos tactus ad finem moraliter-malum, conſtat ex illa regula, communiter tradita in tract. de Actib. Hum. nempe, quod Actus humani deſumunt mortalitatem etiam a fine; inde enim ſequitur, quod ſi Titius fecit eoſdem tactus ad finem mortaliter peccaminoſum, per eos peccavit mortaliter; venialiter, ſi eos fecit ad finem peccaminoſum tantum venialiter.

CAS. III. Dedit Sempronium Cajo mandatum occidendi Mævium; eidemque conſuluit, ut Antonium graviter verberaret. Utrumque præſtitit Cajus, ſed coactus eſt damna compenſare, quæ tum Antonius ex gravi verberatione, cum Mævii filii ex ejus occiſione paſſi ſunt; unde modo contendit, Sempronium teneri ad ipſum relevandum.

Q. an jure?

Reſp. quoad p. par. cum diſtinct. Vel Cajus occidit Mævium ex ſimplici mandato; vel ob pactam mercedem pro executione occiſionis. Si primum; dico, ipſum jure prætendere, Sempronium teneri ad ipſum relevandum. Ratio eſt, quia licet in foro exteriori mandatum rei turpis ſit nullum, & ex eo non oriatur actio, l. ſi remunerandi §. rei turpis ff. Mandati; & ſ. illud quoque Inſtit. Mand. tamen in foro conſcientiæ etiam ex mandato rei turpis tenetur Mandans ad damna, ex eo, quantumvis nullo proxime ſequuta etiam Mandatario; nullum ſiquidem damnum, in caſu non acceptæ mercedis, Mandatarius pati debet ex mandato, l. ex mandato ff. mandat., maxime cum Mandans fuerit cauſa primaria, & principalis omnium damnorum, ex mandato, ejuſdemque executione ſequentium, quæ propterea ipſe primo tenetur reficere, & compenſare, utpote cauſa primaria, & principalis earumdem; nam Mandatarius in hoc caſu fuit cauſa mere executiva, ac ipſi deſerviens; & ideo Cajus jure contendit, Sempronium teneri ad ipſum relevandum. Si vero Cajus id præſtitit ob pactam mercedem; dico, immerito ipſum præ-

ten-

tendere hujuſmodi relevationem à Sempronio; ſiquidem ſtipendiati ad hoc ſtipendium accipiunt, ut delictum committant, &, pro eo committendo, quibuſcumque periculis ſe exponunt: quæ propterea in ipſamet conſtitutione ſtipendii conſiderantur. Quare ſi inter eos non fuerit aliter conventum, in hoc caſu irrationabilis eſt Caii prætenſio. Quantum poſtea ad ſec. part. reſponſio negativa clare colligitur ex Can. Nullus de Reg. Jur. in 6., ubi Bonifacius VIII. ait: *Nullus ex conſilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur*. Et ratio eſt, quia licet conſulens malum, peccet; in malum poſitive, ac efficaciter influat; ideoque in defectu refectionis factæ a conſulto, mali patratore, ipſe teneatur damnum reficere; tamen quia, hoc conſilio non obſtante, conſultus remanſit omnino liber ad hujuſmodi conſilium exequendum, & non exequendum; ideo hujus voluntati, & cauſalitati principaliter damnum imputatur: quod propterea tenetur ipſe totum reficere, ſine ullo jure actionis contra conſulentem, in ordine ad relevationem; cum conſultus ex iniquitate ſua non debeat actionem, & commodum reportare, ut cautum eſt in l. itaque Fullo ff. de Furt. & voluntarie ſemetipſum expoſuerit compenſationi damni, ex gravi verberatione Antonio cauſatæ per ipſum; a quo proinde non tenetur conſulens ipſum relevare, cum ipſi, utpote volenti, ac conſentienti, nulla ab eo facta fuerit injuria.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. Contraxit Gneus Sponſalia cum Berta impubere, quæ nunc facta pubes in illa non conſentit, immo reclamat.

Q. an Gneus ducere poſſit Bertæ Sororem?

Reſp. neg. ſuppoſito quod Berta tempore Sponſalium jam eſſet ſeptennis, & in hæc deliberate conſenſerit; vel ſaltem eadem legitime ratificaverit completo ſeptennio. Ratio eſt, quia in tali caſu hujuſmodi Sponſalia valida fuere, induxeruntque impedimentum publicæ honeſtatis Gneum inter ac Sororem Bertæ, ut clare colligitur ex cap. Litteras, cap. Acceſſit &c. de Deſponſat. Impub. Neque enim ad id neceſſe eſt, quod etiam conſentiat, & non reclamet, cum ad purbertatem pervenerit: hoc namque Jura non exigunt pro valore Sponſalium jam initorum, neque pro inductione impedimenti. Hic ſi Berta ad pubertatem perventa ſtatim reclamat, & vult ab hiſce Sponſalibus reſilire, id quidem ab ea fieri licite poteſt, ſaltem ſi ea non firmavit juramento; at Gneus illius Sororem ducere valide non poteſt, abſque prævia diſpenſatione; quia, etiam diſſolutis Sponſalibus cum Berta, inter ipſum ac Bertæ Sororem datur impedimentum perpetuum: ut patet ex eo, quod ſi Berta interim mortua fuiſſet, aut moriatur, neque tunc, abſque diſpenſatione, Gneus ducere valide queat ejus Sororem, vel aliam Bertæ conſanguineam in primo gradu; ut definitum refert a S. Congregatione Fagnanus in cap. Ad audientiam num. 29. de Sponſalib., ſubdens, Alexandrum VII. anno 2658. declaraſſe, quoad hoc inhærendum eſſe S. Congregationis judicio; prout etiam refert Continuator Oper. Tournely de Diſpenſ. in ſpec. par. 1. cap. 10. ☐ Addidi tamen ſub initio reſponſionis illa verba: *Suppoſito quod Berta &c.* eo quia ſi Berta contraxiſſet Sponſalia nondum ſeptennis, eaque completo ſeptennio non ratificaſſet, nunc probabilius ejus Sponſalia cum Gneo invalida fuiſſent; nam Alexander III. in præfato cap. *Acceſſit*, loquens non de infante in cunabulis, ſed de puella abſolute, ut conſtat ex Gloſſa ibid., expreſſe

C ait:

ait: *Deſponſationes ante ſeptem annos fieri non poſſunt, ſi conſenſus poſtea non accedit*, & tum ibidem, cum in cap. *Litteras* idem Pontifex perſpicue inquit, non induci impedimentum per Sponſalia contracta ante completum ſeptennium, ſi eodem completo non ratificentur per conſenſum. Ex quibus infero ad rem noſtram, quod ſi Berta iniiſſet Sponſalia ſeptennio non completo, eodemve completo illa non ratificaſſet; tunc inter Gneum, ac Bertæ Sororem non adeſſet impedimentum, ſicque in iſto caſu ipſam ducere utique poſſet.

CAS. II. Non interrogatus Sejus de qualitate equi, aſſueti ſe ſe in aquam conjicere, eumdem locavit Sempronio, cauſa tranſportandi merces in locum duodecim milliariis diſtantem. Evenit autem, quod per viam in flumen ſe ſe equus conjecit, magno cum mercium detrimento.

Q. an Sejus teneatur reficere damna Sempronio?

Reſp. per ſe loquendo teneri, prout deciſum habetur in l. Sed addes ſ. ſi quis ff. Locati, ac tradunt Giribaldus de Loc. & Cond. dub. 2. num. 12. Bonacina, & alii comm. Ratio eſt, quia cum ageretur de defectu reſpective notabili, & ad finem intentum pernicioſo, tenebatur ex ſe, etiam non interrogatus, hujuſmodi defectum ex juſtitia manifeſtare, monendo Conductorem de tali vitio equi; & non monendo, evincitur voluiſſe cauſare damnum inde ſubſecutum per mercium detrimentum: quod proinde ipſe tenetur Sempronio reficere: Sicut in materia reſtitutionis dicitur de *muto*, qui poterat, ac ex juſtitia tenebatur clamare ad impediendum damnum, & non clamavit; ideoque damnum evenit: ad cujus propterea refectionem communiter obligatus adjudicatur. Dixi nihilominus in reſponſione, Sejum teneri reficere damna Sempronio *per ſe loquendo*, eo quia per accidens, poteſt, ſaltem in foro conſcientiæ, a tali onere excuſari. Etenim excuſatur primo, ſi, quando locavit equum, & ipſe ignorabat tale vitium ejuſdem; unde equum tradidit Conductori bona fide; in hoc enim caſu eximitur ab obligatione refectionis, quia non fuit in culpa: immo juxta Bartholomæum a S. Fauſto de Loc. & Cond. quæſt. 25. num. 2. poteſt in hoc caſu adhuc exigere mercedem, & Conductor hanc ipſi ſolvere tenetur. Secundo neque tenetur reficere damna in foro conſcientiæ, ſi omiſit Conductorem monere ex vera naturali irreflexione, ac poſitiva oblivione, & inadvertentia; eo quia etiam in tali caſu omiſſio monitionis non fuit culpabilis. Tertio ſi Conductor eidem dixit, quod eſſet translaturus merces in montana, vel ad alium locum, ad quem tranſeundum non erat per aquam; ſed hic alio perrexit; tunc enim Conductor ſibi imputare debet damnum ſecutum, & Locatori ſolvere mercedem. Vide laudatum a S. Fauſt. l. c.

CAS. III. Ruſticans Nobilis in loco Diœceſis conſulit Parochum, an ſatisfaciat propriæ conſcientiæ, ſi filio ſpurio, quem ipſe habuit ex damnato coitu, relinquat pura alimenta neceſſaria ad ejus vitam. Quid reſpondet Parochus?

Reſpondet, ipſum ſic propriæ conſcientiæ probabilius non ſatisfacere, ſuppoſito, quod iſtud relictum non ſit ſecundum quod ei ſuppetunt facultates. Ratio deſumitur ex cap. *Cum haberet de eo qui dux. in Matr.*, ubi Clemens III. loquens de miniſtrandis a parentibus filiis ex adulterio genitis, in fine ſic ſcribit cuidam Epiſcopo: *Solicitudinis tuæ intererit, ut uterque* (Pater nempe, & Mater) *liberis ſuis, ſecundum quod eis ſuppetunt facultates, neceſſaria ſubminiſtret*. En quod Pontifex hiſce miniſtranda a parentibus non reſtringit ad pura alimenta, iis neceſſaria ad vitam; ſed ea definit menſuranda ſecundum parentum facultates. Ergo

ſi fa-

ſi facultates Nobilis, uti ſupponitur, tales ſint, ut ſecundum hanc menſuram Spurio quid plus ſit relinquendum, ille non ſatisfacit propriæ conſcientiæ iſti relinquendo pura alimenta, neceſſaria ad ejus vitam. Nec opponas, textum dicere *Neceſſaria ſubminiſtret*, & illud in re qualibet dici neceſſarium, ſine quo res nequit conſiſtere; unde in caſu venire pura alimenta neceſſaria ad vitam. Contra enim: textus non dicit, præciſe *neceſſaria ſubminiſtret*; ſed *ſecundum quod eis ſuppetunt facultates*: per hoc volens innuere, quod ſi ultra ea, quæ ſunt ſimpliciter, & ad vitam neceſſaria, ferant facultates ut eiſdem miniſtrentur etiam quæ neceſſaria ſunt ad bene, & commode vivendum, hæc a parentibus iis quoque miniſtrentur. Et hæc textus intelligentia non ſolum eruitur ex ipſiſmet verbis relatis, verum etiam colligitur ex eo, quod in jure non dicimur poſſe aliquid facere, niſi commode illud facere poſſimus, l. Nepos Proculo ff. de Verb. ſignif. & etiam alibi. Accedit, naturali quoque pietati congruere, quod cum valde amplæ, ac pingues ſuppetunt parentibus facultates, etiam ſpuriis relinquatur, unde convenienter vivant; ſiquidem omnes filii a Deo, & natura æquales ſunt; ac ex mero humano invento poſita eſt inter legitimos, & illegitimos differentia, & inæqualitas; immo licet ſpurius, jure humano, non Patrem, ſed Matrem ſequatur, ne ſit paternæ gloriæ, ac nobilitatis particeps, l. cum legitime ff. de ſtat. hom., ſed in rigore quoad hoc par ſit conditio ſpurii, illuſtri patre procreati, & ejus, qui ex plebjo; l. ſi ſpurius, ff. unde cognat. uſu tamen inductum eſt, quod Majorum ſplendor, & natura aliquid honoris etiam Spurio tribuant, ut experientia compertum eſt. Sicque attenta hac conſuetudine, eſt paternæ pietati conſonum, quod Nobilis in caſu, ultra alimenta neceſſaria ad vitam, filio ſpurio relinquat, quo congruenter vivat. Et de facto S. Pius V. tam in Conſt. *Quæ ordini*, quam in alia *ad Romanum ſpectat*, prohibuit quidem Clericis, filios ſuos ſpurios hæredes inſtituere de bonis acquiſitis ex fructibus ſui Beneficii Eccleſiaſtici, at eiſdem non vetuit congruam ſuſtentationem, & filiabus congruam dotem etiam teſtamento exinde relinquere. Vide Giribaldum in 4. Dec. Præc. cap. 3. dub. 5. & 6. per tot

MENSE MARTII.

CAS. I. QUis videt domum vicini diripi, & tacet, nec impedit damnum, quod cæteroquin commode poſſet impedire.

Q. an teneatur ad ullam reſtitutionem?

Reſp. cum diſt. Vel hic ex iis eſt, qui ex officio ac per conſequens ex juſtitia tenentur impedire hujuſmodi damnum: Vel non: Si primum; dico, ipſum teneri ad integram refectionem damni, & adæquatam Vicino reſtitutionem; ſuo namque pernicioſo ſilentio cenſetur in caſu injuſta cauſa totius damni, eidem illati; quandoquidem juſtitia ipſum adigebat in tali caſu non tacere, & damnum vociferando impedire; cum caſus exprimat, quod iſtud impedire commode poſſet. Unde direptore non reſtituente, tenetur ipſe pro ſuo poſſe ad integram reſtitutionem. Accedit quod tacendo in hac circumſtantia, cenſetur, in damnum implicite, ac tacite conſenſiſſe. Jam vero *facientem, ac conſentientem par pœna conſtringit. Can. Notum 2. quæſt. 1. & reus eſt furti, qui furti conſcius poſſeſſore quærente, non indicat, Cap. Qui cum fure de Fur.* Si ſecundum; dico, ipſum non teneri ad ullam reſtitutionem. Ex duo

enim tacendo non impediverit damnum, quod cæteroquin impedire commode poterat, infertur quidem, quod peccaverit contra charitatem, obligantem ad impediendum proximi damnum, cum id commode fieri poteſt; at non infertur, quod peccaverit etiam contra juſtiam commutativam, ex cujus ſola læſione inducitur obligatio reſtitutionis, ut cum D. Thoma 2. 2. quæſt. 62. art. 7. ad 3. tradunt DD. comm. idem aſſerentes etiamſi quis in hoc ſecundo caſu tacuiſſet ex odio, invidia, aut alia paſſione; ſiquidem malevolentia cordis ex ſe non inducit obligationem reſtitutionis, bene vero violatio juſtitiæ commutativæ.

CAS. II. Confeſſarius dubitans, an Pœnitens ſit ſatis diſpoſitus ipſum abſolvit ſub conditione *ſi es capax*.

Q. an bene?

Reſp. cum diſt. Vel urget neceſſitas ſtatim abſolvendi hujuſmodi Pœnitentem, puta, quia ægrotat in extremis, ac eſt periculum in mora; & tunc dico, Confeſſarium bene ſit illum abſolvere. Vel nulla urget neceſſitas pro eo tunc eumdem abſolvendi; & in hoc caſu dico, Confeſſarium male ſic illum abſolvere. Ratio primæ partis eſt, quia ſtatim ac urget neceſſitas illico abſolvendi Pœnitentem, ſimul etiam emergit urgens motivum eidem ſtatim ſuccurrendi eo meliori modo, quo in tali circumſtantia id fieri poteſt. Cum ergo Confeſſarius prudenter, dubitans an Pœnitens ſit ſatis diſpoſitus nequeat hunc abſolvere abſolute, ne Sacramentum exponat periculo nullitatis (nullum ſiquidem eſſet, ſi revera illi deeſſet aliqua eſſentialis diſpoſitio), hinc fit, quod bene ſe gerat illum abſolvendo ſub præfata conditione. Vel etenim Pœnitens hac in circumſtantia vere eſt rite diſpoſitus; & tunc, cum Confeſſarius intendat in hac hypotheſi ipſum abſolvere, conficitur Sacramentum; & ſic ille remanet abſolutus. Vel non eſt diſpoſitus quantum ſatis ad valorem Sacramenti; & tunc, quia Confeſſarius per conditionem oppoſitam intendit non conficere Sacramentum, hujus reverentiæ cautum eſt, ac nihil poſitum in eſſe, non obſtante illa materiali prolatione Abſolutionis. Ratio poſtea ſec. par. eſt, quia ad uſum licitum Abſolutionis conditionatæ requiritur aliqua neceſſitas; ut docet, ac de communi teſtatur Benedictus XIV. de Syn. Diœc. lib. 7. cap. 15. hac enim ſecluſa, velle abſolvere ſub conditione, eſt aperte recedere a conſueto, & antiquiſſimo uſo, ac praxi totius Eccleſiæ; proindeque illicitum. Moneo hic tamen, quod, licet Confeſſarius, prudenter dubitans de ſufficienti Pœnitentis dipoſitione, debeat extra caſum neceſſitatis differre Abſolutionem, uſquequo ipſi conſtet de ſufficienti diſpoſitione; nihilominus ut licite abſolvat, ipſi neceſſaria non eſt certitudo infallibilis; nam ſecus vix ullus poſſet abſolvi, ut cum Suarez recte advertit de Ligorio lib. 6. tract. 4. cap. 1. dub. 2. num. 461. cum quæcumque ſigna Pœnitentium non præſtent niſi probabilitatem diſpoſitionis. Illi ergo ſatis eſt, ut abſolute poſſit Pœnitentem abſolvere, quod hic ei præbeat fundamentum efformandi prudens judicium probabile de ſui diſpoſitione ſufficienti; cum enim *materia prudentiæ ſint ſingularia contingentia, circa quæ ſunt operationes humanæ, non poteſt certitudo prudentiæ tanta eſſe, quod omnino ſollicitudo tollatur*, ut ait S. Thomas 2. 2. quæſt. 47. art. 9. ad 2. quemadmodum nec in Pœnitente tanta requiritur diſpoſitio, ut major, ſeu intenſior in eo eſſe non poſſit, ut alibi monuimus, & colligitur ex Catechiſmo Romano de Pœn. num. 60. dicente: *Si audita Confeſſione* (Sacerdos) *judicaverit neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in deteſtandis dolorem Pœnitenti omnino defuiſſe, abſolvi poterit*.

CAS.

CAS. III. Orta eſt non levis contentio inter duos Confeſſarios, affirmante uno, damnatam eſſe modo ſententiam dicentium, quod diſpenſatus a carnibus in Quadrageſima poſſit ſero cœnare, id vero alio negante. Cuinam ratio adjudicanda?

Reſp. hactenus eſſe adjudicandam neganti: quamvis enim a Benedicto Papa XIV. pro tali tempore, aliiſque Vigiliis de præcepto infra annum vetita ſit promiſcua comeſtio epularum; & ab eodem præceptum legatur Epiſcopis, eorumque Delegatis, ne ulli indulgeant diebus Quadrageſimæ, valetudinis cauſa, carnibus veſci, niſi adjecta lege religioſe ſervandi alteram jejunii partem, quæ conſiſtit in unica comeſtione; tamen damnata ab eo non legitur, neque hactenus ab ejus Succeſſore Clemente Papa XIII. fel. regn. opinio aſſerentium, diſpenſatos poſſe ſero cœnare. Quinimmo ipſemet Benedictus XIV. in ſua Conſtit. *Cognovimus*, quæ eſt 55. tom. 1. ſui Bullarii, reſpondens poſtulato Archiepiſcopi Valentiæ ſuper hoc, expreſſe declaravit, in Conſtitutionibus ſuper jejunio editis mentem ſuam non fuiſſe definire, an qui Eccleſiaſtica auctoritate a jejunio excuſantur; non ſolum vetitis cibis uti, ſed juſſæ pariter veſpertinæ abſtinentiæ fines egredi queant; bene vero præcipere Epiſcopis, eorumque Delegatis, ut nemini veſcendi carnibus, aliiſque cibis vetitis veniam tribuant, niſi ſub gravi imperata ſimul unicæ comeſtionis norma. En formalia verba præfatæ Conſtitutionis, editæ die 12. Maii 1742. *Laudavimus Paſtoralem ſolicitudinem, qua ſedare voluiſti obortam inter aliquos tuæ Diœceſis diſputationem de ſenſu literarum Noſtrarum, quibus quo pacto eccleſiaſtici jejunii lex obſervanda, aut ſolvenda ſit, conſtituimus. Reſpondemus igitur poſtulato tuo, Nos in iiſdem literis definiendum non ſuſcepiſſe, an qui eccleſiaſtica auctoritate ab jejunio excuſantur, non ſolum vetitis cibis uti, ſed juſſæ pariter veſpertinæ abſtinentiæ fines egredi queant. Præcipimus autem Epiſcopis, eorumque Delegatis, ut nemini veſcendi carnibus, aliiſque cibis vetitis veniam tribuant, niſi ſub gravi imperata ſimul unicæ comeſtionis norma. Ita univerſale iſtud præceptum pro tua ſpectatiſſima vigilantia Gregi tuo indicendum jubeto &c.* Idem declaraſſe videtur etiam in Conſtitut. *Si Fraternitas* §. 1. quæ eſt 99. tom. 1., cum innuit, ipſi per editas Conſtitutiones animum non fuiſſe definire quidquid ſubtili indagatione deduci poſſit ex ab ipſo propoſita jejunandi regula; ut clarius exprimit apoſtilla ad talem paragraphum per hæc verba: *Pontifex, non diſceptantium quæſtionibus, ſed diſciplinæ relaxationi obviam ire intendit.* Ergo quantum attinet ad præfatam opinionem, hæc hactenus damnata non eſt, ſicque ratio adjudicanda neganti.

MENSE APRILIS.

CAS. I. SAbbato Sancto, cum facienda eſt fontis Baptiſmalis benedictio, & renovatio, caret Parochus ruralis novis Oleis benedictis, quæ præ nimia diſtantia Civitate, aut alia de cauſa, obtinere non potuit.

Q. primo, quid faciet quoad benedictionem fontis? Secundo, quid quoad miniſtrandum Parvulis Baptiſma, ſi occaſio offeratur, antequam nova Olea habeantur?

Reſp. quantum ad primum, faciendam eſſe a Parocho aquæ benedictionem, omiſſa pro eo tunc immiſſione oleorum ſacrorum, uſquequo nova olea advenerit; ut recte tradit Bauldry, Man. Sac. Cær. par. 4. cap. 11. art. 4.

art. 4. num. 9. & Pignattarius cap. 14. Manualis Sacr. Rit. pro Majori Hebdom. anno proxime elapſo pro ſecunda vice Bononiæ editi typis Longhi. Ratio eſt, quia ex una parte Fonti Baptiſmalis benedictio tali die omittenda non eſt, nedum quia præſcribitur a Rubrica, verum etiam quia Baptiſmus per Apoſtolum ad Rom. 6. ſignificat Mortem, Sepulturam, & Ruſurrectionem Chriſti, quæ potiſſimum hac die celebrantur, ut ex Ruperto notat Gavantus ad Rub. Miſſ. de Sab. San. Ex alia illicitum eſt, ob meram fontis benedictionem eo tunc oleis veteribus uti; prout colligitur ex Concilio Lugdunenſi, relato in Can. Si quis de alio diſt. 4. de Conſecr., ac ex cap. Litteris de Conſecr. diſt. 3., præcipitur namque olea vetera comburi, & nova adhiberi. Ergo Fontis benedictio debet fieri a Parocho modo poſſibili, nimirum, per benedictionem aquæ, huic poſtea immiſcendo nova olea, cum advenerint: ad quem finem ea quamprimum habere curabit. Atque hoc eſſe conforme Decretis Sacræ Rituum Congregationis, patet ex ab ea edito in Lucana die 12. Aprilis 1755. ſub hiſce terminis: *Qui ante fontis benedictionem olea ſacra recipere non potuerunt, illa ſubinde privatim, ac ſeparatim in aquam mittere poterunt*. Quantum ad ſecundum reſpondeo cum diſtinctione: Vel hi parvuli baptizandi, ſunt in mortis periculo, vel extra tale periculum. Si in mortis periculo; dico, oleum vetus poſſe, immo in eo caſu debere cum eis adhiberi, iſto eoſdem ungendo. Ratio eſt, quia Canones præcipientes, non adhiberi olea vetera, excipiunt caſum neceſſitatis, ſeu periculum mortis, ut conſtat expreſſe ex allato Can. *Si quis de alio*, hæc habente: *Si quis de alio chriſmate, quam de illo novo, quod proprii Epiſcopi largitione, vel conceſſione accepit, baptizare, niſi præoccupante morte, tentaverit, pro temeritatis auſu ipſe ſuæ damnationis protuliſſe ſententiam manifeſtatur*. Si vero ſunt extra mortis periculum, tunc inquit Gobat. de Baptiſ. caſ. 16. num. 511., poſſe totum Baptiſmum differri, vel ſi in Diœceſi vigeat uſus antiquis utendi, hujuſmodi uſum ſervari; quia conſuetudo rationabilis poteſt derogare Eccleſiaſticæ legi contrariæ, etſi pervetuſtæ. Ubi tamen talis conſuetudo non viget, & fit inſtantia, quod baptizetur infans, cenſeo cum præfato Pignattario ibid., pro eo tunc omittendas èſſe unctiones; ac baptizandum infantem reliquis præmiſſis; nam etiam Rituale Romanum, cui in tali caſu ſtandum eſt, vetat in hujuſmodi circumſtantia uſum olei anni elapſi. Hinc modo mox dicto baptizabitur infans, ſupplendo poſtea unctiones quamprimum advenerint nova olea.

CAS. II. Mandatarius poſt mortem Mandantis dedit damnum ſibi commiſſum.

Q. an teneantur hæredes Mandantis reſtituere?

Reſp. cum diſt. Vel Mandans retulit mandatum etiam poſt mortem ſuam, Vel non. Si retulit; dico, hæredes Mandantis in caſu teneri reſtituere Ratio in primis eſt, quia ipſi repræſentant perſonam Defuncti, tam quoad jus agendi, quam quoad obligationes reales; cum hæ ad ipſos devenerint una ſimul cum hæreditate. Deinde ſuppoſita dicta relatione, mandatum finem non habuit per mortem mandantis; ut patet ex *l. ſi vero §. fin. ff. mandati*, & alibi in jure; prout notat Giribaldus de Contractib. cap. 13. dub. 1. num. 9. Hinc ſicuti ſi Mandans vitam diutius protraxiſſet, nimirum, poſt executionem mandati a ſe dati, ipſe teneretur ad reſtitutionem, hoc eſt ad refectionem, & quidem adæquatam, damni, ex ſuo mandato ſubſecuti; ita in cauſa ad eamdem tenentur ipſius hæredes. Quid ſi Mandans non retulit mandatum poſt mortem, tunc ſubdiſtinguo: Vel antequam Mandatarius dederit damnum, ipſi innotuit Mors Mandantis:

dantis: Vel non. Si primum, dico, hæredes non teneri reſtituere, quia tunc, ante damnum illatum; mandatum re integra vere finitum erat morte Mandantis; ut expreſſe habetur *in l. mandatum*, *Cod. Mandati*; ideoque ſi Mandatarius poſt notam mortem Mandantis damnum dedit, hoc intulit non ex mandato, ſed ex ſe; non quatenus ſibi commiſſum, ſed quia a ſe volitum; ac proinde ipſe tenetur ad illius refectionem. Si ſecundum, dico, quod illud intulerit ratione accepti mandati, & ob ignorantiam mortis Mandantis teneantur hæredes ipſum relevare ab onere refectionis, prout innuere videtur Gloſſa in præfata *l. Mandatum*, nam tunc adhuc tenore mandati, Mandatarius egit.

CAS. III. Titius jam a tribus annis nonnullas arbores ex aliena in propriam villam tranſpoſuit, ubi radices fixerunt.

Q. an eaſdem arbores extantes teneatur reſtituere?

Reſp. neg. ſed tantum reficere damnum, juxta Peritorum æſtimationem. Ratio eſt, quia per emiſſionem radicum in ſuo fundo, traslatum in ipſum eſt earumdem dominium, per textum clarum in ſ. Si Titius Inſtit. de rer. diviſ., ubi dicitur, quod ſi Titius alienam plantam in fundo ſuo poſuerit, ipſius eſt, & ſi e contrario ſuam plantam in Mævii ſolo poſuerit, Mævii planta erit, dummodo in utroque caſu ibidem radices egerit. Quod etiam in foro conſcientiæ locum habere tradit, ac probat Aragonius de Dominio col. 40., verſ. tertia concluſio fol. 102., poteſt namque lex humana, etiam Dominis invitis, juſte facere translationem dominii. Neque inferas: Ergo in foro conſcientiæ licebit alienas plantas ſurripere, & in fundo proprio tranſplantare, cum intentione reſtituendi æſtimationem. Nego ſiquidem illatum; non enim eſt ſemper bona illatio ex factis ad facienda; cum multa poſt factum teneant, quæ fieri prohibentur. Concedo igitur & ego, ſurripientem invito Domino alienas plantas peccare contra juſtitiam, & charitatem; dico tamen, quod poſt factum illicitum, ſi alienæ plantæ in proprio fundo tranſplantatæ ibi radices egerint, tunc earumdem dominium translatum eſt in Dominum fundi, ideoque quod hic non tenetur amplius reſtituere plantas, ſed tantum reficere damnum priori Domino, juxta Peritorum æſtimationem: ſicuti qui alienum frumentum ſeminavit in agro ſuo, præciſe tenetur reficere Domino damnum, ex furto ejuſdem illi cauſatum. Quod ſi plantæ nondum radices egerint, tunt & ipſæmet plantæ reſtitui, & totum damnum, quod inde Domino reſultavit, refici debet.

MENSE MAII.

CAS. I. FUratus eſt Sergius, uvam, ex qua fecit vinum, lanam, ex qua fecit pannum &c.

Q. an teneatur reſtituere ipſum vinum, pannum &c.?

Reſp. cum Palao, Layman, La Croix, & aliis, probabilius eſſe quod ſic; ſaltem ſi Dominus uvæ, lanæ &c. agat contra Sergium ad hunc finem. Ratio eſt, quia quando Sergius fecit ex uva vinum, ex lana pannum &c. optime ſciebat, ſive uvam, ſive lanam, non eſſe ſuam, ſed alterius. quem veriſimiliter credere poterat eſſe etiam invitum, quod ipſe inde faceret vinum, & pannum, ac optaret rei ſibi ablatæ reſtitutionem. Jam vero quando quis mutat in aliud rem alienam, ſciens eſſe alienam, per hujuſmodi ſpecificationem non transfertur rei dominium in ſpecificantem, ſed remanet penes priorem Dominum; cui proinde, non

obſtante ſpecificatione, reddenda eſt. Textus eſt clarus in l. 22. ſ. 3. ff. *ad exhibendum*, ubi dicitur, Muſtum, & Oleum eſſe meum, quod fit ex uvis, aut olivis meis ab illo, qui ſciat illa eſſe mea; *quia* (nota bene) *ſi faciet ſciens rem eſſe meam, cenſetur mihi donare operam ſuam*. En, quod res dicitur manere prioris Domini, & quod ſpecificator cenſeatur illi donare operam ſuam. Ergo priori Domino, ſaltem ad hunc finem agenti ſive vinum, ſive pannus a Sergio in caſu reſtitui debent. Neque opponas legem *Adeo quidem ff. de Acquir. rer. Domin.* ubi verius dicitur noſtrum aſſertum, quando ſpecies reverti, hoc eſt, denuo redire poteſt ad priorem ſtatum; ſecus vero quando e contra, ut in caſu noſtro, in quo propterea ſpecificans, juxta eamdem legem, evadit Dominus; adeoque ſufficit quod priori Domino reſtituat valorem, ſecundum æſtimationem. Ne opponas, inquam; id enim valet quando ſpecificatio facta eſt bona fide, ut recte ibidem advertit Gloſſa v. *ſuo nomine*, cui & ego ſubſcriberem in caſu præſenti, ſi Sergius uvam in vinum, & lanam in pannum bona fide convertiſſet. Aſt hic, res e contrario ſe habuit; Sergius namque & uvam, & lanam abſtulit mala fide; primam in vinum, ac ſecundam in pannum mala pariter fide convertit, cum probe noverit, ſe convertere in aliud rem furatam, & Dominum talis rei veriſimilius malle reſtitutionem ſuæ rei, quam quod ab ipſo pro ſe converteretur in aliud. Ergo non iſta lex *Adeo*, ſed illa prior in caſu locum habet, juxta quam propterea vinum, & pannus Domino uvæ, & lanæ ablatæ, eo ſaltem agente ad hunc finem, dari debent.

CAS. II. Plures eodem loco, & tempore Sempronio grave damnum ſcienter intulerunt per minuta furta, ab unoquoque eorum ita diviſim commiſſa, ut nullus alium juverit, nec in cauſa fuerit, ut alius concurreret.

Q. an mortaliter quilibet eorum peccaverit, & ſub mortali reſtituere teneatur?

Reſp. neg. quoad utramque partem. Ratio eſt, quia in rigore quilibet intulit damnum leve, nullam habens conjunctionem cum damnis illatis ab aliis; ſolumque ii omnes habuere ſimultatem loci, ac temporis, nullo modo in caſu influentem ſive in alios, ſive in damnum ab iſtis illatum; & ſic quilibet venialiter tantum peccavit; ideoque ſub veniali ad meram refectionem damni, a ſe reſpective illati, tenetur. Nec refert ſcientia de damnis eodem loco, & tempore illatis ab aliis; cum enim hæc de ſe nec conſpirationem inducat inter fures, nec furtum unius faciat eſſe partem furti alterius, ſed quilibet diſparate ſuam fecerit levem actionem furtivam, & hanc præciſe intenderit; hinc fit, quod quilibet peccavit, ac habet onus reſtitutionis, ſecundum quod ipſe abſtulit: quod proinde cum ſit quid leve, leve etiam peccatum, & onus reſtitutionis conſimile induxit. Nec quis reponat, data hac ſententia ſecuturum hoc abſurdum, quod nempe ſi aliquis modo prædicto bonis omnibus a pluribus deſpoliaretur, nemo teneretur ſub mortali illum reintegrare. Nego enim cum P. Cuniliati de Reſtit. in partic. cap. 5. §. 1. num. 6., id fore abſurdum in tali caſu, ac dico, rem ita ſe revera habituram per accidens. Abſurdum ſequi videtur potius in oppoſita ſententia, nimirum, quod qui abſque ulla conſpiratione cum alio intendit leve tantummodo auferre, ac revera leve tantum abſtulit, reus ſit peccati mortalis, & ſub mortali teneatur reſtituere, ſicut qui cum pluribus conſpiravit ad auferendam, & cum iiſdem abſtulit notabilem quantitatem. Vide laudatum Cuniliati loc. cit.

CAS.

CAS. III. Data eſt res duobus in emphyteuſim, quorum unus non multo poſt mortuus eſt.

Q. an iſta emphyteuſis accreſcat ſuperſtiti?

Reſp. neg. cum Roſignolo de Emphyt. prænot. 10. num. 3. ni ſpecialiter fuerit aliter conventum. Rationem quamplures deſumunt *ex l. Si mihi & Titio ff. de Verb. Oblig. quæ dicit: Si mihi, & Titio, cujus in poteſtate non ſim, ſtipuler decem, non tota decem, ſed ſola quinque mihi debentur*. Ubi Gloſſa, Bartolus, aliique notant, jus accreſcendi locum non habere in Contractibus, cujuſmodi eſt propoſitus in caſu; bene vero in ultimis Voluntatibus. Quoniam vero iſthæc aſſertio ſuis non caret exceptionibus, immo & oppoſitionibus, ut videre eſt apud Baldum ibid. alioſque; ideo reſponſionem probo hac alia ratione: Ut emphyteuſis accreſcat ſuperiſtiti, neceſſario requiritur quod hujuſmodi accretio ſubſequatur, vel ex natura talis Contractus, vel ex pacto, aut de conſenſu utriuſque partis contrahentium; concedens namque aliqua in emphyteuſim, de jure ad id trahi nequit invitus. Atqui dicta accretio non ſubſequitur ex natura Contractus, prout omnes fatentur; neque ex pacto, uti ſupponitur; neque ex mutuo ipſorum contrahentium conſenſu, cum hic (quando aliud non exprimitur) ex parte concedentis in emphyteuſim potius ſit quod mortuo uno ex emphyteutis, portio defuncti ad ſe revertatur habentem jus proprietatis, & non accreſcat alteri emphyteutæ: Et ipſi accipientes in emphyteuſim directe non intendant acquirere, & lucrari alteri ſocio, bene vero ſibi, ac poſteris ſuis: Ergo &c. Hinc, ſi emphyteuſis conceſſa fuerit pro Patre & Filiis, mortuo Patre res emphyteutica tota quidem regulariter tranſit ad Filios, eo quia intelligitur conventa, & facta pro illius ſtirpe ac genere, ob naturalem inter ipſos conjunctionem; immo etiam mortuo uno ex duobus Filiis, tota tranſit ad ſuperſtitem, eo quia ſtirps, ac genus ſalvatur in uno. At conceſſa duobus, vel pluribus extranee ac diſparate ſe habentibus, res ita ſe non habet, ſi aliter non fuerit expreſſum & conventum, ob rationem allatam; ac propterea uno mortuo, emphyteuſis ſuperſtiti non accreſcit.

MENSE JUNII.

CAS. I. Titius mutuo accepit centum ſcuta in moneta aurea; nunc vero, cum ſolutionis tempus advenerit, vult reſtituere in moneta ærea.

Q. an licite hoc faciat?

Reſp. cum diſt. Vel fuit conventum de qualitate monetarum, in qua ſolutionis tempore deberet fieri reſtitutio: Vel non fuit conventum. Si non; dico, Titium, ſaltem in noſtra Italia, & quando id incommodum non ſit mutuanti, utique poſſe id licite facere. Ratio eſt, quia leges, ſtatuentes quod reſtituatur pecunia ejuſdem generis, ſpeciei, uti eſt lex *Cum quod ff. ſi cert. petat.* lex 80. *ff. de ſolut.*, per conſuetudinem in contrarium in noſtra Italia fuerunt abrogatæ, ut facilius inter homines habeatur commercium, innumeræque evitentur lites, ut paſſim monent DD. uſuſque invaluit, ut per quamcumque ſpeciem Monetæ currentis & platealis mutuum reſtitui poſſit, dummodo tot reſtituantur, quot requiruntur ad adæquandam ſummam acceptam; & monetæ, quæ mutuatori reſtituuntur, eidem damno, aut incommodo non ſint; ſic enim ſervatur æqualitas inter datum & acceptum, ac locum habet juſtitia commutativa. Hinc ſi Titius æreas monetas reſtituendo ita ſe gerat, ac

mone-

monetæ æreæ damno, aut incommodo, in caſu, mutuatori non ſit, dico, Titium id licite facere; ſecus vero ſi hujuſmodi reſtitutio damnum aut incommodum afferat mutuanti; cum enim mutuum principaliter fiat in bonum, ac commodum Mutuatarii, eſſet bonis moribus ac æquitati diſſonum, quod hic beneficium acceptum mutuatori rependeret reſtitutione monetæ, in cujus implicatione damnum, vel incommodum haberet. Ad quod reſpexit Bonacina, cum ſcripſit: *In Italia uſu receptum eſt, ut ſolutio fieri poſſit in qualibet pecuniæ ſpecie, præciſe tantum ærea, præſertim in magna quantitate, cum hæc nonnullam afferat accipienti incommoditatem*. Quod ſi Titium inter ac mutuantem fuit conventum de qualitate monetarum, in qua, tempore ſolutionis, deberet fieri reſtitutio; tunc dico, Titium hanc illicite facturum in moneta ærea, ſi conventio fuit de ea facienda in alia ſpecie monetarum, puta, aurearum, vel argentearum; pacto namque & conventioni ſtandum eſt, quando hæc juſta fuit ac legitime facta, proindeque ſi Titius, inita conventione de reſtitutione facienda in monetis aureis, vel argenteis, eam facere velit in moneta ærea, in hoc caſu illicite hoc fecit. Neque dicas, conventionem fieri potuiſſe etiam de facienda reſtitutione in monetis ejuſdem ſpeciei, puta, in zecchinis venetis, & quod hi interim creverint in valore: profecto in hoc caſu non teneretur mutuatarius reſtituere mutuanti tot zecchinos, quot ab eo accepiſſet; ſed ſufficeret quod daret tot, quot adæquant ſummam tot ſcutorum 100. acceptam. Ergo etiamſi convenerint de reſtitutione facienda in moneta aurea, vel argentea, ſufficit quod ei reſtituat centum ſcuta in moneta ærea. Contra enim; tranſmiſſo antecedente, quod a pluribus negatur, nego conſequentiam: & dico, rationem eſſe, quia, tunc attenderetur valor, quem haberet pecunia tempore reſtitutionis & conventio fuiſſet quoad qualitatem, non vero quoad quantitatem monetarum, quibus reſtitutio fieri debuiſſet. Et ſicuti quamvis mutuatarius non debuiſſet totidem zecchinos venetos eo in caſu reſtituere, tamen debuiſſet reſtitutionem facere hujuſmodi zecchinis ob conventam determinatam ſpeciem monetæ; ita quia in caſu noſtro ſupponitur facta conventio de facienda reſtitutione in monetis aureis, vel argenteis, in his, & non in æreis, tenetur Titius reſtituere.

CAS. II. Furtive ſuſtulerat Cajus Sempronio gemmam, quam facti pœnitens volebat illico ei reſtituere: Aſt hic dixit ei, ut penes ſe illam adhuc teneret per aliquot dies, intra quos tamen fuit ei ab alio furto ſublata.

Q. an Cajus teneatur reſtituere aliqud Sempronio.

Reſp. cum diſt. Vel ab alio fuit furto ſublata ob mortalem incuriam Caji in ea cuſtodienda: Vel non. Si non; dico, Cajum non teneri aliquid Sempronio reſtituere. Ratio eſt, quia in hoc caſu ipſi non ineſt talis obligatio ratione actionis furtivæ, a ſe factæ; neque ratione furtivæ actionis, factæ ab alio. Etenim ei non ineſt ratione ſuæ actionis, eo quia cum illico facti penitens voluerit gemmam Sempronio reſtituere, moraliter non diſtraxit Dominum a poſſeſſione ejuſdem gemmæ, & ſic, quamvis apud Deum culpabilis ſit de actione furtiva quia revera manum rapacem extendit ad rem alienam; tamen quia eandem ſtatim ſuo Domino reſtituere voluit, nec fuit in mora culpabili quoad illius reſtitutionem, ideo apud homines non habetur pro fure; & tam apud iſtos, quam apud Deum, ratione præfatæ immediatæ reſtitutionis, ſeu oblationis rei factæ Domino, illico in eo ceſſavit furti obligatio, ac de fure evaſit depoſitarius. Neque illi ineſt ratione furtivæ actionis, factæ ab alio,

eo

eo quia reſtitutionis obligatio oritur ex gravi læſione juſtitiæ commutativæ, quæ gravis læſio in eo non fuit, ſemel ac in cuſtodia gemmæ, penes ipſum quodammodo depoſitæ, non habuit mortalem incuriam; in hoc etenim caſu aliter cenſetur cauſa furti, non ipſe, ſicque non ipſe, ſed alter tenetur ad reſtituendum Sempronio. Oppoſitum tamen ſentio, ſi in gemma cuſtodienda fuit in Cajo mortalis incuria, & ob hanc alter gemma ſurripuit; nam ſtatim ac Dominus gemmæ eidem dixit, quod per aliquot dies penes ſe illam adhuc teneret, reliquit quodammodo ipſi onus reſtitutionis, non quidem ut furi, nam furis figura, & obligatio ceſſaverat per oblatam reſtitutionem rei ablatæ; ſed tamquam Cuſtodi, ac Depoſitario, qui propterea tenebatur debitam adhibere diligentiam in gemmæ cuſtodia; vel Cuſtodis, ac Depoſitarii officium recuſare. Cum ergo iſtud voluntarie aſſumpſerit; & per hujuſmodi aſſumptionem tacite ſemetipſum ſimul obligaverit ad eas lege, quibus adſtringuntur alii Cudoſtes, & Depoſitarii: hinc fit, quod ſicut alii mortaliter delinquentes in omiſſione debitæ diligentiæ circa cuſtodiam rei, ipſis in cuſtodiam traditæ, obligantur ad reſtitutionem, ſeu damni refectionem, ſi talis res furto auferatur; ita ob mortalem incuriam conſimilem, in caſu habitam a Cajo in cuſtodienda gemma Sempronii, propterea ab alio furto ſublata, tenetur Cajus, fure non reſtituente, Sempronio reſtituere, ſeu reficere damnum.

CAS. III. Quis emit equum ex pecunia aliena.

Q. an equus obligatus exiſtat emptori, an vero Domino pecuniæ; & ſi pereat, cujus damno pereat?

Reſp. cum diſt. Vel hic fecit hujuſmodi emptionem nomine ipſius Domini pecuniæ: Vel nomine proprio. Si primum, ſubdiſtinguo: Vel hoc fecit ipſo Domino ſciente, & conſentiente; & in tali caſu dico, equum obligatum exiſtere Domino, & ſi pereat, ejuſdem damno perire; quia in hoc caſu res ita ſe habet, perinde ac ſi idemmet Dominus equum emerit, idve hic egerit per emptorem, tanquam per miniſtrum ſuum, de ipſius intentione, ac nomine agentem. Hic ſicuti aliæ res ex. gr. emptæ per famulum de conſenſu Domini, huic obligatæ exiſtunt, & ſi perat, huic pereunt; ita &c. Vel id fecit Domino inſcio, aut invito; & tunc dico cum Petro Navarra de Reſtit. cap. 6. dub. 1. num. 18., equum non Domino pecuniæ, ſed ipſi emptori obligatum exiſtere, quouſque ipſemet herus non conſenſerit; ac propterea equo interim pereunte, emptori perire; ut patet exemplo poſſidentis mala fide alienam pecuniam, quam ſi hic periculo exponat, & pereat, ipſi perit, & Domino tantumdem tenetur reſtituere, ut cum S. Toma 2. 2. quæſt. 78. art. 3. tradunt Giribaldus aliique comm. Hinc in *l. Si alieni nummi ff. de ſolut.* nummorum Domino ditur competere actionem furti contra eum, qui ipſos dedit, ſeu alienavit. Si poſtea emptor fecit hujuſmodi emptionem nomine proprio; tunc dico, ipſi equum regulariter obligatum exiſtere, cum onere reficiendi tantumdem Domino pecuniæ; & ſi equus pereat, ejuſdem emptoris damno perire, ut aperte colligitur tum ex *l. Si quis alteri, vel ſibi Cod. de rei vendit.* ubi habetur: *Qui aliena pecunia comparat, non ei, cujus nummi fuerunt, ſed ſibi tam actionem empti, quam dominium, ſi ei tradita fuerit poſſeſſio, querit.* cum ex *l. ſi ex ea ibid.* ubi conſimilia leguntur: idque vel ex eo, quia emptio eſt actio perſonalis, acquirens jus perſonale ementi, ut ait Paſqual. QQ. Moral. Canon. Centur., 3. quæſt. 264.; vel quia eſt lucrum induſtriæ, non pecuniæ, ut ait Giribaldus de Mut. & Uſur. dub. 13. num. 141. Addidi nihilominus ly *regulariter* in reſponſione,

ſione, quia caſu quo pecunia fuerit Eccleſiæ, pupilli, minoris, vel militis, DD. communiter monent, rem emptam iſtis acquiri, ut videre eſt apud Salmanticenſes de Empt. & Vend. punct. 2. num. 29. in fine.

MENSE JULII.

CAS. I. Titius ut ſe ab inimico defendat, ipſum occidit, cum ſatis illi erat ipſum mutilare.

Q. an ad refectionem damnorum teneatur? & quid dicendum, ſi poterat & occiſionem, & mutilationem fugiendo declinare?

Reſp. quoad primum, Titium teneri ad refectionem damnorum, ad ratam exceſſus. Ratio eſt; quia ſecundum jura licet quidem vim vi repellere cum moderamine inculpatæ tutelæ; non tamen uti majori violentia, quam oporteat. Propterea cum hæc quantum ad exceſſum illicita ſit, ac injuſta; ideo ad ratam exceſſus tenetur Titius ad refectionem damnorum. Neque dicas, quod cum ſit nimis difficile in hujuſmodi caſibus ſe continere intra limites prædicti moderaminis, idque ſcire poſſet invaſor, debebat a Titii invaſione deſiſtere; alias ceſſiſſe creditur juri ſuo in caſu exceſſus; ideoque Titius ad nihil tenetur. Contra enim, eſt nimis difficile ſe continere intra limites &c. quando ſe defendens mere non intendit conſervationem propriæ vitæ, prout intendere debet, concedo; ſecus, nego: licita enim defenſio juxta S. Thomam 2. 2. qu. 64. art. 7. *importat actum proportionatum; & ideo ſi aliquis ad defendendam propriam vitam, utatur majori violentia, quam oporteat, erit illicitum*, proindeque ad ratam exceſſus tenetur ad refectionem damnorum. Quantum poſtea ad ſecundum, reſpondeo cum diſtinctione: Vel fuga vere erat Titio graviter infamatoria, & damnoſa; & tunc dico, quod cum ipſe non teneretur fugere ſolum obligatur ad refectionem quantum ad exceſſum, prout ſupradictum eſt. Vel illi non erat graviter infamatoria, & damnoſa; & in hoc caſu, cum teneretur occaſionem, & mutilationem fugiendo declinare, dico, ipſum teneri ad refectionem omnium damnorum, eo quia non fugiendo non fecit quod facere tenebatur ut damnum evitaret, ſed ipſum voluit, & ſic ipſum reficere tenetur.

CAS. II. Poſtquam Sejus Sponſalia contraxerat cum Berta, duxit in Uxorem Cajam, viduam relictam ex fratre ipſius Bertæ.

Q. an tale Matrimonium ſit validum.

Reſp. affirm. non enim ipſum irritant priora Sponſalia cum Berta, eo quia ex hujuſmodi Sponſalibus ortum quidem eſt impedimentum publicæ honeſtatis inter Sejum ac Bertæ conſanguineas in primo gradu; non autem cum ejuſdem affinibus, ut conſtat ex Tridentino. Jam vero ex quo Caja ſit vidua ex fratre Bertæ, ſolum infertur quod illa ſit Bertæ affinis, non autem quod ſit eidem conſanguinea in primo gradu; & per conſequens Matrimonium inter Sejum & Cajam non deſinit eſſe validum ratione hujuſmodi Sponſalium. Multo minus poſtea deſinit eſſe tale ex quo Caja ſit Bertæ affinis; per hoc namque quod ſit affinis Bertæ, non fit etiam affinis Sejo. Hinc Sejum inter & Cajam Matrimonium in caſu utique validum eſt.

CAS. III. Sergius Cenſuarius, ut penſionem annuam, quam Cajo ſolvit, imminuat, fingit cum Cajo ſe velle cenſum redimere: hic tamen, fictionem bene noſcens, acceptat pecuniæ reſtitutionem; immo cum Sergius ad hanc nunquam deveniat, obligat ipſum intra annum ad redimendum, prout

prout ſibi conceditur a jure poſt habitam diſdictam. Q. an licite egerit ſive Sergius, ſive Cajus?

Reſp. Sergium in caſu illicite egiſſe; licite vero Cajum. Ratio primi eſt, quia, mediante illa fictione, per dolum & fraudem tentavit inducere Cajum ad conſentiendum diminutioni penſionis, cum ad talem diminutionem nullum jus habebat, immo totam & integram penſionem ex juſtitia ſolvere tenebatur; ut cum Lugo, & Tamburino recte tradit Giribaldus de Cenſib. dub. 3. §. 5. num. 65. ac alias deciſum fuit in hiſce Reſolutionibus, anno ſcilicet 1741. ad 3. Maii; ut conſtat ex collectione harum Reſolutionum, jam pluries edita typis Longhi. Neque opponas, fingentem ſe velle accuſare victorem de lucro ſibi facto in ludo prohibito, poſſe cum eodem licite paciſci de parte lucri ſibi reſtituenda, ut ab accuſatione deſiſtat; prout apud P. Zacchariam de Sponſ. & Lud. num. 1086. §. 19. docent Leſſius, Tamburinus, Sporer, aliique cum Diana; ſique etiam Sergium licite potuiſſe &c. Contra enim, nego antecedens; nam quamvis, ubi adhuc viget lex: *Alearum uſus de Aleatorib.* poſſit victus in judicio repetere quod in ludo vetito amiſit, ac illud recuperare intra tempus ſibi a lege conceſſum: & ſic caſu, quo vere inſtare velit apud Judicem, licite poſſit etiam cum victore paciſci de parte lucri ſibi reſtituenda, ut &c. tamen tutum non cenſeo hujuſmodi pactum, ſi victus vere non habeat animum inſtandi apud Judicem, ſed mere hujuſmodi animum fingat cum victore; ſiquidem etiam tunc uteretur dolo & fraude, non autem juris ſubſidio, cum jus patrocinetur, & adſiſtat quidem accuſare volentibus, non autem hujuſmodi voluntatem fingentibus. Ex quo patet, paritatem retorqueri facile poſſe in favorem. Cæterum qui antecedens admittunt, dicunt, diſparitatem eſſe, quia fingens habet jus ad inſtandum; quod jus cum ſit pretio æſtimabile, ideo ceſſio tali juri licite poteſt per pactum reſtitutionis partis lucri compenſari. Ubi e contrario Sergius nullum jus habebat attrahendi Cajum cum illa finctione ad diminutionem penſionis, ideoque illicite tentavit Cajum ad eamdem diminutionem. Ratio poſtea ſecundi eſt, quia S. Pius V. in ſua Bulla *Cum onus*, ſuper hanc materiam edita, expreſſe, ac abſolute ſtatuit, ut intra annum, poſt denunciam, etiam ab invito pretium repeti poſſit: quæ verba per omnes DD. appoſita fuere in favorem Cenſualiſtæ, ſicque in caſu noſtro in favorem Caji, qui proinde licite obligat Sergium ad reſtitutionem. Neque dicas, Pontificem loqui in caſu, quo Cenſuarius dixerit ex animo ſe velle Cenſum redimere; non autem quando hoc dixit, ac fecit denunciam animo ficto. Contra enim, in primis reſponderi poſſet cum Card. de Lugo de Cenſib. diſp. 27. ſect. 7. num. 120. quod potius S. Pius ad hunc finem, appoſuit prædicta verba, ne Cenſuarius ficte denunciet redemptionem ad extorquendam penſionis diminutionem. Deinde eadem appoſuit univerſaliter pro quocumque factæ denunciationis caſu; nam ſecus quis non videt, quod ille, qui etiam animo vero redimendi denunciam fecit, poſſet a redemptione ſemetipſum retrahere, dicendo, ſe denunciam feciſſe animo ficto? Sive ergo animo vero, ſive ficto Sergius denunciam fecerit, licite obligari poteſt a Cajo ad pretii reſtitutionem.

MEN-

CAS. I. TItius una die Cajam virginem præciſe defloravit, altera vero die cum eadem copulam complevit.

Q. an ſimplex Confeſſarius poſſit eum abſolvere?

Reſp. affirm. Ratio eſt, quia licet ratio formalis ac defferentialis ſtupri, vere conſiſtat in fractione virginalis clauſtri, facta per virile membrum, ut in *can. lex illa 36. quæſt.* 1. §. *cum ergo* notat Gratianus; tamen ad integram rationem ſtupri, in ſuo eſſe completi (quod ſolum hic, & etiam alibi intelligitur reſervatum, niſi aliud exprimatur) requiritur copula perfecta, & conſummata uno ac eodem deflorationis actu: omnis namque naturalis concubitus ex ipſomet naturæ ordine tendit ad conſummationem; per quam proinde etiam ſtuprum, utpote concubitus naturalis, perficitur in ſuo eſſe, ac completur. Atqui in neutro caſu hoc totum intervenit; nam Titius in primo caſu defloravit quidem Cajam virginem, ſed cum ea copulam non complevit per intraneam ſeminationem; & in ſecundo copulam quidem complevit, ſed Cajam non defloravit, cum hæc eo tunc jam ab ipſo deflorata fuiſſet altera die per actum, non ſolum phyſice, verum etiam moraliter diſtinctum, ac diverſum; ergo dici debet quod Titius non inciderit in caſum reſervatum, & per conſequens quod ſimplex Confeſſarius poſſit eum abſolvere. Neque dicat, defloratorem ſic facile poſſe reſervationem eludere, virginem prius deflorando, & dein, concumbendo cum deflorata quantum vult, copulam complere in fraudem reſervationis: quod non eſt admittendum: Sicuti enim qui caſum hic reſervatum committit, & in fraudem reſervationis dein alio migrat ac confitendum ubi reſervatus non eſt, juxta celebrem Bullam *Superna* Clementis X. §. 6. nequit abſolvi, ſed remittendus eſt in abſolutus ad ſuum Superiorem, eo quia fraus & dolus nemini debent patrocinari; ita idem dicendum de Titio, qui in fraudem reſervationis Virginem prius ſolum defloravit, ac poſtea cum ea copulam complevit: Ne dicas, inquam; in primis enim caſus expoſitus non dicit, quod Titius modo prædicto ſe geſſerit in fraudem. At etiam ſupponamus, quod vere in fraudem reſervationis ita ſe geſſerit: anne ob hoc ſimplex Confeſſarius habet facultatem reſtrictam relate ad ipſum? Equidem non; id namque nullibi pro hac Civitate ac Diœceſi reperitur ſtatutum quoad præſentem caſum; ſiquidem id non legitur in Synodo Diœceſana, in aliquo Archiepiſcopali Edicto, neque in libello, aut tabella Caſuum reſervatorum; non in Jure, neque in aliqua Conſtitutione Pontificia. Quid ni ergo ſimplex Confeſſarius valide ac licite poſſit Titium abſolvere? Nec officit paritas de alio pergente in fraudem ad confitendum, quoad hoc enim Clemens X. citato loco expreſſe id declaravit, prout ſuſtinent ſaniores Theologi, qui poſt talem Conſtitutionem ſcripſere. Unde nil mirum, quod alio accedens in fraudem remitti debeat ad ſuum Superiorem, vel hujus delegatum, ut iſti ſe ſubjiciat, & etiam hoc intuitu ab hiſce perpetrandis abſtineat.

CAS. II. Gneus adhuc infantulus, ductus fuit ad locum eorum quorum Pater & Mater ignorantur.

Q. an ſit irregularis ratione natalium, & quam pœnam incurrant ſic exponentes Infantes?

Reſp. quantum ad pr. par. in rigore juris ipſum non eſſe irregularem ratione natalium. Ratio eſt, quia hæc irregularitas nullibi reperitur expreſſa; immo Gregorius XIV. anno 1591. contrariam declaravit quoad expoſi-

poſitos Confraternitatis S. Spiritus Romæ, quos pro legitimis, & capacibus Ordinum, ac Beneficiorum haberi voluit, & quidem non tam in gratiam dictæ Confraternitatis, quam ipſorum expoſitorum; noverat enim etiam illuc duci plures legitimos, prout fit in aliis locis. Sed ubi irregularitas expreſſa non eſt, ubi adſtrui non debet, *cap. is qui de Sent. Excom. in 6.*, præcipue cum adeſt Pontificia Conſtitutio in contrarium: Ergo &c. neque dicas, *in obſcuris attendi quod veriſimilius eſt, vel quod plerumque fieri conſuevit*, juxta *reg. 45. jur. in 6.*; unde cum veriſimilius ſit, expoſitos eſſe illegitimos, ſæpiuſque exponantur illegitimi, quam elii (ex centum namque expoſitis, teſte Garzia, & aliis, pluſquam 90. ſunt illegitimi); ideo &c. Contra enim, cum ducti ad præfata loca ut plurimum ignoti ſint, ac delati ſecreto, plane non percipio, qua veracitate iſti AA. adeo aſſeveranter referre potuerint ex 100. pluſquam 90. eſſe illegitimos. Verum quidem eſt, ad hujuſmodi loca pures illegitimos deferri; at ſimul etiam verum eſt, eo duci plures legitimos, ob parentum inopiam, aliaſque cauſas, Deo, ac ducentibus notas. An tamen numerus illegitimorum adeo excedat illum legitimorum, cenſeo, non poſſe certo affirmari; proindeque promiſcuam hanc delationem, dubiam quidem efficere cujuſque delati qualitatem; ſed quia in dubio, extra caſum de homicidio, quis haberi non debet pro irregulari, ut eſt communis opinio, ac fuſe probat Boſſius de Conſc. dub. par. 2. tit. 1. §. 40. ideo dico, Gneum in caſu de rigore juris non eſſe irregularem. Neque replices, Gloſſam illegitimum eum dicere, *qui Patrem oſtendere non poteſt, vel ſi oſtendit; verecundum oſtendit*; hinc cum Gneus nequeat Patrem oſtendere, cum eſſe illegitimum; ac propterea hujuſmodi ductos vocari *baſtardinos*. Contra enim, dictum Gloſſæ non eſt univerſaliter verum, quot enim legitimi illuc ducuntur, qui tamen Patrem oſtendere non poſſunt? Verum quoque non eſt, quod univerſaliter vocentur *Baſtardini*; nam Piſis, & alibi, vocantur *Innocentes*, eorumque locum *Hoſpitale Innocentium*. Deinde loquela populi non facit jus, ut ait Baldus in l. Nutritoribus C. commun. de Succeſſion. Cæterum hæc dicta velim attento jure communi, ſicubi enim adſit lex aliqua particulari, vel conſuetudo; ut pro illegitimis, ac irregularibus habeantur, ibi eidem ſtandum eſſe non inficior. ⁐ Quantum poſtea ad ſec. par. dico, Patrem ſine juſta cauſa ſic exponentem filium, in hunc amittere patriam poteſtatem; & ſi Patronus exponat libertum, aut Dominus ſervum, in hunc amittere ju ſervitutis. Textus eſt clarus in Jure Canon. cap. unico de Infant. expoſ., & in Jur. Civ. l. 4. C. de Infant. expoſ. Dico *ſine juſta cauſa*; ex cauſa enim juſta id faciens, puta, quia aliter nequit ipſum alere, hanc pœnam non incurrit, cum non deſæviat in infantem, ſed potius eidem conſulat. Roſignolus de Matrim. 9. diſquiſ. 5. §. 2. num. 3. Secundo privatur jure ſucceſſionis ad bona ipſius expoſiti, ſi qua habuerit. Non enim æquitas poſtulat, ut qui filios necare dicuntur, l. necare ff. de lib. agnoſc. in bonis, quæ habuerint, ſuccedere debeant: Saminiatus controv. 73. num. 18. & ſequ. Tertio Pater exponens filium, vel filiam, non acquirit quoad uſumfructum bona adventitia, quæ forte acquirunt filio, vel filiæ expoſitæ, ſiquidem fundamentum talis uſusfructus eſt patria poteſtas, qua juxta dicta privatur. An tamen amittat uſumfructum bonorum adventitiorum, quem acquiſiverat ante expoſitionem, ac omiſſionem patriæ poteſtatis, communius negatur, quia patria poteſtas requiritur in origine ad acquirendum, non vero ad continuandum poſt legitimam acquiſitionem: Baldus in l. 3. C. de uſufructu.

Poſſe

poſſe nihilominus in pœnam a Judice privari, tradit Roſignolus loc. cit. num. 11. Quarto denique ſubeſt pœna extraordinariæ, Judicis arbitrio: & ſi dives ſit, eſt ſententia ſatis communis, quod teneatur loco reficere expenſas. V. Roſignolum ibid. hanc materiam fuſe diſcutientem.

CAS. III. Mercator quidam acceptas litteras, queis monebatur de ſuperventura penuria aromatum, laceravit, & abjecit; illas tamen collegit alius Mercator, qui tale nuncium in ſui utilitatem vertens, illum prævenit in emptione, & ex copia emptorum aromatum lucrum præripuit.

Q. an hic injuſtitiam in illum commiſerit?

Reſp. probabilius videri, quod non. Ratio eſt, quia ſtatim ac Mercator acceptas literas laceravit, & in publicum locum earumdem fragmenta abjecit, videtur eadem non amplius curaſſe, ac tacite ceſſiſſe juri ſuo, ne ab alio lectioni aptarentur, ac legerentur. Quæ enim ſic in publicam viam dejiciuntur, communiter pro derelictis habentur tunc legere ex mera curioſitate, veniale eſt; & ſi id fiat, ut ex illa notitia quis ſibi provideat, nullum peccatum eſt; nam quod pro derelicto habetur, in uſum ſuum convertere licet; ut poſt S. Antoninum, Sylveſtrum, & alios tradit Roncaglia de 7. Præc. Dec. cap. 4. quæſt. 5. reſ. 11. & ſi qui illa fragmenta abjecit, de hoc eſt invitus, eſt invitus irrationabiliter; debebat enim ea comburere, non vero in publicum dejicere, ſi ea legi nolebat; Roſignolus de Reſt. 1. diſq. 2. §. 35. Hinc ſicuti ſi Mercator, qui tales literas acceperat, eaſdem in publico legiſſet voce adeo alta, ut alius Mercator percepiſſet in iis contentum, hic abſque injuſtitia vertere potuiſſet tale nuncium in ſui utilitatem, præveniendo in emptione ipſum Mercatorem legentem, & ex copia emptorum aromatum lucrum præripere; ita videtur, abſque ulla in eumdem injuſtitia ſe geſſiſſe in caſu præſenti.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. CReditor Franciſci videns, ſe creditum ſuum recuperare non poſſe, quaſi deſperans illis remittit partem debiti, ſi reliquum ſolvat; quod fit.

Q. an Debitor hoc tantum ſolvens, ſit tutus in conſcientia?

Reſp. cum diſt. Vel Debitor culpabiliter ſe geſſit in ſolutione facienda Creditori, vel non. Si non; dico, ipſum eſſe tutum in conſcientia. Ratio eſt, quia ubi mora in ſolvendo non eſt culpabilis, ſed provenit ex impotentia phyſica, vel morali, excuſabilem reddit ipſum Debitorem; qui propterea cum Creditore, contento de mera ſolutione partis, poteſt de hac tantum ſolvenda licite convenire, ſuppoſito quod hic ſit ſui juris, Dominus totius ſummæ &c. nam ex una parte ipſe ad integram ſolutionem ſupponitur impotens; ex alia Creditor non ita convenit proprie coactus a Debitore, ſed ex ſuæ liberæ voluntatis arbitrio, & reliquum eidem remittit, volens, ac potens illud ei remittit, ſicuti ex liberalitate illi etiam poſſet totum remittere. Si poſtea Debitor, in ſolutione Creditori facienda, ſe geſſit culpabiliter, puta, fingendo ſe phyſice, aut moraliter impotentem ad ſolutionem totius ſummæ, quando vere erat, aut eſt potens per integrum ſolvere, vel protraxit data opera ſolutionem, ut Creditor tandem laſſus petere totam ſummam, ac videns ſe habere non poſſe totum id, quod ipſi debetur, partem ei remitteret; & in tali caſu dico; Debitorem id tantum ſolventem, non eſſe

tu-

tutum in conſcientia. Ratio eſt, quia tunc remiſſio non eſt proprie volita a Creditori, ſed coacta, & per fraudem extorta, conventa ne cogatur totum amittere, quod plane efficit remiſſionem invalidam; unde Franciſcus in caſu non eſt certe tutus in conſcientia. Giribaldus de Reſtit. cap. 5. dub. 5. aliique comm.

CAS. II. Sejus indigens nummis ſponte offert Cajo ſe illi daturum quinquaginta, ſi pro uno anno ipſi mutuet mille. Conſentit hic, & acceptis quinquaginta, mutuo dat Sejo nongenta quinquaginta pro mille. Q. an liceat hujuſmodi Contractus?

Reſp. neg. Ratio eſt, quia Cajus ſic non mutuat Sejo mille, ſed tantum 950. & tamen percipit intereſſe, perinde ac ſi mille mutuaſſet; in quo eſt manifeſta injuſtitia; ut recte docent Caſtropalaus, Cardenas, & Sporer. Non licere propterea hujuſmodi Contractum, eſt manifeſtum.

CAS. III. Teſtis pro veritate dicenda in judicio pretium accepit. Q. an iſtud reſtituere teneatur?

Reſp. affirm. cum S. Thoma 2. 2. quæſt. 71. art. 4. Ratio eſt, quia licet quis non ſemper teneatur ex juſtitia teſtificari; tamen ſemel ac ſemetipſum obligavit, ſeu obtulit ad teſtificandum, tenetur ex juſtitia dicere veritatem; ut cum communi docet Giribaldus de Reſtit. cap. 4. dub. 3. Unde cum accepta pro onere debito ex juſtitia ſubſint oneri reſtitutionis, eo quia ſecus manifeſte violaretur æqualitas, ſi pro eo, quod jam ex juſtitia abſolute debitum eſt, aliquid amplius acciperetur; hinc fit, quod ſi is, qui aſſumpſit onus teſtificandi (cujuſmodi eſt teſtis, de quo nobis ſermo), accepit pretium pro veritate dicenda in judicio, teneatur pretium acceptum reſtituere, cum ipſi indebitum fuerit. Propterea S. Auguſtinus, quem refert Angelicus Doctor loc. cit. Epiſt. 54. ad Macedon. ait: Non debere Judicem vendere juſtum judicium; nec teſtem verum teſtimonium. Quamquam vero a teſte nihil accipi poſſit pro ipſa veritate dicenda, ſeu pro ipſomet teſtimonio veritatis, cum hoc in ſe nullum laborem, nullamque novam obligationem contineat, eo quod unuſquiſque jure divino dicere tenetur veritatem; tamen ſi teſtis facere debuiſſet expenſas, aut labores ſuſtinere pro acceſſu ad Judicem, ut verum teſtimonium ferret, aut ſi ſe privare debuiſſet valore operarum, uno verbo, illi inde emerſiſſet aliquod damnum, ſeu lucrum ceſſaſſet; tunc certe in his, & aliis ſimilibus caſibus potuiſſet ob hæc alia motiva licite aliquid accipere, immo & exigere in refectionem, levamen, ac compenſationem, judicio prudentis; hæc enim pretio æſtimabilia ſunt, & nemo militat ſuis ſtipendiis.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. FRanciſcus falſo infamavit de gravi crimine Petrum coram duobus, vel tribus, quos etiam ſcit id aliis retuliſſe. Q. an teneatur ſe retractare etiam coram illis, quibus hi duo, vel tres idem crimen retulerunt?

Reſp. cum diſt. Vel hi duo, vel tres, qui id aliis retulerunt, ſunt diſpoſiti ad ſemeptipſos coram iſtis retractandos; vel non. Si ſunt diſpoſiti; dico, Franciſcum non teneri ſe retractare etiam coram illis &c. eſto enim falſa, & infamatoria relatio, etiam ab his duobus, vel tribus aliis facta, ortum habuerit ac originem a falſa & infamatoria relatione immediate facta a Franciſco; tamen cauſa proxima infamationis Petri pe-

nes hos ultimos fuerunt hi duo, vel tres; qui propterea ſi ſemetipſos debito modo retractant coram iis, penes quos infamarunt de gravi crimine Petrum, & ab hoc delent notam infamiæ, quam eidem intulerant; ea plane amplius delenda non ſupereſt a Franciſco, ni forte iſtius conteſtatio neceſſaria foret ad prorſus delendam malam impreſſionem cauſatam, in quo caſu concedo & ego, Franciſcum teneri etiam coram his conteſtari, ut Petro integra ſua fama reſtituatur. Cæterum ſi hoc ſufficienter præſtetur ab iis duobus, vel tribus, tunc non tenetur Franciſcus id amplius præſtare: eo plane modo, quo nil tenetur amplius reſtituere qui furtum mandavit, ſi fur qui rem abſtulerat, per integrum Domino reſtituat, eidemque per integrum ſatisfaciat. Si poſtea ii duo, vel tres non ſint diſpoſiti &c. in tali caſu ſubdiſtinguo: Vel quando Franciſcus penes iſtos Petrum infamavit, prævidit, aut prævidere facile potuit, iſtos non fore auditum Petri crimen celaturos; & tunc dico, ipſum teneri ſe retractare etiam coram illis &c. eo quia in tali caſu etiam ab iſtis facta detractio fuit a Franciſco volita in cauſa, ut recte inquiunt Petrus Navarra, & Leſſius; ac ipſe per ſuam detractionem fuit cauſa hujus ſecundæ detractionis. Jam vero qui cauſam damni dat, damnum dediſſe videtur, ut pluries legitur in jure; quod proinde reparare tenetur. Vel non prævidit, nec prævidere facile potuit, præfatos non fore auditum Petri crimen celaturos; & in hoc caſu dico, Franciſcum non teneri &c. quia hæc ſecunda detractio ipſi non fuit proprie voluntaria, cum ſit reſpectu ipſius ſecuta per accidens.

CAS. II. Infamatorii quidem, ſed veri criminis Petrus fuit accuſatus, ac per juſtam Judicis ſententiam condemnatus; tractu tamen temporis illius infamia abiit in oblivionem. Q. an, ſine gravi læſione charitatis, & juſtitiæ, poſſit quis delicti conſcius illud ignorantibus manifeſtare?

Reſp. non poſſe in caſu delicti conſcium illud ignorantibus manifeſtare ſine gravi læſione charitatis, ſuppoſito quod deſit juſta & rationabilis cauſa id faciendi. Ratio eſt, quia hujuſmodi relatio in primis eſt ex natura ſua graviter contriſtativa fratris, qui ſi id ſciret, certe rationabiliter de ea graviter contriſtaretur. Deinde ſemel ac per oblivionem ejus infamia deleta eſt, eſt contra ipſummet jus naturæ quod ei denuo impingatur abſque urgenti, & rationabili cauſa, adeoque contra charitatem. Dixi *ſuppoſito* &c. quia ſi neceſſe ſit illud crimen manifeſtare, ex. cau. ob juſtam defenſam, tunc ſine ulla læſione charitatis id fieri poteſt; nam ordo charitatis poſtulat, ut potius mihi, quam alteri conſulam, ſi aliter me juſte defendere non valeo. An poſtea id ſit etiam cum gravi læſione juſtitiæ, negant plures, ſi ſententia Judicis non ſolum fuit juſta, verum etiam publica: Affirmant vero, ſi publica non fuit. Ratio pr. partis eſt, quia quando fuit etiam publica, per hanc reus abſolute, ac in univerſum amiſit jus ad famam, ac ſecretum ipſi ſervandum; ea namque expreſſa intentione delinquentes per ſententiam puniuntur, ut eorum delictum, ac pœna omnibus, & ſemper innoteſcant, & ſic alii horrore pœnæ a delinquendo arceantur. Ratio ſec. par. eſt, quia quando ſententia, ac punitio non fuit publica, condemnatus adhuc retinuit jus ad famam penes ignorantes ejus crimen, & hujuſmodi ſententiam, ac punitionem: cum enim Judex ipſum non diffamaverit per ſententiam publicam, tali jure non fuit a Judice privatus, & ſic qui penes ignorantes ejus delictum manifeſtat, violat jus illius, maxime ſi infamia, inde orta, tractu temporis abiit in oblivionem: & per conſequens cum violet ejus jus in re gravi, intervenit in hoc caſu etiam gravis læſio juſtitiæ.

Fateor

Fateor equidem hanc ſententiam mihi non diſplicere. Aſt quia conſidero, quod quando humana Juſtitia revera vult alicujus delinquentis infamiam in univerſum, ac pro ſemper, ponit ad perpetuam memoriam eidem monumentum infamiæ, lapidem ſcilicet infamatorium, aut columnam cum inſcriptione; ideo hinc infero pro aliis caſibus potius regulam in contrarium, eamque quidem eſſe Principum ac Judicum intentionem in puniendis aliis delinquentibus, ut a pœna iſtis inflicta generaliter alii diſcant a facinoribus abſtinere; cæterum mentem ipſorum non eſſe, quod quicumque, etiam publica ſententia condemnatus, in æternum infamis vivat, etiamſi ſemetipſum emendet, & rectam adeo vitam ducat, ut tractu temporis illius infamia abeat in oblivionem. Quare ſentio cum Corduba de Detract. quæſt. 2. concl. 6. cui propendere videtur Cuniliati de Reſtit. Famæ §. 4. num. 8. non ſine gravi læſione etiam juſtitiæ poſſe delicti conſcium illud ignorantibus in caſu maniſeſtare. Ratio eſt, quia ſicuti non licet abſque gravi læſione juſtitiæ auferre bona ab eo, qui illis per ſententiam privatus fuerat, ſi illa juſte iterum acquiſierit; ita nec licet famam auferre ab eo, qui per ſententiam illam amiſerat, ſi eam iterum juſte acquiſierit.

CAS. III. Refert quis aliis auditum grave crimen alterius, teſtificando tamen ſe illud referre, non ut verum, ſed ut auditum. Q. an talis relatio ſit vera detractio, reſtitutioni obnoxia?

Reſp. cum diſt. Vel referens ex iis eſt, queis nulla, vel ſaltem modica fides haberi ſolet, & crimen refert in circumſtantia, in qua prævidet, neminem ex audientibus ipſi crediturum; & tunc dico, talem relationem non eſſe veram detractionem reſtitutioni obnoxiam; detractio namque obnoxia reſtitutioni eſt *alienæ famæ occulta, & injuſta læſio, ſeu denigratio*, quæ in iſto caſu non intervenit, cum referenti ſupponatur a nemine fidem præſtari. Vel referens ex iis eſt, quibus, etſi mere audita narrantibus, fides præſtari ſolet, aut talem relationem facit in circumſtantia, in qua prævidet, aliquem ex audientibus ipſi fidem præſtiturum, & auditum crimen pro vero habiturum; & tunc dico, hujuſmodi relationem eſſe veram detractionem, reſtitutioni obnoxiam penes eum, vel eos, quos credit ipſi fidem præſtare, & auditum crimen pro vero habere. Ratio eſt, quia penes iſtos relator occulte ac injuſte vere lædit, denigrat, & corrumpit famam alterius; juxta illud Angelici Præceptoris 2. 2. quæſt. 73. art. 1. ad 2. *Si uni ſoli aliquis de abſente malum dicat, corrumpit famam ejus*. Nec refert, quod crimen non referat ut verum, ſed ut mere auditum; nam cum in præſenti circumſtantia ſupponatur prævidere, aliquem ex audientibus ipſi hoc non obſtante fidem præſtiturum, ac pro vero habiturum crimen, de altero ab ipſo relatum, tenetur ex juſtitia a tali relatione abſtinere, alias evincitur velle illam læſionem; ſicuti evincitur velle ſcandalum qui cum hujus præviſione coram alias carnem comedit in die jejunii. Propterea dicebat Apoſtolus: *Si eſca ſcandalizat fratrem meum, non manducabo carnes in æternum, ne fratrem meum ſcandalizem*. Neque reponas, læſionem in caſu evenire per accidens, ac ex ſola levitate, ſeu malitia credentis crimen ut verum, cum relator ipſum ut tale non referat, ſed ut auditum. Contra enim; debitores ſumus ſapientibus, & inſipientibus, ut innuebat idem Apoſtolus. Unde cum humana imbecillitas prona ſit ad potius male credendum de proximo, quam bene, ad evitandam penes hos infamationem, debet coram iis conticere, & alterius crimen neque ut auditum coram ipſis referre; ſecus, ſtante dicta præviſione, volendo

expreſſe relationem criminis, implicite ac virtualiter vult ſubſequentem infamationem apud iſtos; nam qui vult antecedens, vult etiam neceſſarium conſequens, cap. Præterea de Offic. deleg. l. 2. ff. de Juriſd. omn. Jud Addo, experientia compertum eſſe, in hujuſmodi caſibus bonam opinionem alterius, in aliquo ex audientibus, ut plurimum tranſire ad ſtatum opinionis ſaltem dubiæ in re graviter famam lædente, cum ſupponatur referri crimen grave: Ergo eſt gravis diminutio famæ, ac vera detractio. Et ſane ſi de te, qui hæc legis, & quem ſuppono virum honeſtum, ac optimæ opinionis, & famæ apud omnes, aliquis referret coram pluribus, ſe audiviſſe te eſſe virum inhoneſtum, vel latronem, vel &c. adeo ut, ſtante hac relatione, penes unum, vel plures, alias bona de te opinio ad ſtatum dubietatis reduceretur; ſi tu in hujus notitiam devenires, nonne id tibi non ſolum graviter diſpliceret, verum etiam notabiliter in fama præjudicatum diceres penes illos? Puto quod ſic, ſi rem bene percipis. Ergo idem quoque dicendum in caſu, adeoque quod ſit vera detractio, reſtitutioni obnoxia.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. Petronius ſtatuit dare amico centum, ſimul intendens ſemetipſum obligare in conſcientia ad id executione mandandum.

Q. an ſi hoc poſtea non impleat, ſit perjurus?

Reſp. cum diſt. Vel per illam deliberationem obligandi ſe in conſcientia Petronius habuit animum jurandi: Vel non. Si non; dico, quod ſi hoc poſtea non impleat, non eſt perjurus. Ratio eſt, quia deliberatio ſimpliciter obligandi ſe in conſcientia, nec in ſe eſt juramentum, cum non ſit vocatio Dei in teſtem; nec fert ſecum neceſſario juramentum; cum quis optime poſſit habere animum ſe in conſcientia obligandi ex ſimplici fidelitate per promiſſionem, abſque eo quod habeat animum ſe etiam obligandi ex religione per juramentum. Unde ſuppoſito, quod Petronius ſimpliciter intenderit obligare ſe in conſcientia ſecluſo animo jurandi, etiamſi poſtea non impleat id, ad cujus executionem intendit ſe in conſcientia obligare, profecto non eſt perjurus; ubi enim animus jurandi non intervenit, juramentum obligare non poteſt, cum hujuſmodi obligationem præcedere debeat animus jurandi; ut recte docent Cajetanus in 2. 2. qu. 89. art. 7. ad 4. & Sotus lib. 8. de Juſt. quæſt. 1. art. 7. arg. 4. Nec refert, quod ſolus Deus ſit teſtis conſcientiæ, & promiſſio facta cum animo ſe obligandi in conſcientia, aliquo modo Deum reſpiciat. Cum enim, hoc non obſtante Deus non fuerit vocatus in teſtem, ne quidem implicite, quod ſaltem neceſſarium eſt, ut quis juraſſe cenſeatur; ideo non interfuit juramentum, & per conſequens poſtea non implendo quod promiſit, Petronius non eſt perjurus. Quod ſi per illam deliberationem ſe obligandi in conſcientia habuit animum jurandi, tunc oppoſitum aſſero; ſic enim ſe obligando, virtualiter ac implicite vocavit Deum in teſtem promiſſionis a ſe factæ, ac obligationis a ſe contractæ, quam proinde poſtea non implendo, eſt perjurus.

CAS. II. Ego tibi centum cum juramento abſolute promiſi, ſine reſpectu alicujus rei a te mihi promiſſæ: tu quoque aliquid mihi promiſiſti ſine reſpectu ad centum a me tibi promiſſa. Q. an ſi tu mihi promiſſum

tuum adimplere nolis, poſſim ego, abſque perjurio, illa centum tibi non ſolvere, in compenſationem rei a te mihi promiſſæ, & non ſolutæ?

Reſp. probabilius videri quod non. Ratio eſt, quia licet obligatio vere fuerit hinc inde contracta; tamen fuit contracta abſolutæ, ac ſine reſpectu ad rem a te mihi promiſſam; ideoque quantumvis tu mihi promiſſum tuum non adimpleas, teneor ego ratione abſolutæ, ac juratæ meæ promiſſionis tibi dare quod promiſi. Et quamvis tu, ob fractam mihi fidem, indignus ſis, cui ego promiſſum ſervem; Deus tamen, quem ego in fide juſſorem ac teſtem promiſſionis meæ vocavi, meretur, ac dignus eſt, ut ipſum ego non efficiam teſtem falſitatis; prout ipſum efficerem, ſi præfatæ compenſationis prætextu tibi ea centum non ſolverem, quæ ſub juramento tibi promiſit. Nec refert trita illa adverſariorum reſponſio penes Giribaldum de Juram. cap. 2. dub. 7. num. 54. quod ſcilicet, cum compenſatio ſit quædam ſolutio, Deus in caſu non fieret teſtis falſitatis, quia (ſuppoſito quod res a te mihi promiſſa æquivaleat centum a me tibi promiſſis) non ſolvendo tibi eam centum in compenſationem rei a te mihi promiſſæ, & non ſolutæ, per talem compenſationem adhuc vere ſolverem, & quidem ad æqualitatem integræ meæ promiſſionis juratæ. Non refert, inquam, quia compenſatio non eſt vera ſolutio, ſed ficta, *l. ſi cum filio ff. de Compenſat.* & promiſſio jurata non adimpletur per æquivalens, ſed exequi debet in forma ſpecifica; ut pro rei veritate colligitur ex cap. Ad noſtram l. 7. de Jurejur. Cum enim quidam debitores, qui juramento certas poſſeſſiones, ac redditus oppignoraverant, donec ex iis ſolverent debitum, dein contra juramentum eaſdem poſſeſſiones ſubtraxiſſent antequam creditor de poſſeſſionibus illis & redditibus ſortem, deductis expenſis, recepiſſet; Alexander III. ibi reſcribit Rothomagenſi Archiepiſcopo, ut Eccleſiaſtica cenſura cogat præfatos debitores reſtituere dictas poſſeſſiones ac redditus, donec creditori pecuniam, ſicut juraverunt, perſolverint. Ad quid mehercle mandare, nedum redditwum, verum & poſſeſſionum reſtitutionem, ſi implemento juratæ promiſſionis ſufficeret ſequeſtratio fructuum, immo & ſolutio æquivalens? Quantum ſapio, quantum capio alia hujus cauſa non eſt, niſi quia requiritur ſolutio in ſpecifica forma; & ſic dico, me non poſſe in caſu, abſque perjurio, illa centum tibi non ſolvere, in compenſationem &c.

CAS. III. Nobili ditiſſimo viro nupſit Thecla, miſerabilis quidem puella, ſed valde honeſta, & pulchra. Q. an, etiam Marito contradicente, licite poſſit ſecundum iſtius facultates parentibus ſuis indigentibus alimenta miniſtrare?

Reſp. cum diſt. Vel Thecla habet aliunde quo iis indigentibus alimenta miniſtret, puta, ex proprio lucro, ex quantitate aliqua ab liberum ejus uſum ipſi conceſſa a Marito &c. Vel non habet. Si habet; dico, ipſam non poſſe contradicente Marito &c. Eo quia ſemel ac habet de proprio, quo parentum indigentiæ ſubveniat, non eſt æquitati, ac juſtitiæ conſonum, quod ſine ejuſdem conſenſu illis ſubveniat cum rebus ipſius: etenim ſecluſo caſu neceſſitatis non debet uxor eleemoſynam dare ſine conſenſu viri vel expreſſo, vel præſumpto, ut docet S. Thoma 2. 2. quæſt. 32. art. 8. ad 2. Quamvis enim Mulier ſit æquali viro in actum Matrimonii, non ſic tamen in alienatione rerum domeſticarum; nam in hoc vir caput eſt mulieris ſecundum Apoſtolum 1. ad Cor. 11. Si vero non habet; cenſeo, quod moderate poſſit, ſibi efformando hoc dictamen, *quod non diſplicent Marito in corde*, etſi contradicat

 ore;

ore; *ſolent enim mariti facere prohibitionem uxoribus abſolute, ut ſic temperent eas, non a toto, ſed ab exceſſu, quem ſuſpicatur*; ut inquit S. Raymundus lib. 2. tit. de furtis §. 9. Et hoc maxime in caſu præſenti, in quo agitur de alimentis præſtandis parentibus ipſius Theclæ indigentibus, qui certo quodam modo in ipſomet jure conſiderantur velut parentes etiam viri, ſeu Mariti; ut ex eo patet, quod Parentis locum ſocer obtinet in l. quia parentis ff. ſoluto Matrim. Hinc ſicuti veris ac naturalibus parentibus ex naturali pietate debemus alimenta quando indigent; ita (ſi non æqualiter, ex quo non ſint parentes proprie) ſaltem cum aliqua proportione etiam ipſis quodam honeſtatis jure debentur, ut probat Surdus de alimentis tit. 1. quæſt. 39. ac propterea cenſeo, poſſe Theclam (etiam in caſu, quo Maritus ob tenacitatem expreſſe, ac abſolute nollet) cum moderatione clam eiſdem alimenta miniſtrare, prius depoſito ſcrupulo; ſi enim Maritus in caſu eſt invitus, talis eſt irrationabiliter: quod voluiſſe innuere cenſeo S. Raymundum, cum poſt præcitata verba ſubjunxit. *Si autem omnino & præciſe dictam ipſi uxori conſcientia, quod viro diſplicet, & ſcandalizatur inde: deponat conſcientiam illam, ſi poteſt; ſin autem, non debet dare &c.*

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. Theodora habet parentes miſerrimos, & ex meretricio lucro huc uſque eiſdem ſubvenit. Aſt noſcens miſerum ſtatum animæ ſuæ, ſi in ſæculo permaneat, Parochum conſulit, an licite valeat Parentes derelinquere, ac fieri Monialis Convertita,

Quid Parochus reſpondet?

Reſpondet, poſſe, immo ipſam debere a ſæculo ſe retrahere (ſi aliter noſcat ſe abſque peccato in ſæculo non victuram), ut peccandi periculum, & occaſionem deſerat, alioquin ipſa non eſſe Abſolutionis capacem; nam *qui amat periculum, in illo peribit*. Nec in caſu obſtat pietas in parentes miſerrimos; nam ut docet S. Thomas 2. 2. qu. 101. art. 4. in C. *Religio, & pietas ſunt duæ virtutes. Nulla autem virtus alii virtuti contrariatur, aut repugnat: quia ſecundum Philoſophum in Prædicamentis: Bonum non eſt bono contrarium. Unde non poteſt eſſe, quod pietas, & religio ſe mutuo impediant, ut propter actum unius, actus alterius excludatur. Cujuslibet enim virtutis actus debitis circumſtantiis limitatur, quas ſi prætereat, jam non erit virtutis actus, ſed vitii. Unde ad pietatem pertinet, officium, & cultum parentibus exhibere ſecundum debitum modum: non eſt autem debitus modus, ut plus homo tendat ad colendum patrem, quam ad colendum Deum. Sed ſicut Ambroſius dicit ſuper Lucam: Neceſſitudini generis, divinæ religionis pietas antefertur. Si ergo cultus parentum abſtrahat nos a cultu Dei, jam non eſſet pietatis parentum inſiſtere cultui contra Deum. Unde Hieronymus dicit in Epiſtolam ad Heliodorum: Percalcatum perge Patrem, percalcatam perge Matrem, ad vexillum Crucis evola: ſummum genus pietatis eſt, in hac re fuiſſe crudelem. Et ideo in tali caſu dimittenda ſunt officia pietatis in parentes propter Divinum religionis cultum. Si vero exhibendo debita obſequia parentibus, non abſtrahamur a Divino cultu, hoc jam pertinebit ad pietatem: & ſic non oportebit, propter religionem pietatem deſerere.*

CAS. II. Filiofamilias, adhuc ſub patria poteſtate viventi, relicta fuere plurima bona, ea tamen conditione, ut ad ejus Patrem non perveniat uſus-

uſusfructus eorumdem. Q. an hoc non obſtante Filius teneatur in foro conſcientiæ hunc Patri donare?

Reſp. neg. Siquidem in *Authen. Excipitur C. de bon. quæ lib.* & in *Authen. ut liceat Matri & Aviæ* col. 8. in princ. expreſſe definitum eſt ut in bonis, quæ filiisfamilias dantur, contra voluntatem, Patri non acquiratur uſusfructus. Cum ergo filius in caſu Patri negando uſumfructum talium bonorum, nullam eidem irrogat injuriam; hinc fit, quod in foro conſcientiæ non tenetur filius eumdem Patri donare; ni forte ejus naturæ ſint bona, ut in eis filius ex neceſſitate ſuccedere debeat; cujuſmodi eſt legitima Matris: in quo caſu non poteſt tunc Patri uſusfructus adimi per præfatam conditionem, ut poſt Bartolum & Caſtrum probat Gomez in l. 48. Taur. num. II. quem citat ac conſequitur Rebellus de oblig. Juſt. lib. 1. quæſt. 7. ſect. 2. num. 15. Idem dic quoad Avum, & Proavum tum in caſu prædicto, cum in aliis, in quibus de jure nec Patri, nec Avo, nec Proavo adventitiorum uſusfructus acquiritur, quem propterea filius in foro conſcientiæ illis donare non tenetur.

CAS. III. Filius per aliquod tempus non a Patre, ſed ab Amico, ſuimet contemplatione, alimenta percepit.

Q. an talis filius poſſit exigere a Patre æquivalens alimentis, quæ eo tempore ipſi Pater præſtare debuiſſet?

Reſp. neg. Cum Roſignolo de Matrim. 9. prænot. 14. num. 2. Bonacina, & aliis. Ratio eſt, quia cum Pater non ex juſtitia, ſed naturali pietate teneatur filio alimenta præbere, ſolum quando ſic indiget, & aliunde non habet, nec poteſt habere; hinc fit, quod ſi ab amico per aliquod tempus ſui contemplatione alimenta percipit, filius nequit exgere a Patre æquivalens alimentis, quæ ipſi eo tempore, in amici defectu, Pater præſtare debuiſſet; nam filius tali tempore habuit quo ſuſtentaretur, abſque eo quod faceret debitum: quod ſufficit, ne Pater ad ullam reſtitutionem, ac ſtrictam refectionem teneatur. Nec dicat Azorius par. 2. Inſtit. Mor. lib. 2. cap. 4. quæſt. 16. in foro exteriori licere filio, auctoritate Judicis repetere a Patre æſtimationem alimentorum; nam veritas eſt in contrarium, cum juxta dicta Pater non teneatur filium alere ex juſtitia; ſed jure ſanguinis, & ex quo ei vitam dedit; & quidem cum alimenta aliunde habere poteſt, l. ſi quis a liberis §. ſi vel parens ff. de lib. agnoſc. in quo caſu ſi Pater ea neget, utique filius implorare poteſt officium Judicis, ut illa ipſi a Patre præbeantur: & ſolum in caſu, quo alimenta ſunt debita jure actionis, puta, legati, vel ſimilis, etiam præteriti temporis peti poſſunt, ut tenet Bartolus in *l. liberis, quos §. manumiſſis* num. 3. ff. de Aliment. & Cibar. Item in Conſ. 211. vol. 1. num. 4. ac Surdus de Alimen. tit. 1. quæſt. 32. num. 40. Diverſimodo foret dicendum, ſi filius debitum feciſſet, ut ſe aleret. Item ſi Pater filiam infantem expoſuiſſet, ac factam nubilem impediret quominus filios alitoris nuberet; nam tunc titulo ingratitudinis omnia alimenta præteriti temporis reddere teneretur, l. Patre C. de Nupt. etſi regulariter qui filiam expoſuit, non teneatur alimenta reddere, quæ alius præſtitit, l. 1. Cod. de Infant. expoſ.

CASUS RESOLVENDI IN DIOECESI ANNO MDCCLXI.

MENSE JANUARII.

CAS. I. ORta gravi, ac longa contentione inter duos Parochos, an adſcripto Societati SS. Sacramenti in quibuſdam anni ſolemnitatibus fas ſit eligere Confeſſarium, a quo a Caſibus quibuſcumque, etiam Diœceſano Epiſcopo reſervatis, ſine hujus licentia, abſolvatur; ad litem dirimendam recurrunt ad Archipresbyterum. Quid hic reſpondet?

CAS. II. Cum pignora Montis Pietatis licitantur, Agricola, qui ſuum pignus agnoſcit, dum venditur, ſe exhibet ad emendum; & ſucceſſive pretium auget, ut etiam augeatur ab aliis emere volentibus. Pignus revera emitur, non ab Agricola, ſed a Titio, pretio longe majori ſupra ſupremum. Q. an Agricola poſſit a Monte recipere pretium ſuo pignoris, ac ſibi tuta conſcientia retinere?

CAS III. Occurrente die, qua recitatur Officium ritus duplicis, conveniunt Parochi, aliique Sacerdotes Plebanatus ad faciendum Officium pro uno, vel pluribus Defunctis. Q. an ab iis tunc celebrari poſſit Miſſa defunctorum; & an quandoque liceat Miſſa de requiem in feſto ritus duplicis?

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. CAjus pauper in electione novi Parochi ſuæ Parœciæ, ex multis Sacerdotibus concurrentibus dat illi ſuffragium, quem putat futurum in pauperes miſericordiorem. Q. an ſimoniæ peccatum committat?

CAS. II. Idem Cajus, cum videat magnam eſſe diſſenſionem inter electores, ſitne Petrus, an Paulus dignior Sacerdos pro obeundo munere Parochi, ſuffragium ſuum dat alteri Sacerdoti, ſibi penitus ignoto. Q. an peccet?

CAS. III. Cum dies anniverſaria a Teſtatore præſcripta incidat in diem Dominicam, aut in diem infra Octavam: Q. an Parochus tali die poſſit Miſſam de Requiem in cantu celebrare? Et quid ſi incidat infra Octavam Corporis Chriſti.

MENSE MARTII.

CAS. I. IN electione Parochi Titius nedum votum ſuum dat Petro Sacerdoti, verum etiam (quia eſt ſanguine ſibi conjunctus) omnem navat operam cum Amicis ſuis, ut & ipſi eumdem eligant, licet alii Sacerdotes concurrentes ſcientia, ac pietate Petrum excedant. Q. an licite.

CAS. II. Novit Sempronius, in futura electione, ab Univerſitate facienda,

cienda, eligendum eſſe ad munus Depoſitarii Titium, quem ſcit privatim furtis, & fraudibus eſſe aſſuetum. Quamquam vero idem Sempronius pertineat ad corpus ejuſdem Univerſitatis; tamen, ut lites evitet, nec Univerſitatem adit, nec Titii vitia manifeſtat. Q. an ita ſe gerendo ſit tutus in conſcientia.

CAS. III. Audivit Parochus, poſſe Miſſam de Requiem præſente corpore cantari etiam in duplici primæ Claſſis. Quare cantavit eadem Feria 5. hebdomadæ majoris, necnon ſolemni die Paſchatis. Q. an recte?

MENSE APRILIS.

CAS. I. IN eligendo Titio ad officium Medici in Hoſpitali, electores precibus, ac muneribus victi, etſi Sergium agnoſcerent, non quidem inhabilem, ſed cæteris concurrentibus minus habilem, ipſum elegerunt. Q. an peccaverint?

CAS. II. Titius pater infantis, recenter nati, abſque ulla neceſſitate filium ſuum baptizat vidente & conſentiente propria Uxore, filii Matre. Q. an uterque poſſit petere, ac reddere dubitum?

CAS. III. Maurilio defuncto, ejus cadaver ad Eccleſiam poſtridie delatum fuit, ac perſolutis exequiis tumulatum. Sed quia vellent Defuncti hæredes etiam diem tertiam, ac ſeptimam celebrare: Q. an a die obitus, an vero a die depoſitionis ſint computandæ?

MENSE MAII.

CAS. I. CUm vinea quædam locari ſoleat a Communitate plus offerenti, prævidens Cajus eamdem locandam Titio, iſtum amice rogat, ut pretium exhibeat quidem, quod vult; at non augeat ſupra id, quod offerret ipſe Cajus: quod factum eſt, ut Cajo offerenti pretium paulo minus vinea ſit locata. Q. an ſive Cajus, ſive Titius licite egerint?

CAS. II. Sponſi de futuro animadvertente, Parochum nolle eos unire in Matrimonium, ni prius Chriſtianam Doctrinam addiſcant, in fraudem Parochi alio pergunt ad habitandum, & quamprimum ibi Matrimonium contrahunt. Q. an tale Matrimonium ſubſiſtat?

CAS. III. Defuncti Cadavere expoſito in Eccleſia A, cantata fuit ibi Miſſa de Requiem in feſto duplici. Q. an eodem Cadavere expoſito die ſequenti, pariter duplici, in Eccleſia B, nova Miſſa de Requiem ibi cantari poſſit?

MENSE JUNII.

CAS. I. CLericus verbis altercando cum alio Clerico, hunc manu de loco ſuo aliquantiſper dejecit. Q. an inciderit in excommunicationem Canonis: Si quis ſuadente Diabolo.

CAS. II. Cum vetitum ſit retinere, ac legere libros prohibitos. Q. an quilibet Confeſſarius abſolvere valeat hujuſmodi lectores, ac detentores? Et quid quoad libros eis præſcribendum?

CAS. III. Die feſto, quo magnus eſt ad Parochialem Eccleſiam Populi concurſus, Parochus, ne Eccleſiam impediat, cadaver Titii defuncti exponi curat in alia Eccleſia, a Parochiali non longe diſſita. Q. an tunc poſſit in Eccleſia Parochiali celebrari Miſſa de Requiem cum cantu?

MEN-

MENSE JULII.

CAS. I. SErgius mutuavit Cajo quinquaginta, & Cajus totidem expendit pro expediendis negotiis Sergii, quæ de hujus mandato agebat. At quia de mandato, ac pecunia expenſa conſtare non poteſt, de mutuo vero conſtat: Q. an ſtante dicta reali compenſatione, Cajus ſimpliciter jurare poſſit ſolviſſe?

CAS. II. Puella fœta adit Confeſſarium imperitum, eidemque exponit, ſe agi in deſperationem, ac eſſe paratam vel ſemetipſam veneno occidere, vel potionem ſumere ad expellendum fœtum. Id audiens Confeſſarius, conſulit ei ſumptionem potionis, tanquam minus malum: quo ab eam peracto, ſequitur abortus fœtus animati. Q. an Confeſſarius inciderit in caſum reſervatum?

CAS. III. Cum juxta ſuperius dicta etiam in feſto publici poſſit cantari Miſſa de Requem præſente Cadavere, Parochus expoſitis in Eccleſia eodem die duobus Cadaveribus, duas Miſſas de Requiem cantari curavit. Q. an recte?

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. SAcerdos octogenarius habens Beneficium ſimplex, vult vendere omnes fructus, quos ex eo percipere poteſt toto tempore vitæ ſuæ; & convenire cum emptore, ut totum pretium una ſolutione, ac præſenti pecunia ſibi perſolvatur. Q. an licite id fieri poſſit tam ex parte venditoris, quam emptoris.

CAS. II. Titius abortum fœtus procuravit, quo ſecuto, deprehenditur, illum fuiſſe animatum. Cum autem renuat ſimplex Confeſſarius illum abſolvere, Titius inquit, ſe, quando abortum procuravit, de animatione fœtus ne quidem cogitaſſe. Q. an abſolvi poſſit?

CAS. III. Vellet Parochus pro defuncto in die obitus Miſſam de Requiem in cantu celebrare. At cum nec Miniſtros, nec Cantores habeat, eamdem privatam celebrat. Q. an bene?

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. BErta, optime conſcia, quod Titius cum aliis conjuratis inquireret Maritum ſuum ad necem, iſtum non monuit, eo fine, ut eodem occiſo (prout factum eſt) ipſa poſſet nubere Titio, cum quo adulteravit. Q. an valeat Titio nubere?

CAS. II. Cajus poſteaquam legit dictum illud D. Gregorii in 4. Dialog. *Curatio funeris, conditio ſepulturæ, pompa exequiarum, magis ſunt vivorum ſolatia, quam ſubſidia Defunctorum*, pluries, ac pertinaciter aſſeruit, ſolemnia Mortuorum funera eſſe mere inventa, & celerata Eccleſiaſticorum lucrandi cupidine excogitata. Q. an mortaliter peccaverit, ac ſit SS. Inquiſitioni denunciandus?

CAS. III. Titius obiit ſummo mane diei Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum. Q. an Miſſa pro eo ſit celebranda ut in die obitus? 2. Quid faciendum, ſi tertius, ſeptimus, trigeſimus vel anniverſarius dies, in diem Dominicam, ſeu feſtum de præcepto, etiam ſecundæ Claſſis inciderit.

MEN-

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. ADoleſcens, deditus peccato mollitiei, quadam die actus æſtro pœnitentiæ, vovit ingredi certam Religionem infra annum, ſi interim Dei gratia ſe polluere omittat. Verum poſt aliquot dies nolens amplius præfatum ingreſſum, data opera ſe denuo polluit, etſi cum longe minori frequentia. Q. an teneatur amplius Religionem ingredi?

CAS. II. Vidua ex Parochia A, tranſtulit ſe ad habitandum in Parochia B, ubi locavit domum ad ſex menſes tantum, eo quod animum haberet bis elapſis ſtatim redeundi ad habitandum in Parochia A. Si hæc interim denuo nubat, ejus Matrimonio debet ne aſſiſtere Parochus Parochiæ B, an Parochiæ A?

CAS. III. Sacerdos reliquit in ſuo teſtamento, quod ſtatim poſt mortem ſuum Corpus veſtiatur habitu tertii Ordinis S. Franciſci, & ſic indutum deferatur ad Eccleſiam; item quod ipſi quamprimum ibi cantetur Miſſa ſolemnis, muſicis inſtrumentis aſſociata. Rite ne hæc exequi poſſunt?

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. FUribus depredantibus domnum Sempronii, volebat Titius clamare; at Sergius eidem, ut ſileret, ſuaſit. Q. an Sergius teneatur reficere damnum Sempronio?

CAS. II. Prædium, ſuppoſitum cenſui, non affert tot fructus, quot Cenſus reddit. Q. an Cenſus iſte ſubſiſtat.

CAS. III. Cum particularibus quibuſdam diebus intra annum Miſſæ pro Defunctis celebrari nequeant: Q. an ſaltem ſuper Defunctorum Cadavera Exequiæ tunc agi poſſint publice, ac ſolemniter?

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. SAcerdos obtinuit facultatem excipiendi Confeſſiones quoad Mares tantum. Q. an illam habeat pro hermaphroditis?

CAS. II. Alter Sacerdos celebrando Miſſam in nocte Nativitatis Chriſti Domini, una ſimul cum ſanguine deglutivit muſcam. Q. an poſtmodum, poſſit alias duas Miſſa celebrare?

CAS. III. Cum *Te Deum* regulariter non dicatur in officio Feſti SS. Innocentium: Q. cur poſtea dicatur in eorumdem Octava immo & in die feſto, ſi hoc incidat in Dominicam?

ANNO MDCCLXI.

MENSE JANUARII.

CAS. I. ORta gravi, ac longa contentione inter duos Parochos, an adſcripto Societati SS. Sacramenti in quibuſdam anni ſolemnitatibus fas ſit eligere Confeſſarium, a quo a Caſibus quibuſcumque etiam Diœceſano Epiſcopo reſervatis, ſine hujus licentia, abſolvatur; ad litem dirimendam recurrunt ad Archipresbyterum. Quid hic reſpondet?

Reſpondet, id fas non eſſe adſcripto præfatæ Societati. Ratio eſt, quia nullum adduci poteſt authenticum documentum, eo quod de hujuſmodi facultate, aut privilegio legitime conſtet. Licet enim Paulus III. in Conſt. *Dominus Noſter*, edita pridie Kal. Decembris anno 1539. Confratribus utriuſque ſexus prædictæ Societatis conceſſerit, ut ter in vita, etiam in mortis articulo, etiam ſi mors tunc non ſequatur, a quolibet Confeſſario, approbato ab Ordinario, abſolvi poſſint a quibuſvis peccatis, etiam Papæ (iis exceptis, quæ in Bulla Cœnæ legi ſolent), & eorum Ordinariis reſervatis, tamen non eo extendit hujuſmodi Indultum, ut valeant ab iis abſolvi in quibuſdam anni Solemnitatibus indefinite, prout verba expoſiti Caſus cæteroquin præſeferre videntur. Deinde tali Indulto Pauli III. fuit per Tridentinum, ac per alios Pontifices ſucceſſores derogatum, ſcilicet, per Clementem VIII. celebri Conſt. *Quæcumque*, edita die 7. Decembris anno 1604. ubi §. 9. expreſſe decrevit, ut Confratres, privilegiorum prætextu, ipſorum Confraternitati conceſſorum, nullo modo abſolvi poſſint a Caſibus Summo Pontifici, ejuſque in Urbe Vicario, & locorum Ordinariis, reſpective reſervatis, ac pro tempore reſervandis. Item per Paulum V. mediante Decreto a S. Cong. Epiſc. & Regul. ejuſdem juſſu edito die 7. Januarii 1617. ubi, inter alia, hæc leguntur: *Inſuper ut nulli ex Sacerdotibus prædictis* (nempe tam Sæcularibus, quam Regularibus) *quibuſcumque privilegiis, indultis, & facultatibus ſuffulti, ab Excommunicationibus, vel a Caſibus eiſdem Ordinariis, vel Sedi Apoſtolicæ reſervatis, præterquam in mortis articulo, abſolvere audeant, vel præſumant*. Denique per Urbanum VIII. die 17. Novembris 1628. ut laudatæ Congregationis teſtimonio infra patebit. Neque dicas, facultatem relatis Decretis ſublatam, ob confirmationem deinde factam a Clemente X. die 23. Aprilis 1676. ac Innocentio XI. die 1. Octobris 1678. priſtino valori fuiſſe reſtitutam. Neuter enim unquam confirmavit facultatem abſolvendi a reſervatis, de qua eſt ſermo; ut manifeſtum fiet attente legendi litteras, in forma Brevis ab eodem Innocentio datas die, menſe, & anno prædictis, quæ incipiunt: *Injuncti Nobis*, ac intercludunt Decretum Clementis X. Quin immo ibidem refertur, Clementem X. Pauli V. veſtigiis inhærentem ea conceſſiſſe dictis Confratribus, quæ idem Paulus V. die 3. Novembris 1606. per Breve *Cum certas*, conceſſerat Archiconf. SS. Sacramenti de Minerva. Jam vero tantum abeſt, quod ibi Paulus V. de novo hujus Confratribus conceſſerit facultatem faciendi ter in vita ſe abſolvere a reſervatis, ut de hoc ne verbum quidem ibi fecerit, immo revocaverit, annullaverit, ac nullius roboris &

mo-

momenti eſſe declaraverit Indulgentias omnes, & ſingulas, peccatorum remiſſiones, ac pœnitentiarum relaxationes, eidem Confraternitati, ac illius Confratribus, & Sororibus conceſſas per quoſcumque Romanos Pontifices ſuos prædeceſſores, novaſque impertiverit. Nec diverſimode ſe geſſit Innocentius XI. cum ibi ne quidem agat de dicta confirmatione, ibidemque confirmet Decretum ipſius Clementis X. At etiam ſupponamus, quod aliquid circa hujuſmodi confirmationem egiſſent. Neque eo tunc pro vere confirmata habenda eſſet præfata facultas, ut probo ſequenti clariſſima Epiſtola, vulgari idiomate peculiariter quidem data a Sac. Cong. Epiſc. & Regul. die 7. Decembris 1646. ad Archiepiſcopum Neapolitanum, ſed univerſale continente fundamentum, ac per extenſum relata a P. Theodoro a Spir. San. de Indulg. par. 2. cap. 2. pag. 150.
„ Queſta Sacra Congregazione ha più volte dichiarato con ordini eſpreſſi „ di Clemente VIII. addì 11. di Gennaro 1601. e addì 26. Novembre „ 1602. di Paolo V. addì 7. Gennaro 1617. e di Urbano VIII. 1628. che „ tutte le facoltà di aſſolvere de' Caſi riſervati, o riſervandi dagli Or- „ dinarj; ovvero compreſi, o da comprenderſi nella Bolla in Cœna Do- „ mini implicite, vel explicite; ed altri riſervati ſolamente alla Santa „ Sede nel medeſimo Decreto di Novembre del 1602. conceſſe a Secola- „ ri, o Regolari, Congregazioni, Confraternite di qualunque preroga- „ tiva, o ſpecialità, etiam neceſſario exprimenda, ſono ſtate annulla- „ te, ed eſtinte, così dal Sacro Concilio di Trento, come dalle ſuddette „ Conſtituzioni: e che in vigore delle Confirmazioni, eſtenſioni, o co- „ municazioni ottennute dopo, o da ottennerſi in avvenire, ſotto qualſi- „ voglia ampliſſime Clauſule, non s' intenda mai rinnovata la ſuddetta „ facoltà ec. „ Dicendum igitur, fas non eſſe &c.

CAS. II. Cum pignora Montis Pietatis licitantur, Agricola, qui ſuum pignus agnoſcit, dum venditur, ſe exhibet ad emendum; & ſucceſſive pretium auget, ut etiam augeatur ab aliis emere volentibus. Pignus revera emitur, non ab Agricola, ſed a Titio, pretio longe majori ſupra ſupremum. Q. an Agricola poſſit a Monte recipere pretium ſui pignoris, ac ſibi tuta conſcientia retinere?

Reſp. poſſe Agricolam, cum animo dein reintegrandi Titium, recipere a Monte pretium ſui pignoris; ſed non poſſe totum ſibi tuta conſcientia retinere. Ratio p. par. eſt, quia, retento per Montem Pietatis quod ſibi debetur, reſiduum pretii, & ex pignorum venditione percepti, Proprietariis tradendum eſt, quorum, non Montis, erant res venditæ. Propterea cum tale pignus revera eſſet Agricolæ, huic reſiduum pretii ejuſdem tradendum eſt; qui proinde, cum animo dein reficiendi Titium, utique poteſt illud recipere. Ratio ſec. par. eſt, quia licet juſtum pretium eorum, quæ licitantur, publica auctoritate permittente, illud ſit, quod nulla fraude interveniente, inter pretia a licitantibus oblata, ultimo majus eſt, ideoque fieri poſſit, ut per dimidium, immo & duplo majus ſit juſto pretio rei, etiam ſummo, quo res in propriis officinis valerent; tamen, ſi in hoc vendendi modo fraus aliqua interceſſerit ex parte venditoris, ſeu illius, cujus pignus eſt, contractus illico evadit injuſtus, ſubintratque onus reſtitutionis, ut tradunt DD. comm. Jam vero res ita ſe habuit in caſu; una enim ex hiſce fraudibus eſt, teſte Cuniliati de Empt. & Vend. §. 4. num. 8. Bonacina diſp. 3. quæſt. 2. punt. 3. num. 21. ſi Venditor inducat fictos emptores, ſucceſſive pretium augentes, ut ſic etiam augeatur ab aliis emere volentibus; vel etiam ſi Venditor id faciat per ſe ipſum ad eumdem finem: moraliter namque

idem

idem eſt, hoc facere per ſeipſum, ac per alios. Ego cum Agricola plane ita ſe geſſerit in caſu, nequit tuta conſcientia ſibi retinere totum pretium, ſed ſolum quantum adæquat pretium moderatum ejuſdem; ac Titio debet reſtituere exceſſum in refectionem damni, quod paſſus eſt ob fraudem ipſius. Vide Sporer tract. 6. cap. 5. ſect. 1. num. 23. ac Giribaldum de Empt. & Vend. dub. 5. num. 47.

CAS. III. Occurrente die, qua recitatur Officium ritus duplicis, conveniunt Parochi, aliique Sacerdotes Plebanatus ad faciendum Officium pro uno, vel pluribus Defunctis. Q. an ab iis tunc celebrari poſſit Miſſa defunctorum; & an quandoque liceat Miſſa de requiem in feſto ritus duplicis?

Reſp. ad p. par. neg. niſi concurrat aliqua ex circumſtantiis, de quibus infra in reſponſione ad ſecundum. Ratio deſumitur tum ex Rubricis generalibus Miſſalis tit. 5. ubi hæc leguntur: *Miſſæ privatæ pro Defunctis quocumque die dici poſſunt, præterquam in Feſtis duplicibus, & Dominicis*. Cum etiam ex variis Decretis S. Rituum Congregationis, relatis à P. Merato in Nov. Obſerv. & Addit. ad Gavan. par. 1. tit. 5. quibus ſequens addo ejuſdem Congregationis 29. Januarii 1752. *Miſſæ privatæ de Requiem, etiam corpore præſente, ac inſepulto, dici non noſſunt diebus, quibus ſit de Officio duplici, etiam minori, vel aliis a Rubrica exceptis, & quæcumque conſuetudo in contrarium abuſus declaratur*. Et hæc prohibitio valet cum ſit de duplici etiam translato, ut declaravit eadem S. R. C. die 31. Julii 1665. apud Meratum ibid. = Quantum ad ſec. par. reſpondeo affirmative, nam unica Miſſa ſolemnis de Requiem poteſt celebrari primo in die Depoſitionis Defuncti, quando occurrit feſtum duplex alicujus Sancti, & quidem etiam non præſente cadavere, ſi tale feſtum non ſit de præcepto; S. R. C. 19. Sept. 1654. & præſente cadavere etiam in Dominicis, & aliis feſtis de præcepto, dummodo non obſtet magna diei celebritas, ut ait Rituale Romanum tit. de Exequ. ſeu non ſit de feſtis ſolemnioribus primæ Claſſis, ut explicuit S. R. C. 19. Januar. 1752. & dicemus in reſponſione ad Caſ. 3. Martii. = Secundo quando Teſtator reliquit diem tertiam, ſeptimam, trigeſimam, vel etiam anniverſariam ſui obitus quotannis celebrandam; talibus namque diebus poteſt unica ſolemnis Miſſa de Requiem celebrari, quamvis Officium aliquod duplex majus, aut minus agatur, dummodo non incidant in aliquam ex Octavis privilegiatis aut in feſtum de præcepto. Merati l. c. & P. Cavalieri in Agen. Defun. cap. 4. ex diverſis S. R. Congregationis decretis. Et quamvis prædicta, quoad diem anniverſariam, generaliter valeant ſolum quando Teſtator pro ſe ita diſpoſuit, ut notat Gavantus part. 1. tit. 5. tamen Meratus ibid. & Cavalieri cap. 5. de Anniverſar. editum referunt a S. R. C. 19. Junii 1700. ſequens Decretum in favorem Parochianorum Ruralium: *Ex privata devotione Parochianorum, petentium ſæpius per annum Anniverſaria pro defunctis, Parentibus, Fratribus, Amicis, & aliis Defunctis, poteſt in Ruralibus Eccleſiis cantari Miſſa ſolemnis de Requiem in feſto duplici minori, altera Miſſa cantata de feſto* (ubi quoad hanc adeſt obligatio) *ubi adſunt plures, vel ſaltem duo Sacerdotes, dummodo ſermo ſit de die vere anniverſaria a die obitus*. Immo eadem die 19. Junii 1700. a S. R. C. editum fuit hoc aliud Decretum: *In Eccleſiis Parochialibus Ruralibus, in quibus per annum plerumque unus tantum Sacerdos celebrat, & ſine cantu, poteſt dici Miſſa de Requiem, quando Anniverſaria ex Teſtatorum diſpoſitione, recurrente, obitus die, incidunt in feſtum duplex majus. Non idem tamen dicendum de diebus tertio, ſeptimo, & trigeſimo*. Meratus

tus in Indice Decretorum num. 546. & Cavalieri cit. cap. 4. decr. 2. Tertio: *Cum primum accipitur nuntium de obitu in loco diſſito alicujus* (Spiridion Talù refert, alicujus de gremio) *poteſt cantari Miſſa de Requiem ut in die obitus pro ejus anima in feſto duplici majori, vel minori, non tamen de præcepto, ut citius ſuffragetur animæ defuncti, non relicta tamen Miſſa in cantu de feſto duplici, quatenus adſit obligatio*. Ita in terminis S. R. C. 4. Maji 1686. apud Meratum, & Cavalieri, qui videre poſſunt pro aliis circumſtantiis, ſiquidem a nobis allatæ ſatis probant, Miſſam de Requiem in feſto ritus duplicis quandoque licere.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. Cajus pauper in electione novi Parochi ſuæ Parœciæ, ex multis Sacerdotibus concurrentibus dat illi ſuffragium, quem putat futurum in pauperes miſericordiorem. Q. an Simoniæ peccatum committit.

Reſp. cum diſt. Vel Cajus, dando iſti ſuffragium, principaliter ad hoc movetur a ſperatis corporalibus eleemoſynis, aliove ſimili motivo temporali; vel non. Si non; dico, ipſum non committere peccatum Simoniæ. Ratio eſt, quia in hoc caſu non dat ſpirituale pro temporali; ideoque abeſt motivum eidem impingendi crimen Simoniæ, cum hoc non ſtet abſque contractatione, vel datione, aut acceptione, ſaltem mentali, rei ſpiritualis, ſeu ſpirituali annexæ, pro temporali; aut e contra. Si vero principaliter movetur ad dandum iſti Sacerdoti ſuffragium a ſperatis eleemoſynis &c. tunc dico, ipſum committere peccatum Simoniæ, eo quia, quantum eſt ex ſe, eligit talem Sacerdotem in Parochum, adeoque ad Beneficium, quod eſt quid ſpirituale, principaliter ob temporale: quod ſatis eſſe incurrendum Simoniæ crimen, evincit damnatio hujus theſis 46. facta ab Innocentio XI. *Id quoque locum habet* (quod nempe non ſit Simonia) *etiamſi tempore ſit principale motivum dandi ſpirituale; immo etiamſi ſit finis ipſius rei ſpiritualis, ſic ut illud pluris æſtimetur, quam res ſpiritualis*. Et ratio eſt, quia, cum datur ſpirituale principaliter ob temporale, tunc ex intentione, ſaltem implicite, operantis, fit commutatio rei ſpiritualis datæ cum ipſa re temporali; & hæc quodammodo pluris æſtimatur, quam illa, cum illa detorqueatur a proprio fine, & ordinetur veluti medium ad rem temporalem ut finem: per quod magna irrogatur rei ſpirituali irreverentia. Neque dicas, ſuppoſita veritate hujus doctrinæ, fore ſimoniacum etiam celebrare Miſſam ob ſtipendium, ac dare eleemoſynam pro Miſſa, pergere in Chorum ad canendum, immo & Canonicatum acceptare ad lucrandas diſtributiones &c. quæ omnia cæteroquin, communi uſu, ac praxi, in univerſa Eccleſia comprobantur ut licita: quod manifeſtum indicium eſt, nihil irreligioſitatis ſapere etiam rem ſpiritualem ordinare ad aliquem finem temporalem honeſtum, quando hic non intenditur, ut pretium illius, aut illi coæquari, & multo minus anteferri. Contra enim; concedo prædicta, aliaque his ſimilia fore ſimoniaca, ſi fiant principaliter ad tales fines; valet namque eadem ratio. Nec uſus, & praxis Eccefiæ eſt in contrarium; nam eleemoſyna non datur Sacerdoti, neque ab eo accipitur pro Miſſa, ſed *quaſi ſtipendium ſuæ ſuſtentationis*, ut ait S. Thomas 2. 2. quæſt. 100. art. 2. ad 2. quod eſt quid temporale. Et de Canonicis quoad diſtributiones, ita loquitur S. Doctor, ſermonem habens de uno ex iſtis: Quod l. 18. art. 11. *Si hujuſmodi diſtributionem accipiat, quaſi finem ſuæ operationis principaliter intentum, Simoniam committit.*

Si

Si autem principalem finem habet Deum, ad hujuſmodi diſtributiones vero reſpicit ſecundario, non tamquam in finem, ſed ſicut in id, quod eſt neceſſarium ad ſuam ſuſtentationem, Simoniam non committit, nec peccat: ſic enim acceptio diſtributionum non erit cauſa, quare ad Eccleſiam vadat, ſed proprie hujuſmodi determinatio, quare nunc vadat, & non alia vice. Ex quo inferes, plurimum irreligioſitatis intervenire, ſi res ſpiritualis in ſenſu prædicto ordinetur ad temporalem; ideoque &c. Vide Vivam in dictam propoſitionem damnatam, ac P. Cuniliati de Simon. §. 8. num. 2.

CAS. II. Idem Cajus, cum videat magnam eſſe diſſenſionem inter Electores, ſit ne Petrus, an Paulus dignior Sacerdos pro obeundo munere Parochi, ſuffragium ſuum dat alteri Sacerdoti, ſibi penitus ignoto.

Q. an peccet?

Reſp. affim. non enim per hoc, quod inter Electores ſit magna diſſenſio, ſit licitum Cajo ſuum alicui dare ſuffragium cæco modo; agitur namque de providenda Eccleſia Parochiali ſuo quaſi Sponſo, ac principali Miniſtro, & de Paſtore ſubſtituendo, ac præficiendo integræ Communitati Parochianorum, qui doctrina ſana iſtos inſtruat, bono exemplo eos ædificet, Sacramentorum cibo illos paſcat &c. proindeque agitur de re magni momenti, quæ ſane more cæcorum tractanda non eſt, nec a voluntate abſolute, dum patroni non ſint Beneficii Parochialis proprie domini, ſed adminiſtratores, ac vacantis Eccleſiæ quaſi Tutores, ac Procuratores, ideoque ex officio bonum ejuſdem agere, ac procurare tenentur. Atqui Cajus prædicto modo ſe gerens ita non operatur, ut patet ex terminis; Ergo &c. Neque dicas, hujuſmodi reflexiones eſſe quidem neceſſarias in caſu, quo Parochialis ſit juriſpatronatus Eccleſiaſtici, ac iſtitutio ad Epiſcopum, & non ad alium ſpectet; cum enim eo nunc Patroni teneantur Epiſcopo præſentare quem ipſi judicant digniorem ex probatis in Concurſu ab Examinatoribus, profecto in hoc caſu teneretur Cajus digniorem nominare; & ſuum dando ſuffragium Sacerdoti, ipſi penitus ignoto, peccaret. At ſumus in caſu Parochialis juriſpatronatus laicorum, in quo judicium de idoneitate nominati, ex Tridentino ſeſſ. 24. de Reform. cap. 18. Pertinet ad Examinatores, & non ad Patronos, inter quos eſt Cajus; qui propterea poteſt abſque dictis ſolicitudinibus nominare quem vult, ut habetur in c. Monaſterium, can. 16. quæſt. 7. & ſic nominare etiam penitus ignotum. Ne dicas, inquam; licet enim agatur de Parochiali juriſpatronatus laicorum, adhuc agitur de electione ad Eccleſiam Parochialem; & Tridentinum exigens, ut præſentatus a Patronis examinetur ab Examinatoribus, & ab iis nonniſi repertus idoneus admittatur, non excludit prævias diligentias Patronorum, immo eas ſupponit, cum initio ejuſdem capitis generaliter, ac indefinite præmittat: *Expedit maxime animarum ſaluti, a dignis, atque idoneis, Parochis gubernari; id ut diligentius, ac rectius perficiatur &c.* Hinc poteſt Cajus eligere quem vult, ſi requiſitæ in eo reperiantur qualitates; non vero ſecus. Nec refert Canon *Monaſterium*; ibi enim eſt ſermo de primo Beneficii inſtitutore, ac conſtructore Eccleſiæ, cui conceditur privilegium eligendi ex idoneis quem vult, ut ſic Fideles alliciantur, ac excitentur ad nova Beneficia fundanda in Eccleſiæ utilitatem; nec ibi, vel alibi ſimile quid invenitur conceſſum Patronis, qui propterea ſuccedunt quidem Fundatori in jure nominandi, & præſentandi ſimpliciter, non vero cum libertate eligendi dignum omiſſo digniore. Accedit, in eodem Canone dici, quod Fundator valeat quidem commendare Eccleſiam illi

Preſ-

Presbytero; cui voluerit; ſed cum conſenſu Epiſcopi; unde cum Epiſcopus ſupponatur nunquam conſenſurus in Sacerdotem ſibi, ac Fundatori penitus ignotum, ſed tantum in illum, de cujus qualitatibus ad officium requiſitis bonum habet teſtimonium; ideo etiam Cajus vigore præfati Canonis Sacerdoti conſimili votum dare debet, & non ipſi penitus ignoto. Meque replices, Gloſſam ibi aſſerere ſatis eſſe quod nominatus non ſit malus; nam in primis ly *ne malus ſit*, quod habetur in Canone, refertur non ad nominatum, ſed ad nominantem; ſi enim Canon recte conſtruatur, facit hunc ſenſum, quod nominans, ſeu eligens, ne malus ſit, debet commendare Beneficium, ſeu Eccleſiam Presbytero cum conſenſu Epiſcopi. Deinde non poteſt Cajus dignoſcere, Sacerdotem a ſe nominatum non eſſe malum, ſi eſt ipſi penitus ignotus. Ergo etiam tranſmiſſa Gloſſæ expoſitione Cajus nominans cæco modo, agit contra Sacros Canones, adeoque peccat.

CAS. III. Cum dies anniverſaria a Teſtatore præſcripta incidat in diem Dominicam, aut in diem infra Octavam: Q. an Parochus tali die poſſit Miſſam de Requiem in cantu celebrare? Et quid ſi incidat infra Octavam Corporis Chriſti?

Reſp. non poſſe Parochum Miſſam de Requiem in cantu celebrare, ſive dies anniverſaria incidat in Dominicam, aut aliam diem feſtivam de præcepto; ſive in diem infra Octavam privilegiatam, vel infra Octavam Corporis Chriſti: bene vero ſi incidat infra Octavam non privilegiatam. Quoad diem Dominicam, & alias feſtivas de præcepto, evincitur ex eo, quod hiſce diebus neque in die depoſitionis defuncti poteſt, non præſente cadavere, Miſſa de Requiem in cantu celebrari, uti colligitur ex Decreto S. R. C. 19. Septembris 1654. Ergo nec ſi in eos incidat dies anniverſaria. Propterea eadem Congregatio infraſcripta duo Decreta edidit, unum 23. Maji 1603. *Officium anniverſarium, vel ſeptennarium, vel tricenarium Defunctorum poſt obitum, ſi cadat in die Dominico, vel feſtivo, transfertur in diem ſequentem, cum eadem ſolemnitate*, hoc eſt cum Antiphonis duplicatis in Officio, & unica Oratione, ac Sequentia in Miſſa. Alterum 4. Maji 1686. *Anniverſaria, ſive Miſſæ quotidianæ cantatæ de Requiem, relictæ ex diſpoſitione Teſtatorum pro certis diebus, his impeditis die Dominico, ſeu alio feſto de præcepto, cantari poſſunt in diebus ſubſequentibus, ſeu antecedentibus, in quibus occurrunt Officia de duplici majori, non tamen de præcepto*. = Quantum ad diem infra Octavam privilegiatam, vel infra Octavam Corporis Chriſti, patet ex Decreto S. R. C. 5. Julii 1698. *Infra Octavas privilegiatas non poteſt cantari Miſſa Defunctorum in Anniverſario, & Officio ſolemni*, hoc eſt, in Officio dierum tertii, ſeptimi, trigeſimi, vel aliorum ſolemniter celebratorum, de quibus loquitur Rubrica V. num. 3. ut exponit Cavalieri cap. 5. de Anniver. dec. 4. & ex alio 12. Septembris 1671. *Miſſæ cantatæ Mortuorum infra Octavam Corporis Chriſti non ſunt celebrandæ, niſi præſente corpore*. Quod ſi hic pietas, quænam ſint Octavæ privilegiatæ abigentes Anniverſaria? Dico, eas eſſe Octavas Epiphaniæ, Paſchatis, Pentecoſtes, & ſi quæ aliæ alicubi ſunt, quæ ratione altioris ritus, & non meræ dignitatis, expellunt feſtum duplex majus, quod eſt circumſtantia eminentior, in qua locum habent Anniverſaria. Ex peculiari nihilominus ratione his additæ ſunt Octava Corporis Chriſti, ob augendam venerationem, ac promovendum cultum erga Sanctiſſimum Eucariſtiæ Sacramentum, & Octava Nativitatis D. N. J. C. ob Divinæ Incarnationis myſterium. Unde S. R. C. die 26. Septembris 1706. & 14. Sept. 1714.

an-

annuente Clemente XI. edidit hoc Decretum: *Infra Octavam Nativitatis Domini prohibentur Miſſæ votivæ, vel pro Defunctis*, & quidem non tantum privatæ, ad quas non ſe reſtringit ſanctio, ſed etiam cantatæ, præter ſolemnem præſente corpore, quæ cum ſit digna ſpeciali notæ, numquam intelligitur in inhibitionibus comprehenſa, niſi fuerit ſpecialiter expreſſa, ut tradit Cavalieri cap. 9. decr. 5. = Ratio demum, ob quam celebrari poteſt infra Octavam non privilegiatam, hæc eſt, quia cum pro hujuſmodi circumſtantia nulla habeatur exceptio, valet illa regula generalis, quod Anniverſarium unius Miſſæ cantatæ de Requiem fieri poteſt etiam in duplici majori, vel minori, quod non ſit de præcepto.

MENSE MARTII.

CAS. I. IN electione Parochi Titius nedum votum ſuum dat Petro Sacerdoti, verum etiam (quia eſt ſanguine ſibi conjunctus) omnem navat operam cum Amicis ſuis, ut & ipſi eumdem eligant, licet alii Sacerdotes concurrentes ſcientia, ac pietate Petrum excedant.

Q. an licite?

Reſp. neg. Electio enim Parochi fieri non debet ex motivo conſanguinitatis, vel alterius humanæ affectionis, ſed ut vacanti Eccleſiæ bonus Paſtor præficiatur: alias pervertitur finis, ad quem Beneficia Parochialia ſunt inſtituta. Propterea Innocentius III. cap. unico Tit. Ut Eccleſ. Benf ſine dimin. confer. ait: *Non ex affectu carnali, ſed diſcreto judicio debuiſti Eccleſiaſticum Beneficium in perſonam magis idoneam diſpenſare* & S. Thomas 2. 2. quæſt. 100. art. 5. ad 2. *Si aliquis aliquid ſpirituale alicui conferat propter conſanguinitatem, vel quamcumque carnalem affectionem, eſt illicita carnalis collatio*. Ergo ſi Titius nedum votum ſuum dat Petro Sacerdoti, verum etiam navat omnem operam cum amicis ſuis, ut & ipſi eumdem eligant, quia eſt ſanguine ſibi conjunctus, illicite id peragit. Et hoc maxime, ſi alii Sacerdotes concurrentes Petrum excedant, non ſolum ſcientia, ac pietate (quæ ſane requiruntur in Parocho, ſed ſolæ in eo non ſufficiunt, nec conſtituunt adæquate digniorem) verum etiam prudentia, & aliis rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis, ut loquitur Tridentinum ſeſſ. 24. de Reform. cap. 18. nam *quantum ad conſcientiam eligentis*, inquit Doctor Angelicus 2. 2. quæſt. 63. art. 2. ad 4. *neceſſe eſt eligere meliorem . . . . quia ſi poteſt haberi aliquis magis idoneus erga aliquam dignitatem, & alius præferatur, oportet quod hoc ſit propter aliquam cauſam, quæ quidem ſi pertineat ad negotium, quantum ad hoc erit ille, qui eligitur, magis idoneus. Si vero non pertineat ad negotium, ad quod conſideratur ut cauſa, erit manifeſta acceptio perſonæ*. Atqui conſanguinitas, ratione cujus Titius dicta peragit, non eſt cauſa, quæ pertineat ad negotium, quæ ſcilicet Petrum efficiat Eccleſiæ gubernio aptiorem: Ergo præfatis qualitatibus in aliis concurrentibus præſuppoſitis, ille modus agendi in Titio eſt manifeſta acceptio perſonæ, & ſic actio, & procuratio illicita. Dixi *præfatis qualitatibus præſuppoſitis in aliis concurrentibus*, eo quia ſi hæ in iſtis non reperiantur, ſed rebus hinc inde perpenſis Petrus ſit æque idoneus, ac alii, tunc nominatio, & dicta procuratio Titii eſt quidem illicita, quatenus facta ex cauſa motiva conſanguinitatis, non tamen ex alia ratione; immo ſi cauſa motiva ſit æqualis Petri aptitudo, & conſanguinitas mera cauſa impulſiva, cenſeo quod Titius nullo modo peccet, ſi ſe-

ſi ſecluſo ſcandalo dicta faciat, ac Petrus eligatur; ſiquidem, ut notat Schmier Juriſprud. lib. 5. tract. 2. cap. 1. ſect. 3. §. 1. vinculum ſanguinis non debet alicui eſſe impedimento, quominus ad Beneficia poſſit eluctari; ſicuti non debet eſſe alicui adjumento, ut ejus intuitu dignioribus præferatur; prout admittit etiam Card. Sfondratus in Nepotiſmo theol. expen. §. 2. num. 1.

CAS. II. Novit Sempronius in futura electione, ab Univerſitate facienda, eligendum eſſe ad munus Depoſitarii Titium, quem ſcit privatim furtis, & fraudibus eſſe aſſuetum. Quamquam vero idem Sempronius pertineat ad corpus ejuſdem Univerſitatis; tamen, ut lites evitet, nec Univerſitatem adit, nec Titii vitia manifeſtat. Q. an ita ſe gerendo ſit tutus in conſcientia.

Reſp. cum diſt. Vel lites, ad quas evitandas Sempronius non adit Univerſitatem, ſunt tales, ut ſi ad eam ſe conferat, ibique Titii vitia manifeſtet, eidem Sempronio immineat grave malum, aut facta ab eo manifeſtatio evadat inutilis; & tunc dico, Sempronium ita ſe gerendo eſſe tutum in conſcientia. Vel tales ſunt, ut, præſcindendo a levibus contentioſis quorumdam dicteriis, nullum exinde malum Sempronio ſit pertimeſcendum, immo adſit ſpes impediendi Titii electionem, & in hoc caſu dico Sempronium ita ſe gerendo non eſſe tutum in conſcientia. Ratio utriuſque partis eſt, quia ex quo Sempronius ſit membrum Univerſitatis, tenetur ex officio procurare bonum Communitatis, & quantum moraliter poteſt, ab ea malum avertere. Jam vero quando nullum, vel tantum leve incommodum ipſi imminet, effulgetque dicta ſpes, ſi Univerſitatem adeat &c., Sempronius cenſetur moraliter potens tale malum avertere, proindeque ad id tenetur: quodlibet enim munus, omniſque gradus Communitatis, habet alicujus incommodi concomitantiam, quod ejuſdem gradus, vel officii honore compenſatur; & ideo ob incommodum leve Sempronius in caſu non excuſatur ab aditione Univerſitatis, & manifeſtatione vitiorum Titii quantum ſufficit ad optatum impedimentum electionis ejuſdem in Depoſitarium; idque omittendo profecto non eſt ipſe tutus in conſcientia, ſed peccat contra charitatem, & probabilius etiam contra juſtitiam; ut videre eſt apud Layman, Cuniliati, Giribaldum, & alios, ipſum obligantes pro ſuo poſſe ad refectionem damnorum, exinde provenientium. E contra quando manifeſtatio occulti criminis, ſeu vitii, prævidetur inutilis, eo quia non obſtante tali manifeſtatione adhuc ſequatur electio criminoſi ac defectuoſi; item, quando facienti hujuſmodi manifeſtationem imminet grave malum, hic eo tunc cenſetur moraliter impotens impedire damnum Communitatis, ideoque non tenetur ire ad Univerſitatem, & facere manifeſtationem; habemus namque monitum æternæ Veritatis: *Ubi non eſt auditus, ne effundas ſermonem*. Et lex obligans ad impediendam mali, ſed occulti delinquentis electionem, in hiſce caſibus adeo ſtricte non obligat etiam membrum Univerſitatis, ut ipſum adigat, ſe gravis mali periculo exponere, maxime cum vitioſitatis manifeſtatio prævidetur inefficax, & inutilis. Ex quo inferes, quod ſi Sempronius ideo non adit Univerſitatem, quia prævidet ſibi aliquod grave malum, aut inutilitatem manifeſtationis prædictæ, eſt utique tutus in conſcientia. Vide Giribald. de Reſtit. cap. 3. dub. 3. num. 32.

CAS. III. Audivit Parochus, poſſe Miſſam de Requiem præſente corpore cantari etiam in duplici primæ Claſſis. Quare cantavit eamdem Feria 5. hebdomadæ majoris, necnon ſolemni die Paſchatis. Q. an recte?

E 2 Reſp.

Reſp. neg. quoad utrumque, ſi per ſolemnem diem Paſchatis intelligitur ipſamet Dominica Reſurrectionis. Ratio eſt, quia utraque ex his diebus inter Duplicia primæ claſſis ſolemniora accenſetur, ut conſtat tum ex variis Decretis S. Rituum Congregationis, ſignanter ex illo diei 11. Aug. 1736. ac 29. Januarii 1752. cum etiam ex Cæremoniali Epiſc. lib. 2. cap. 3. §. 16. Porro in duplicibus primæ claſſis ſolemnioribus non poſſe cantari Miſſa Defunctorum etiam præſente corpore, jamdiu declaravit eadem S. R. C. ut infra conſtabit. Dixi nihilominus in reſponſione. *Si per ſolemnem diem Paſchatis intelligatur &c.* eo quia præfata Rituum Congregatio die 2. Septemb. 1741. edidit ſequens Decretum apud Cavalieri in Agen. Def. tom. 2. cap. 3. decr. 4. *Cum juxta Rubricas Ritualis Romani, abſque Miſſa, quantum fieri poteſt, Defunctorum corpora non ſint ſepelienda, poterit præſente in Eccleſia cadavere unica Miſſa ſolemnis de Requiem celebrari feria ſecunda Paſchæ, aut Pentecoſtes. Hæc tamen Miſſa non decantabitur in duplici primæ claſſis etiam non feſtivo de præcepto, ſi corpus præſens in Eccleſia non fuerit, aut ſi fuerit pridie ſepultum.* Immo cum poſtea eidem Sacræ Congregationi propoſitum fuerit ſequens dubium hiſce terminis: *Utrum in Majori hebdomada (excepto triduo ante Paſcha) & biduo poſt, & infra Octavam Paſchæ, & Pentecoſtes, ac etiam in feſtis duplicibus primæ claſſis, non tamen celebribus poſſit cantari Miſſa unica ſolemnis de Requiem in Sepultura Cadaveris* = S. R. C. die 28. Januarii 1752. reſpondit *Affirmative*. Neque dicas, ambo hæc duo Decreta pugnare cum illo diei 5. Julii 1698. in quo eadem Congregatio declaravit: *In duplicibus primæ Claſſis, etiam præſente corpore non poteſt cantari Miſſa Defunctorum. Et multo minus dicenda eſt una Miſſa privata deficientibus Clericis in Choro*. Apparentem namque oppoſitionem auferes, hoc Decretum intelligendo de ſolis duplicibus primæ Claſſis celebribus, ac ſolemnioribus; de reliquis vero duo Decreta præcedentia = Et ſi hic ſcire cupis, quænam ſint Duplicia primæ Claſſis Solemniora. Dico, quod ſunt: Nativitas D. N. J. C., Epiphania, dies prima Paſchæ, ac Pentecoſtes, Aſcenſio Domini, Feſtum Corporis Chriſti, SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, Aſſumptionis B. M. V. Omnium Sanctorum, Patroni principalis loci, Sancti Titularis Eccleſiæ, illud propriæ Eccleſiæ Dedicationis, Feria V. in Cœna Domini, Feria VI. in Paraſceve, & Sabbatum Sanctum. Addunt aliqui Feſtum Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ. Verum inter Duplicia primæ claſſis celebriora ipſum non recenſent Cœremoniale Epiſcoporum, neque Decreta S. R. C. Unde, niſi alicubi celebretur maxima cum ſolemnitate, inter Duplicia primæ Claſſis minus ſolemnia accenſendum exiſtimo, præcipue cum notiſſimum ſit occaſione reductionis feſtorum factæ a f. r. Benedicto Papa XIV. alicubi reductum fuiſſe etiam feſtum Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ. Addendum potius puto feſtum illud, quo eo die, in quo Defunctus debet humari, in loco habetur ut maxime ſolemne.

MENSE APRILIS.

CAS. I. IN eligendo Titio ad officium Medici in Hoſpitali, electores precibus, ac muneribus victi, etſi Sergium agnoſcerent, non quidem inhabilem, ſed cæteris concurrentibus minus habilem, ipſum elegerunt. Q. an peccaverint?

Reſp. affirm. nam certo quodam modo ita ſe habent Aſſumpti, Præſides, vel alio quocumque nomine nuncupentur, Præfecti Hoſpitalis, in ordine-

dine ad ipſum Hoſpitale ſicuti membra Univerſitatis in ordine ad Communitatem; quatenus, ſicut ii, qui gradum, & officium membri acceptarunt, Communitatis bonum procurare tenentur, idque ab ea avertere, unde eidem malum, ſeu damnum evenire poteſt; ita & hujuſmodi Præfecti, ſemel ac Hoſpitalis curam, & adminiſtrationem ſuſcepere. Ex officio namque tenentur & ipſi Hoſpitalis bono invigilare, iſtud illi procurare, diligentemque curam impendere, ne ſubrepat aliquid, unde ipſimet Hoſpitali, aut infirmis in eo hoſpitantibus ullum malum, ſeu damnum evenire poſſit. Atqui huic officio, ac obligationi defuerunt, cum elegerunt Sergium ab ipſis cognitum non quidem inhabilem, ſed cæteris concurrentibus minus habilem; ſic enim eum elegerunt, qui minus ac alii ſcit diſcernere quoſdam morbos, ac per conſequens eſt minus aptus opportune eiſdem congruas aſſignare medicinas; Ergo &c. Accedit, quod ſi elegerunt cognitum ut minus habilem victi precibus, ac muneribus, hæc fuit Electio per ſubornationem, quæ ſane illicita eſt, ac juxta Rebellum de Oblig. part. 1. lib. 3. quæſt. 7. irrita reddit Electorum ſuffragia, ſubornantemque incapacem electionis, ex omnium fere Univerſitatum conſtitutionibus. Item eſt injurioſa aliis concurrentibus, Sergio habilioribus, ac acceptatio perſonæ; ſiquidem juſtitia diſtributiva videtur exigere ut etiam officia ſæcularia conferantur dignioribus, & aptioribus, in commune bonum, ut ſubditi ſtudeant ſe reddere magis aptos; & alio poſt ſtudium non cogantur abire ad panem ſibi lucrandum, ut late proſequitur Cuniliati de Juſt. §. 1. num. 6. Dicendum eſt ergo, quod ſicuti peccaret Medicus, ſi omiſſa medicina certo efficaci pro reſtituenda ſalute, ægroto aliam ordinaret, quæ ſolum probabiliter ipſi afferret ſanitatem; ita peccaverunt in caſu Electores præferendo Sergium minus habilem aliis concurrentibus magis habilibus, præcipue cum id fecerint precibus ac muneribus victi, adeoque admiſſa ſubornatione, & ageretur de electione Medici pro infirmis, quibus charitas urget ſubvenire omni meliori modo poſſibili.

CAS. II. Titius pater infantis, recenter nati, abſque ulla neceſſitate filium ſuum baptizat vidente & conſentiente propria Uxore, filii Matre. Q. an uterque poſſit petere, ac reddere debitum?

Reſp. cum Salmanticenſibus de Matrim. cap. 15. pun. 5. num. 14. probabilius videri quod ſic. Ratio eſt, quia licet aliqui canones eorum ſeparationem in caſu præſcribere videantur, eo quia Titius Uxorem ſuam ſibi commatrem effecit, ut conſtat ex ſec. par. Decreti can. 30. qu. 1. can. 1. & 2. tamen vel hi intelligendi ſunt ſub conditione quod Maritus & Uxor inducantur ad continentiam deinceps ſervandam; vel de ſeparatione uſquequo de peccato commiſſo pœnituerint, ut explicat ibi Gloſſa in expoſitione quæſtionis, v. *Quod autem*. Et ſane in quinque canonibus ſubſequentibus ibidem contrarium dicitur, ac ſignanter in can. 5. ubi de eo agitur, qui filium ſuum baptizavit, & Uxor ejus eum de fonte ſuſcepit; & tamen hoc ibi ſancitur: *Si conjuges legitimi, unus, aut ambo ex induſtria fecerint ut filium ſuum de fonte ſuſciperent, ſi innupti* (hoc eſt ſeparati, & a copula abſtinentes) *permanere voluerint, bonum eſt; ſin autem, gravis pœnitentia inſidiatori injungatur; & ſimul maneant*. Ergo per antiquos Canones non eſt iis abſolute præſcripta ſeparatio, ſed pœnitentes de malo perpetrato poſſunt ſimul manere, & ſic uterque petere, ac reddere debitum. Addo, quod ſicuti Maritus Uxorem ſuam ſibi efficit commatrem baptizando communem filium; ita ſibi eamdem commatrem efficit illum tenendo ad ſo-

 lemnem

lemnem Baptiſmum, ut definivit Bonifacius VIII. in cap. *Nedum de Cogn. Spir. in 6.* ac Tridentinum ſeſſ. 24. de Reform. cap. 2. & tamen in hoc ſecundu caſu Alexander III. cap. *Si vir, vel Mulier de Cogn. Spir.* reſpondit: *Quamvis generaliter ſit inſtitutum, ut debeant ſeparari: quidam tamen humanius ſentientes, aliter ſtatuerunt: Ideoque nobis videtur, quod ſive ex ignorantia, ſive ex malitia id fecerint, non ſunt ab invicem ſeparandi, nec alter alteri debitum debet ſubtrahere, niſi ad continentiam ſervandam poſſit induci.* Ergo idem dicendum in primo, qui eſt caſus noſter. Hinc Gloſſa ibid. V. *debitum* adnotans quod Pontifex dixit: *Nec alter alteri debitum debet ſubtrahere*, proponit ſibi hoc quæſitum: *Sed nunquid poteſt exigere?* Et reſpondet: *Non invenimus prohibitum in hoc caſu, quod non exigat; ergo nec nos prohibeamus.* At dices: Alex. III. poſt citata verba ſubjungit hanc rationem: *Quia ſi ex ignorantia id factum eſt, eos ignorantia excuſare videtur; ſi ex malitia, eis ſua fraus patrocinari non debet.* Jam vero, inquit Abbas, patrocinaretur, ſi non privarentur jure petendi. Hinc ſicuti qui ſtante matrimonio vovet caſtitatem, aut contrahit affinitatem per copulam cum Conſanguinea Conjugis, poteſt quidem reddere, ſed non petere; ita idem dicendum de Titio in caſu, ſi non de Uxore, eo quod de baptizatione, non vero de conſenſu in hujuſmodi actum jura loquuntur. Sed contra, nego aſſumptum Abbatis cum ſubſequenti illatione; cum enim ille, qui malitioſe baptizat, vel tenet, ideo hoc faciat, non ut poſſit petere (quod ipſi liberum eſt, adeoque ab eo poteſt abſtinere, ſi vult), ſed ne teneatur reddere; tunc ei ſua fraus, ſeu malitia vere patrocinaretur, quando poſita illa actione eximeretur ab onere reddendi Conjugi petenti; ad quod Pontifex optime advertens, declaravit ipſum immo teneri reddere, ob hoc, ne illi ſua fraus patrocinetur. Ad allatas poſtea paritates diſparitas ſumitur ex diverſa diſpoſitione Canonum in iis, ac in noſtro; necnon ex qualitate materiæ odioſæ, in qua ſumus, quam reſtringi debere, & non ampliari, uno ore clamant omnes Juriſtæ, ac Theologi, quorum magnam partem noſtræ ſubſcribere opinioni, facile eſt adinvenire penes Giribaldum, Suarez, &c.

CAS. III. Maurilio defuncto, ejus cadaver ad Eccleſiam poſtridie delatum fuit, ac perſolutis exequiis tumulatum. Sed quia vellent Defuncti hæredes etiam diem tertiam, ac ſeptimam celebrare: Q. an a die obitus, an vero a die depoſitionis ſint computandæ?

Reſp. diem tertiam, ac ſeptimam hoc in caſu computandas eſſe a die depoſitionis, ſeu tumulationis ac ſepulturæ. Ratio eſt, quia dies tertia, & ſeptima, & etiam trigeſima, ſunt ſequela quædam Miſſæ cantatæ Exequiarum tempore, quibus a Rituali eadem Miſſa interſeritur. Atqui in caſu Miſſa cantata, & Exequiæ perſolutæ fuerunt in die depoſitionis, ſeu tumulationis ac ſepulturæ, cum cadaver dicatur poſtridie delatum ad Eccleſiam, ac perſolutis exequiis tumulatum: Ergo a tali depoſitionis, non autem a die obitus, dies tertia, & ſeptima ſunt computandæ. Addidi nihilominus in reſponſione illa verba *in hoc caſu*, quia ſi contingat, Miſſam ac Exequias quandoque perſolvi in ipſa die obitus; tunc & ego cenſeo a tali die tertiam & ſeptimam, quemadmodum & trigeſimam, eſſe computandas, etiamſi tumulatio cadaveris ob aliquam cauſam differatur per aliquot dies; non enim præfatæ dies ſunt ſequela depoſitionis cadaveris, ſed Miſſæ exequialis, quæ propterea ſi perſoluta fuit in die depoſitionis, ab hac prædictæ ſunt computandæ. Neque dicas ſic falſificari illa Orationis verba: *Pro anima famuli tui, quam hodie*

de

de hoc ſæculo migrare juſſiſti. Quemadmodum enim ſi ob occurrens impedimentum transferri debeat Anniverſarium a proprio die obitus Teſtatoris in alium diem non impeditum, adhuc verificantur illa Orationis verba: *Cujus anniverſarium depoſitionis diem commemoramus*, quæ proinde ex Decreto S. R. C. 22. Decembris 1753. neque eo tunc ſunt varianda, eo quia, ut ajunt Dialectici, ſignificatio talium verborum per diſtractionem refertur ad tempus ſuæ verificationis; ita ob eamdem rationem verificatur etiam ſignificatio prædictorum. Cæterum a ſupra per nos ſtabilita computatione diei tertiæ, ac ſeptimæ velim ne idem inferas quoad diem anniverſariam, hujus enim numeratio petitur a vera die obitus, ut optime admonet ex variis S. R. C. decretis P. Cavalieri in Agen. Def. tom. 2. cap. 4.

MENSE MAII.

CAS. I. Cum vinea quædam locari ſoleat a Communitate plus offerenti, prævidens Cajus eamdem locandam Titio, iſtum amice rogat, ut pretium exhibeat quidem, quod vult; at non augeat ſupra id, quod offerret ipſe Cajus: quo factum eſt, ut Cajo offerenti pretium paulo minus vinea ſit locata. Q. an ſive Cajus, ſive Titius licite egerint?

Reſp. ſive Cajum, ſive Titium probabilius illicite egiſſe. Ratio utriuſque eſt, quia, licet Cajus ſolis precibus induxerit Titium ad non augendum oblationem ſupra id, quod ipſe erat oblaturus; & prima vice Titius revera obtulerit, quod a principio offerre volebat; tamen, quia hic deſtitit ulterius offerre ex condicto cum illo, ſpeciem quamdam monopolii ſimul ambo ſtruxere, contrariam juſtitiæ, ac naturæ hujus contractus; cum poſt oblationem Caji vinea non ſubhaſtata, ſed per initum monopolium ſoli oblationi Caji ſubjecta remanſerit. Uterque igitur illicite egit, quia ambo ſimul ſtruxere monopolium, quia ineundo contractum, operati ſunt contra naturam contractus; ac demum quia ſic ſe gerendo fuerunt in cauſa, quod vinea paulo minus vendita fuerit, cum damno Communitatis. Vide quæ dixi in caſu huic affini, anno 1750. in reſponſ. ad 4. Junii; & etiam P. Cuniliati de Empt. & Vend. §. 4. num. 8. Neque dicas, ſaltem Titius a culpa excuſari, eo quia ſicuti ante Caji ſuaſionem liber erat ad licitandum, vel non; ita liber erat ad deſiſtendum ab ulteriori oblatione poſt oblationem Caji. Contra enim, hoc verum eſſet, ſi quoad hanc deſiſtentiam prius non conveniſſet; non autem quoad hanc, ſimul facta inter ipſos prævia conventione; nam in hoc caſu non deſtitit, ſed ratione conventionis.

CAS. II. Sponſi de futuro animadvertentes, Parochum nolle eos unire in Matrimonium, ni prius Chriſtianam Doctrinam addiſcant, in fraudem Parochi alio pergunt ad habitandum, & quamprimum ibi Matrimonium contrahunt. Q. an tale Matrimonium ſubſiſtat?

Reſp. affirm. Suppoſitis enim vero animo, & facto, animo ſcilicet ibi figendi domicilium, ac vera fixatione habitationis cum animo prædicto, ſunt veri incolæ talis loci, a cujus Parocho propterea poſſunt valide jungi in Matrimonium. Nec refert, quod eo ſe tranſtulerint in fraudem prioris Parochi, & quod bene non calleant Doctrinam Chriſtianam; neutrum enim eſt impedimentum dirimens, ac per conſequens iis non obſtantibus ſubſiſtit initum ibi inter ipſos Matrimonium. Et de facto cum S. Congregationi Concilii propoſitum fuerit hoc dubium: An valeat Matrimonium eorum, qui ſe transferunt in locum, in quo non eſt promul-

gatum Concilium Tridentinum, eo ſolo animo, ut ibidem ſine Parocho, & Teſtibus contrahant = S. Conc. Congregatio die 14. Auguſti 1627. reſpondit *valere, ſi domicilium vere transferatur*, ut conſtat ex Notif. 13. tom. 2. §. 8. Benedicti Papæ XIV. ergo cum ſupponatur, Sponſos, de quibus eſt ſermo, vere tranſtuliſſe domicilium in locum, in quo Matrimonium contraxerunt, dicendum eſt, quod matrimonium ibi ab eis contractum ſubſiſtat. Oppoſitum nihilominus dici debet de iis, qui alio ſe transferunt abſque animo relinquendi prius domicilium, ibique novum acquirendi, & cum ſolo animo ibi contrahendi Matrimonium coram Parocho illius loci, ac dein revertendi ad locum propriæ habitationis: horum ſiquidem Matrimonium ita contractum nullum eſt, & invalidum; ut declaravit eadem S. Conc. Congregatio die 22. Februarii 1731. uti adnotatur in præfata Notificatione; ac videri poteſt apud Giribaldum novæ impreſſionis Bononienſis de Sacram. Matrim. c. 7. num. 49.

CAS. III. Defuncti Cadavere expoſito in Eccleſia A, cantata fuit ibi Miſſa de Requiem in feſto duplici. Q. an eodem Cadavere expoſito die ſequenti, pariter duplici, in Eccleſia B, nova Miſſa de Requiem ibi cantari poſſit?

Reſp. cum diſt. Vel agitur de duobus feſtis duplicibus primæ Claſſis; Vel de aliis feſtis duplicibus. Si de duplicibus (intellige, non celebrioribus) primæ Claſſis, dico, etiam expoſito die ſequenti eodem Cadavere in Eccleſia B, non poſſe ibi cantari novam Miſſam de Requiem. Ratio eſt, quia intantum S. R. C. declaravit, hiſce diebus poſſe præſente in Eccleſia Cadavere unicam Miſſam ſolemnem de Requiem celebrari, in quantum ſecundum Rubricas Ritualis Romani abſque Miſſa, quantum fieri poteſt, Defunctorum corpora non ſunt ſepelienda, ut conſtat ex verbis Decreti ab eadem Congregatione emanati 2. Sept. 1741. & per integrum a nobis relati ſupra in reſponſione ad Caſ. 3. Martii. Cum ergo pro tali defuncto Miſſa ſit jam celebrata in Eccleſia A; ideo, quantum licet talibus diebus eidem ſuffragari per celebrationem Miſſæ de Requiem, jam ipſi ſuffragatum eſt, ejuſque honori conſultum; & ſic nova Miſſa ſolemnis de Requiem nequit pro eo celebrari ſequenti die in Eccleſia B, quamvis ſit alia dies, ac diverſa Eccleſia: quemadmodum cantata pro defuncto ab uno Capitulo in die obitus una Miſſa de Requiem in Eccleſia A, nequit ibidem pro eodem cantari eadem die alia Miſſa de Requiem a diverſo Capitulo. Unde tota libertas ante Miſſæ cantum hiſce diebus ad hoc reducitur, quod iſta Miſſa pro Defuncto cantari poteſt vel in die obitus, vel in die depoſitionis ſequente; quod melius eſt, ſi tali die fiant exequiæ, & corpus tradatur Sepulturæ. Et fortaſſe ob hoc Miſſa dicenda in tali circumſtantia inſcribitur disjunctive: *Miſſa in die obitus, ſeu depoſitionis Defuncti*; ut notat Cavalieri in Agen. Def. cap. 3. Decr. 4. num. 8. Si agitur poſtea de aliis duobus feſtis duplicibus, dico utique poſſe eodem Cadavere expoſito die ſequenti pariter duplici in Eccleſia B, novam ibi Miſſam de Requiem cantari, eo quia in iſtis duplicibus, præſente corpore, & præcipue cum agitur de die depoſitionis, etiam in feſtis de præcepto cantari poteſt alia Miſſa ſolemnis de Requiem, ut diximus in reſponſione ad Caſ. 3. Januarii.

MEN-

CAS. I. CLericus verbis altercando cum alio Clerico, hunc manu de loco ſuo aliquantiſper dejecit. Q. an inciderit in excommunicationem Canonis: Si quis ſuadente Diabolo.

Reſp. neg. ſecluſa quacumque alia circumſtantia, reddente hanc dejectionem externe graviter injurioſam. Ratio eſt, quia hujuſmodi dejectio de ſe, ac objective modica eſt, nec pertingens ad peccatum mortale; ſi enim ſimplici Sæculari facta fuiſſet, inquit, Bariola conſ. 22. nec magni fieret, nec attenderetur. Jam vero ad incidendum in excommunicationem Canonis: Si quis ſuadente diabolo, non ſufficit percuſſio modica, non pertingens ad peccatum mortale; ut communiter tradunt Theologi, & Canoniſtæ, ea freti ratione, quod cum major excommunicatio reſervata, ſicuti eſt iſta, ſit pæna graviſſima, non niſi ob mortale crimen incurritur. Addidi nihilominus in reſponſione illa verba: *ſecluſa quacumque alia circumſtantia &c.* eo quia fieri poteſt, quod dejectio, ſeu percuſſio, de ſe levis, immo leviſſima, ratione alicujus peculiaris circumſtantiæ evadat graviter injurioſa: puta, ratione ſpectabilis qualitatis perſonæ læſæ, ut ſi percutiatur Epiſcopus, Abbas, Prælatus Monaſterii, Judex, aliuſve in dignitate conſtitutus; aut ratione loci, temporis &c. cica quæ vide Alphonſum de Ligorio de Excommunicatione cap. 2. dub. 4. art 4. num. 278. & in hiſce caſibus dejiciens etiam aliquantiſper, aut leviter percutiens Clericum, ſuadente diabolo, incidit in præfatam excommunicationem, ut notant Suarez diſp. 72. ſect. 2. num. 26. Palaus, Bonacina, Sperellus, & alii, quos refert de Ligorio l. c. num. 273. ſubdens, talem canonem, utpote in favorem Clericorum emanatum, non ſtricte, ſed latiſſime eſſe interpretandum. Et in dubio, an percuſſio ſit levis, vel gravis, gravem potius declarandam eſſe, ac reſervatam, clare habetur in extravag. *Perlectis*, relata a Navar. in Man. c. 27. n. 91.

CAS. II. Cum vetitum ſit retinere, ac legere libros prohibitos. Q. an quilibet Confeſſarius abſolvere valeat hujuſmodi lectores, ac detentores? Et quid quoad libros eis præſcribendum?

Reſp. quoad p. par. cum diſt. Vel iſti legerunt, ac detinent libros hæreticorum, hæreſim continentes, ſeu de Religione tractantes; aut libros Auctoris ſuſpecti de hæreſi, expurgatione indigentes, ac nondum expurgatos; vel denique libros agentes de Aſtrologia, ſeu divinatione ex aſtris futurorum contingentium, & a libero arbitrio pendentium; & in hiſce caſibus dico, non poſſe quemlibet Confeſſarium abſolvere hujuſmodi lectores, ac detentores, ſaltem ſi in materia notabili, ac ſcienter eoſdem legerunt, ac detinent. Et ratio eſt, quia horum omnium lectio, ac detentio prohibita eſt ſub excommunicatione reſervata, ut patet quo ad præfatos libros hæreticorum ex Bulla Cœnæ Domini; & quo ad libros cujuſvis Auctoris ſuſpecti de hæreſi &c. ex Conſtit. *Cum ſicut* S. Pii V. ac demum quo ad libros de prædicta divinatione ex aſtris, ex Motu proprio tum Sixti V. cum Urbani VIII. Vel legerunt, ac detinent alios libros prohibitos; & tunc dico, quemlibet Confeſſarium poſſe abſolvere hujuſmodi lectores, ac detentores, eo quia, etiam quando lectioni horum librorum eſt annexa excommunicatio, hæc non eſt reſervata, ut videre eſt tum ex regulis Indicis librorum prohibitorum, cum ex P. de Ligorio de excommun. dub. 4. art. 5. Cuniliati de Lib. Prohib. §. 1.

Bo-

Bonacina, & aliis, qui etiam caſus exprimunt, in quibus lectio hujuſmodi librorum, aut eorum detentio, nedum eſt graviter peccaminoſa, verum etiam ſub excommunicatione prohibita, & quando non. Quantum poſtea ad ſec. par. dico, eis præſcribendum eſſe, ut tales libros realiter, & cum effectu conſignent Inquiſitori, quamvis enim nonnulli aſſerant, ab ipſis eos poſſe comburi, vel aliter diſtrahi; tutius nihilominus eſt eos effective conſignare Inquiſitoribus, quia ita de facto præſcribit Julius III. in ſecunda Conſtitutione, ab ipſo edita pro Sacro Inquiſitionis Officio.

CAS. III. Die feſto, quo magnus eſt ad Parochialem Eccleſiam Populi concurſus, Parochus, ne Eccleſiam impediat, cadaver Titii defuncti exponi curat in alia Eccleſia, a Parochiali non longe diſſita. Q. an tunc poſſit in Eccleſia Parochiali celebrari Miſſa de Requiem cum cantu?

Reſp. cum diſt. Vel agitur de Feſto proprie de præcepto, quo ſcilicet intervenit obligatio audiendi Sacrum, necnon abſtinendi ab operibus ſervilibus; Vel de die feſto tantum quoad forum, aut quoad Chorum. Si primum, dico, eo tunc celebrari non poſſe in Eccleſia Parochiali Miſſam de Requiem cum cantu. Ratio eſt, quia tum Rituale Romanum tit. de Exequ. num. 5. & 6. cum Decreta S. R. C. declarantia, quod hiſce diebus poſſit cum cantu celebrari unica Miſſa de Requiem, diſerte expoſcunt cadaveris præſentiam in Eccleſia; & ſi hoc ibi præſens non ſit, inquiunt quidem, in die depoſitionis Defuncti poſſe adhuc celebrari cum cantu unicam Miſſam de Requiem in feſto duplici alicujus Sancti, ſed *quod non ſit de præcepto:* ut fiet manifeſtum legenti Decreta, quæ attulimus in reſponſione ad Caſ. 3. Januarii. Ergo ſi cadaver Titii defuncti non reperitur expoſitum in Eccleſia Parochiali, ſed in alia, quamvis ab hac non longe diſſita, nequit in Parochiali tunc celebrari Miſſa de Requiem cum cantu. Addo, diſpenſationem quoad hujuſmodi Miſſam in die feſto de præcepto nedum concedi ut Defuncti ſuffragetur animæ, verum etiam ut corpori, dein pro ſemper dimittendo, adhibito convenienti ritu, ac funebri pompa, ſigna honoris præſtentur; ut notat Cavalieri in Agen. Def. cap. 3. dec. 4. n. 10. Sed hæc circa corpus locum non habent, ſemel ac corpus eſt alibi; Ergo &c. ideoque &c. Nec opponas, S. R. Congreg. die 29. Januarii 1752. abſolute ediſiſſe ſequens Decretum, relatum a Talù ſub num. 1262. *Miſſa tamen unica ſolemnis inſepulto corpore celebrari poterit etiam in Dominicis, & feſtis diebus, non tamen ſolemnioribus primæ Claſſis;* ubi non dicitur *præſente corpore, ſed inſepulto corpore celebrari poterit &c.* Contra enim, per corpus inſepultum S. R. C. ibi intelligit ipſum corpus præſens, uti colligitur, non ex uno, ſed ex pluribus quoad hoc a S. C. R. editis Decretis, quorum aliqua jam in antecedentibus protulimus; adeoque alia proferre, ſupervacaneum exiſtimo = Si poſtea agatur de die feſto tantum quo ad forum, vel Chorum, tunc cenſeo, quod ſi ſit tantum duplex, poſſit in Eccleſia Parochiali celebrari Miſſa de Requiem cum cantu, ſi ſit dies depoſitionis Defuncti. Ratio eſt, quia *Miſſæ exequiales Defunctorum in die depoſitionis Defuncti poſſunt ſolemniter celebrari diebus, in quibus cadit feſtum duplex alicujus Sancti, dummodo non ſit feſtum de præcepto juxta Rubricas Breviarii Romani*, prout die 29. Sept. 1652. declaravit S. R. C. Atqui dies feſtus tantum quoad forum, vel duplex præciſe quoad Chorum, non eſt feſtum de præcepto, nam per feſtum de præcepto declaravit S. R. C. die 11. Maji 1754. illud intelligi, cui annexa eſt obligatio audiendi Sacrum, & abſtinendi ab operibus ſervilibus:

Ergo

Ergo &c. Dixi tamen, ſi ſit dies depoſitionis, eo quia Decreta S. R. C. de tali die loquuntur, & ſic ad alias dies extendi non debent, ni ſit dies tertia, ſeptima &c. quæ juxta dicta in præfata reſponſione ſunt pariter privilegiatæ. A fortiori celebrari poterit dicta Miſſa in Eccleſia Parochiali ſi feſtum ſit *duplex ad libitum*; hoc enim, ex Decreto S. R. C. 18. April. 1744. relato a Talù num. 1172. cedit Officio ſemiduplici de præcepto; ac proinde ſicuti Miſſa etiam privata Defunctorum dici poteſt in die Officii ſemiduplicis, multo magis celebrari poterit in Eccleſia Parochiali præfata Miſſa cum cantu in feſto quoad Chorum Officii tantum duplicis ad libitum.

MENSE JULII.

CAS. I. Sergius mutuavit Cajo quinquaginta, & Cajus totidem expendit pro expediendis negotiis Sergii, quæ de hujus mandato agebat. At quia de mandato, ac pecunia expenſa conſtare non poteſt, de mutuo vero conſtat: Q. an ſtante dicta reali compenſatione, Cajus ſimpliciter jurare poſſit ſe ſolviſſe?

Reſp. videri quod ſic. Ratio eſt, quia compenſatio eſt quædam ſolutio l. ſi cum filio ff. de Compenſat. & vera ſatisfactio, liberans ab ære alieno ſolvendo. Propterea ſi Cajus agens de Sergii mandato revera totidem expendit pro Sergio, ſeu pro expediendis hujus negotiis, quot mutuo ab eodem acceperat, nihil obſtare videtur quominus ſimpliciter jurare poſſit ſe ſolviſſe. Neque dicas, jurantem aliquid reſtituere in ſpecie, propriæ obligationi non ſatisfacere reddendo æquivalens, uti diximus anno proxime elapſo in reſponſione ad Caſ. 2. Novemb. ex cap. Ad noſtram de jur. jur. Et ſic neque Cajum, qui ſolvit æquivalenter poſſe ſimpliciter jurare quod ſolvit. Contra enim, conceſſo antecedente, nego conſequentiam. Diſparitas eſt, quia in primo caſu ipſum juramentum parit & fundat obligationem reſtitutionis; unde cum ipſum non impleatur per æquivalens, ſed exequi debeat in forma ſpecifica, hinc fit, quod qui juravit aliquid facere vel reſtituere, teneatur facere, vel reſtituere rem juratam in ſpecie, & ſuæ obligationi non ſatisfaciat dando æquivalens; puta, dando dotem, cum juravit ducere puellam. Ab oppoſito in noſtro ſecundo caſu juramentum nullam obligationem parit, ſed eſt mera conteſtatio ſatisfactionis jam factæ per debitorem; unde cum hic revera ſatisfecerit, ſive id peregerit per ſolutionem veram ac formalem, ſive per ſolutionem fictam & æquivalentem; ideſt, per compenſationem, ſemper verificatur aliquo modo quod ſolverit; & ſic non video, cur Cajus abſolute ac ſimpliciter dicere non poſſit, immo jurare, ſe ſolviſſe.

CAS. II. Puella fœta adit Confeſſarium imperitum, eidemque exponit, ſe agi in deſperationem, ac eſſe paratam vel ſemetipſam veneno occidere, vel potionem ſumere ad expellendum fœtum. Id audiens Confeſſarius, conſulit ei ſumptionem potionis, tanquam minus malum: quo ab ea peracto, ſequitur abortus fœtus animati. Q. an Confeſſarius inciderit in caſum reſervatum?

Reſp. neg. Una ſiquidem ex conditionibus requiſitis ad incidendum in Caſuum reſervationem, eſt, quod intervenerit mortale peccatum: quidquid enim ſit, an valeat reſervari quod mortale non eſt; hoc tamen eſt certum, quod de facto ſolum mortalia reſervantur, ut paſſim monent Doctores. Jam vero Confeſſarius in caſu, licet revera conſuluerit

quod

quod de ſe mortale eſt, nempe potionis ſumptionem ad expellendum fœtum; quod utpote naturæ contrarium, ac malum ab intrinſeco, nec ad evitandam mortem, vel infamiam, directe certo numquam fieri poteſt; cum non ſint facienda mala, ut eveniant bona. Tamen quia id conſuluit bona fide, ex ignorantia, & ad evitandum majus malum; ideo hoc conſulendo non peccavit mortaliter; & per conſequens non incidit in caſum reſervatum, quantumvis de eo verificetur, quod dederit conſilium procurandi abortum, ac ſequutus de facto ſit abortus fœtus animati. Et ratio eſt, quia hujuſmodi Confeſſario non eſt proprie imputabile in ratione homicidii voluntarii, prout reſervatur in hac Diœceſi, immo nec ipſi eſt formaliter voluntarium in ratione mali. Neque dicas, quod in eo iſta ignorantia eſt culpabilis, ideoque nec ipſum excuſat ab incurſu in reſervationem. Contra enim, etiam tranſmiſſo, quod talis ignorantia ſit in eo culpabilis, ad ſummum id probat, quod non ſit ob hoc immunis a peccato. At quia, ut dixit, illa procuratio abortus non eſt ipſi formaliter voluntaria in ſe, nec in cauſa proxima, quantum ad formalem rationem mali, & rationem homicidii voluntarii, ideo Confeſſarius in caſu non incidit in reſervationem Caſus. Mazzucchellus, Guibaldus, & alii.

CAS. III. Cum juxta ſuperius dicta etiam in feſto duplici poſſit cantari Miſſa de Requiem præſente Cadavere, Parochus, expoſitis in Eccleſia eodem die duobus Cadaveribus, duas Miſſas de Requiem cantari curavit. Q. an recte?

Reſp. affirm. Ratio eſt, quia S. R. C. declaravit quidem quod præſente in Eccleſia Cadavere poſſit unica Miſſa de Requiem iis diebus celebrari; at non excluſit, nec vetuit pro unoquoque Defuncto reſpectivam Miſſam conſimilem, caſu quo eodem mane præſentia ſint in Eccleſia plura Cadavera; immo cum in eodem Decreto diei 2. Sept. 1741. referat, ac approbet Rubricas Ritualis Romani, ſtatuentes ut Defunctorum corpora, quantum fieri poteſt, non ſepeliantur abſque Miſſa, implicite videtur innuere, quod ſi ſimul in Eccleſia duo Cadavera ſint præſentia, & pro neutro ex iis Defunctis celebratum ſit, poſſit pro quolibet reſpectiva ſolemnis Miſſa tali die celebrari antequam ſepulturæ tradantur. Etenim cum Eccleſia ſit pia Mater reſpectu utriuſque, non uni magis, quam alteri, velle ſuffragari præſumitur. Accedit allatum decretum ipſiſmet defunctis eſſe potius favorabile, cum eo tendat quod defunctus non careat convenienti ſuffragio, & particulari honore minime privetur, ut notavit etiam P. Cavalieri in Agen. cap. 3. dec. 3. num. 6. Ergo ſi Parochus, expoſitis in Eccleſia eodem die duobus Cadaveribus, duas Miſſas de Requiem cantari curavit, unam ſcilicet pro unoquoque, recte ſe geſſit.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. SAcerdos octogenarius habens Beneficium ſimplex, vult vendere omnes fructus, quos ex eo percipere poteſt toto tempore vitæ ſuæ; & convenire cum emptore, ut totum pretium unica ſolutione, ac præſenti pecunia ſibi perſolvatur. Q. an licite id fieri poſſit tam ex parte venditoris, quam emptoris.

Reſp. nec ex parte venditoris, nec ex parte emptoris id licite fieri poſſe. Ratio eſt, quia hujuſmodi venditio eſſet ſpecies quædam alienationis; quemadmodum enim ſpecies alienationis eſt locare ad totam vitam fructus Beneficii, ideo-

ideoque in Extravag. *Ambitioſæ de Reb. Eccl. non alien.* prohibetur Beneficiariis ſub pœna excommunicationis, locare fructus ſui Beneficii ultra triennium; ita &c. Accedit hujuſmodi venditionem pluries vetari in Sacris Canonibus, ut ſimoniacam; de facto Gloſſa ad cap. Si quis objecerit 1. quæſt. 3. inquit: *Quidam ſimoniaci excuſabant ſe, dicentes, ſe non emere præbendas, ſed fructus præbendarum. Sed dicit Paſchalis, quod ſi quis pro temporali fructu pecunias offerat, ſine quo Eccleſiaſticum Beneficium eſſe non poteſt, neutrum invenditum derelinquit.* Denique cum Beneficia Sacerdotibus conferantur, ut ex eorum fructibus congrue, ac decenter ſuſtententur, ſi iis liceret unica venditione abdicare omnes fructus Beneficii pro toto tempore ſuæ vitæ, fieri poſſet quod alicui quandoque de eſſet iſta congrua, & decens ſuſtentatio, ab Eccleſia intenta favore gradus Sacerdotalis; proindeque dicendum eſt, tam ex parte venditoris, quam emptoris illicitam eſſe præfatam venditionem. Hinc Bened. Papa XIV. Conſtitutionem edidit IV. Kalend. Septemb. anno 1741. incipientem: „ *Univerſalis Eccleſiæ cura*, in qua omnibus Clericis quacumque „ dignitate, præeminentia, honore, & privilegio inſignitis interdicit, ac „ prohibet, ne impoſterum audeant, ſub nomine alienandi utilitatem, „ & commodum accipiendi fructus, vel alio quovis titulo, prætextu, „ & colore, vendere, ac diſtrahere ſuorum reſpective Beneficiorum red- „ ditus, & proventus, vel ad vitam, vel ad longum tempus, recepta „ ab emptore, per unam, vel plures ſolutiones, pecuniarum quantita- „ te, quam ipſi Beneficiati per ejuſdem temporis, vel vitæ ſpatium pro- „ babiliter conſequi potuiſſent, ſub pœna excommunicationis, & nulli- „ tatis actus, ſeu contractus, & omnium inde conſecutorum; aliiſque „ pœnis inflictis, præſcriptis, & ſtatutis contra alienantes bona Eccle- „ ſiæ; quas rurſus hic contra eoſdem Clericos ſic contrahentes renovare, „ decernere, & ſtatuere intendit, & vult. Inſuper omnes hujuſmodi con- „ tractus damnat, reprobat, caſſat, irritat, & annullat, eoſque nullos, „ caſſos, ac irritos decernit, & declarat; illoſque ſuis auctoribus tan- „ quam invalidos, caſſos, irritos, atque inanes, viribuſque, & effectu „ ab initio vacuos, neque extra, ad ullum effectum ſuffragari debere, „ neminemque ad eorum obſervantiam obligari, etiamſi pluries jura- „ mento firmati, & vallati fuiſſent; ſed nullum inde jus cuicumque, „ aut actionem, vel titulum etiam coloratum poſſidendi, aut præſcri- „ bendi, per quodvis longiſſimum temporis ſpatium acquiri unquam „ poſſe, præcipit, & jubet." Ex quibus verbis colligitur, quod cum Pontifex ibi prohibeat, & damnet hujuſmodi contractus, iidem illiciti ſunt tam ex parte emptoris, quam venditoris.

CAS. II. Titius abortum fœtus procuravit, quo ſecuto, deprehenditur, illum fuiſſe animatum. Cum autem renuat ſimplex Confeſſarius illum abſolvere, Titius inquit, ſe, quando abortum procuravit, de animatione fœtus ne quidem cogitaſſe. Q. an abſolvi poſſit?

Reſp. videri probabilius quod non. Ratio eſt, quia procurando voluntarie abortum, ſtudioſe appoſuit cauſam proximam ejectionis talis fœtus, adeoque fœtus animati, immo in ſe voluit, ac directe procuravit ejuſdem ejectionem, quæ fuit cauſa proxima ejus mortis. Jam vero ut quis reſervationem incurrat, & a ſimplici Confeſſario abſolvi nequeat, ſufficit, ſecuto effectu, quod id vel in ſe voluerit, vel in ſua cauſa proxima; ut patet in eo, qui propinat alteri venenum mortiferum, quamvis actu non intendat illius Mortem, ac de Morte inferenda formaliter non cogitet. Neque dicas, Mortem, in caſu, ſequi præter intentionem; &

Mor-

Mortis cauſam fuiſſe appoſitam ſolum materialiter, non verò formaliter, prout ad incurrendam reſervationem requiritur. Contra enim, nego utrumque aſſumptum: ſiquidem dici non poteſt ſequi omnino præter intentionem quod ad actum appoſitum ſequitur neceſſario, ac ex natura rei, cum ille, qui vult antecedens, dicatur velle etiam neceſſarium conſequens, nec ſit neceſſe ad contrahendam formalem malitiam, quod quis ad eam explicite actu reflectat, ſed ſatis ſit, quod de ea cogitet in actu exercito, & ſub aliqua cogitatione confuſa facile obvia: ſic v. g. ut Sacerdos, peccans contra caſtitatem, contrat malitiam Sacrilegii, non eſt neceſſe, quod tunc actu explicite cogitet de Voto Caſtitatis a ſe emiſſo; ſed ſufficit, quod de illo cogitet ſaltem exercite, & ſub aliqua cogitatione confuſa facile obvia, ut de communiſſima Theologorum ſententia tradit Viva ad 2. prop. damn. ab Alex. VIII. quoad peccatum philoſophicum num. 3. Idem ergo dici debet de Titio in caſu noſtro, cum in actu exercito procurationis abortus, foret ei facile obvia ſaltem confuſa aliqua cogitatio fœtus animati. Hinc, ob defectum explicitæ cogitationis de animatione fœtus, ipſum quidem liberum cenſeo ab excommunicatione; non ſic tamen a reſervatione; præcipue cum hæc principaliter afficiat Confeſſarium, Bellochius, Chapeaville, aliique; contra Mazuchellum.

CAS. III. Vellet Parochus pro defuncto in die obitus Miſſam de Requiem in cantu celebrare. At cum nec Miniſtros, nec Cantores habeat, eamdem privatam celebrat. Q. an bene?

Reſp. affirm. cum Paſqualigo de Sacrif. Nov. Leg. quæſt. 286. & Cavalieri in Agen. Defun. c. 3. dec. 2. num. 2. & ſeqq. Rationem ab hoc deſumo, quia in Eccleſiis, in quibus Miniſtri haberi nequeunt, poteſt id licite fieri pro Anniverſario, quod non eſt niſi annua recenſio diei obitus; ut conſtat ex Decreto S. R. Congregationis diei 19. Junii 1700. incipiente: *In Eccleſiis ruralibus*, per extenſum a nobis relato in reſponſione ad Caſ. 3. Januarii. Ergo a fortiori idem fieri poteſt in die obitus, de quo validiores urgent rationes, majoreſque ſunt conceſſæ diſpenſationes. Nec refert, quod tale Decretum fuerit editum pro *Eccleſiis ruralibus*; ideo enim res ita ſe habet, quia pro iis tantum fuit facta petitio. Cæterum idem valere etiam pro aliis, in quibus Miniſtri haberi facile nequeunt, ex hoc infero, quod anno 1725. juſſu Bened. PP. XIII. evulgatum fuit *Memoriale Rituum* indefinite pro Eccleſiis minoribus, quo in his privatim haberi poſſe permittuntur Miſſæ omnes, quæ in aliis Eccleſiis non minoribus ſolemnes dumtaxat haberi queunt. Favet aliquo modo noſtræ aſſertioni etiam Rituale Romanum Tit. de Exeq. num. 4. & 5. dicens = Illud antiquiſſimi inſtituti retineatur, ut, quantum fieri poteſt, Miſſa, præſente corpore Defuncti, pro eo celebratur, antequam Sepulturæ tradatur = quæ locutio, ut patet, generalis eſt, ac indefinita. Denique Eccleſia æque eſt Mater pia pro omnibus fidelibus Defunctis in eadem circumſtantia defectus Miniſtrorum. Ergo &c.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. BErta, optime conſcia, quod Titius cum aliis conjuratis inquireret Maritum ſuum ad necem, iſtum non monuit, eo fine, ut eodem occiſo (prout factum eſt) ipſa poſſet nubere Titio, cum quo adulteravit. Q. an valeat Titio nubere?

Reſp. neg. ſaltem ſi Titius occidit ejus Maritum, ex fine ipſam ducendi.

Ra-

Ratio eſt; quia in hoc caſu inter ipſam, & Titium datur impedimentum Criminis, ortum, non quidem ex quo per non monitionem dici poſſit & ipſa proprie machinata in Conjugis Mortem, nam ſic mere negative ſe habuit in ordine ad illam; ſed ortum ex adulterio, uti ſupponitur tempore Conjugii patrato cum Titio, & ex iſtius machinatione, cum effectu, in Mortem ejus Mariti: quæ duo ſimul ſufficiunt ad gignendum inter ipſam Bertam & Titium præfatum impedimentum, dirimens Matrimonium, ut colligitur ex c. Si quis vivente can. 31. quæſt. 1. ubi dicitur; non obſtante adulterio poſt mortem Conjugis &c. *niſi forte vir, aut Mulier, virum, qui mortuus fuerat, occidiſſe notetur:* quod habetur etiam ex cap. Propoſitum; & cap. Significaſti de eo, qui duxit, quam polluit &c. Addidi tamen in reſponſione, *ſaltem ſi Titius occidit ejus Maritum ex fine ipſam ducendi*, eo quia non levis diſſenſio eſt inter DD. an ad inducendum Criminis impedimentum ex adulterio & machinatione unius tantum, ſit neceſſe, quod occiſio fuerit facta animo poſtea ducendi Conjugem ſuperſtitem. Siquidem id negant Cajetanus, Petrus Soto, ac alii non pauci, ea innixi ratione, quod cum iſtud impedimentum fuerit inductum a Jure Canonico, hujus textibus ſtandum eſt: qui proinde cum nullibi hujuſce animi, ſeu intentionis conditionem apponant, hinc fit, eam non eſſe neceſſariam. Affirmant e contrario Sanchez, Giribaldus, cæterique communius, quia iſtud impedimentum fuit inductum in bonum Conjugatorum, ne ſcilicet unus alteri necem moliatur, ut alium, ſeu aliam ducat. Equidem fateor utriuſque opinionis fundamentum ſolidum mihi videri; prima tamen ſolidius, eo quia finis legis quid diverſum eſt ab ipſa lege, quæ hic videtur attendenda. Propterea uſquequo mihi non probetur, hanc per legitimam conſuetudinem, contrariæ opinioni faventem, fuiſſe abrogatam, primæ ſententiæ me ſubſcribo.

CAS. II. Cajus poſteaquam legit dictum illud D. Gregorii in 4. Dialog. *Curatio funeris, conditio ſepulturæ, pompa exequiarum, magis ſunt vivorum ſolatia, quam ſubſidia Defunctorum*, pluries, ac pertinaciter aſſeruit, ſolemnia Mortuorum funera eſſe mere inventa, a ſcælerata Eccleſiaſticorum lucrandi cupidine excogitata. Q. an mortaliter peccaverit, ac ſit SS. Inquiſitioni denunciandus?

Reſp. affirm. quoad utrumque cum Ignatio Lupo in Luce Edic. SS. Inquiſit. par. 4. lib. 26. art. 3. Ratio p. par. eſt, quia hujuſmodi aſſertiones falſæ ſunt, detracteriæ in re gravi, & hæreticorum propriæ. Sunt falſæ, ut patet ex Rit. Rom. tit. de Exeq. & ex Notif. 16. Volum. 2. Bened. XIV. Et ſane quid magis falſum, quam quod prædicta ſint mera inventa, cum reſpiciant Eccleſiaſticos ritus, & Cæremonias ab Eccleſia inſtitutas? Quid gravius detractorium, quam quod eadem ſint inventa, excogitata a ſcælerata Eccleſiaſticorum lucrandi cupidine? Quid denique hæreticis magis proprium, quam ſic irridere catholicæ Eccleſiæ ritibus, ac cæremoniis, ejuſdemque Miniſtris? Evenire quidem per accidens poteſt, ut ea, quæ ad funeris ornatum, ac ſplendorem adhibentur, vivis quandoque proſint ad ſolatium. Non eſt tamen dubitandum, quin etiam Defunctis maxime proſint ad ſubſidium; ut recte ait Balinus caſ. 9. per ea namque excitantur viventes ad compatiendum, ac orandum pro Mortuis, ac ipſa incredibiliter ſuffragantur Defunctis in Purgatorio exiſtentibus. Cum igitur Cajus prædicta, hiſce contraria, pluries, ac pertinaciter aſſeruerit, indubium eſt, ipſum peccaſſe mortaliter. Quod attinet poſtea ad auctoritatem D. Gregorii, dico, S. Doctorem ibi non dete-

deteſtari exequiarum pompas, convenientes ſtatui, ac conditioni perſonæ defunctæ, & hæredum; ſed exceſſum, qui ſuperbiam potius ſapere videtur, quam pietatem. Ex dictis facile infertur etiam probatio ſecundæ partis, nempe quod Cajus ſit denunciandus Sanctiſſimæ inquiſitioni; nam præfatæ ipſius aſſertiones ſunt etiam erroneæ, ſcandaloſæ, ac hæreticales; propterea cum illas protulerit pluries, & cum pertinacia, dicendum eſt, ipſum eſſe denunciandum Sanctiſſimæ Inquiſitioni, ut conſtat ex ipſomet hujuſce Sacri Tribunalis Edicto.

CAS. III. Titius obiit ſummo mane diei Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum. Q. an Miſſa pro eo ſit celebranda ut in die obitus? 2. Quid faciendum, ſi tertius, ſeptimus, trigeſimus, vel anniverſarius dies, in diem Dominicam, ſeu feſtum de præcepto, etiam ſecundæ Claſſis inciderit.

Reſp. quantum ad p. par. quod ſi corpus Titii tali die opportune deferatur in Eccleſiam, Miſſa eſt pro eo celebranda ut in die obitus, nam, apud Meratum, & Cavalieri, id declaravit S.R.C. die 14. Aprilis 1646. hiſce verbis: *Miſſa ut in die obitus præſente corpore, ultra Miſſam de communi Defunctorum, celebranda erit, quando aliquis obierit in die Commemorationis omnium fidelium Defunctorum*. Et ſane ſi in die feſtivo de præcepto, præſente corpore, eadem Miſſa cantari poteſt, ut ſupra diximus, cur celebranda non erit in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, quæ feſtiva non eſt de præcepto? Immo licet Cadaver non ſit præſens, adhuc poteſt celebrari in die obitus, quia non eſt duplex de præcepto. Quantum poſtea ad ſec. par. dico in hiſce caſibus Miſſas cantatas de Requiem eſſe transferendas in diem antecedentem, vel ſubſequentem non impeditam, juxta Decretum S. R. Congregationis ſub die 27. Septemb. 1608. & aliud 19. Maii 1614. & aliud die 4. Maii 1686. quæ jam ſupra indicavimus; non enim Miſſa ſolemnis de Requiem prædictis diebus cantari poteſt, ſi tunc occurrat feſtum de præcepto, aut duplex primæ, vel ſecundæ claſſis, ut quoad dies tertiam, ſeptimam, & trigeſimam conſtat ex Decreto S. R. Congregationis ſub die 27. Sept. 1669. & quoad diem anniverſariam ex Decretis a nobis allatis in reſponſione ad Caſ. III. Januarii. Unde in hiſce caſibus facienda eſt dicta translatio.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. ADoleſcens, deditus peccato mollitiei, quadam die actus æſtro pœnitentiæ, vovit ingredi certam Religionem infra annum, ſi interim Dei gratia ſe polluere omittat. Verum poſt aliquot dies nolens amplius præfatum ingreſſum, data opera ſe denuo polluit, etſi cum longe minori frequentia. Q. an teneatur amplius Religionem ingredi?

Reſp. cum Salmanticenſibus de Voto cap. 1. num. 173. Giribaldo, aliiſque communius, ipſum graviſſime quidem peccaſſe, malitioſe impediendo conditionem; ſed probabilius non teneri amplius ingredi Religionem. Ratio eſt, quia non eſt impleta conditio, ſub qua votum emiſit, intenditque ſe obligare. Unde cum voti obligatio ortum habeat, pendeatque ab intentione voventis, & hæc fuerit alligata eventui talis conditionis; hinc fit, quod non interveniente, ac impedito ejuſdem eventu, non emergat implendi voti obligatio. Neque dicas, admiſſa hac doctrina, ſtare in arbitrio voventis irriſoriam reddere promiſſionem Deo factam, ac ſe a contracto vinculo per nefas ſolvere. Concedo enim ſeque-

ſequelam, magnumque nefas in caſu intervenire, ſed aſſertum eſſe veritati conforme; ſemel ac enim appoſitæ conditionis eventus ab ipſius voventis voluntate dependet, poteſt hic per abuſum ſuæ libertatis talem eventum revera impedire; & ſic cum non ſequatur id, quo ſolum verificato intendit ſe obligare, ipſi revera non advenit obligationis caſus, & ſic amplius non tenetur. Nec refert, quod ex ſua malitia reportet commodum; id enim evenit per accidens, ex quo nempe ob prædictam rationem ceſſet voti obligatio. Neque reponas legem *In executione ſ. fin. ff. de Verb. Obligat.* ubi habetur, quod quicumque ſub conditione obligatus, curaverit ne conditio exiſteret, nihilominus obligatur. Nam tum hæc, cum aliæ leges conſimiles valent cum unus alteri homini ſe obligavit ex juſtitia, & ex conditionis impedimento reſultat alteri damnum, quo in caſu conditionis implementum malitioſe impediens adhuc certe obligatur vel promiſſum, vel contractum implere, vel damnum reficere, quod inde alteri reſultat. Aſt ſumus in caſu valde diverſo: hic namque non agitur de obligatione ex virtute juſtitiæ erga homines, ſed de obligatione ex virtute religionis erga Deum, qui effective nullum patitur damnum, etiamſi adoleſcens voti obligationem ceſſare fecerit per impedimentum conditionis verificationi appoſitum; ideoque ei ſatisfit per Pœnitentiam, & ſatisfactionem. Vide Giribaldum de Oblig. Vot. dub. 5. num. 57. & 58.

CAS. II. Vidua ex Parochia A, tranſtulit ſe ad habitandum in Parochia B, ubi locavit domum ad ſex menſes tantum, eo quod animum haberet his elapſis ſtatim redeundi ad habitandum in Parochia A. Si hæc interim denuo nubat, ejus Matrimonio debet ne aſſiſtere Parochus Parochiæ B, an Parochiæ A?

Reſp. cum diſt. Vel Vidua ſe transferendo in Parochiam B, habuit animum amittendi per illos ſex Menſes domicilium Parochiæ A, ipſumque figendi per illud tempus in Parochia B; & tunc dico, debere ejus Matrimonio aſſiſtere Parochum Parochiæ B. Vel habuit animum non amittendi domicilium Parochiæ A, ſed tantum tranſigendi illos ſex menſes in Parochia B; & in hoc caſu dico, debere ejus matrimonio ſiſtere Parochum Parochiæ A. Ratio p. partis eſt, quia eo tunc Vidua habet ſuum quaſi domicilium in Parochia B; intervenit enim quoad hoc animus, & factum: Animus, quia intendit huc ſuum domicilium transferre, ac figere per illos ſex menſes: Factum, quia revera incœpit hic habitare cum tali animo. Unde cum jus, ſeu facultas aſſiſtendi ſequatur domicilium, ſeu quaſi domicilium; hinc fit, quod Parochus Parochiæ B, utpote Parochus actualis quaſi domicilii Viduæ, debeat hujus matrimonio aſſiſtere. Neque dicas, fieri poſſe, quod iterum nubat poſt modicum temporis a mutatione domicilii; unde cum illius mora in tali Parochia non ſit per majorem, immo nec per dimidiam anni partem, ſaltem eo tunc ſpectat ad Parochum Parochiæ A, ejus matrimonio aſſiſtere. Contra enim, concedo aſſumptum, ſed nego illatum; ut enim quis juxta commune jus, & uſum Eccleſiæ ſortiatur Parochiam, ſitque ſubditus proprio Sacerdotis talis Parœciæ ſufficit inchoata habitatio cum animo ibi manendi per anni medietatem circum circa; ut quoad inchoatam habitationem colligitur ex cap. fin. de Paroch. & ex Gloſſa v. larem in l. Cives Cod. de Incol. ac tradit Bordonus tom. 2. reſ. 39. n. 26. Et quoad medietatem anni circum circa, Tamburinus de Pœnit. cap. 4. ſ. 3. num. 13. allegans cap. de Sepulturis in 6. Propterea cum Vidua etiam in tali caſu revera inchoaverit in Parochia B, ſuam habitationem cum

animo &c. ideò dicendum, etiam in tali caſu Parochum Parochiæ B, debere illius Matrimonio aſſiſtere; uti etiam colligitur ex quadam S. C. declaratione, penes Farinacium in Notis ad Conc. Trident. ſeſſ. 24. cap. 1. num. 2. Ratio poſtea ſec. par. eſt, quia ſola translatio perſonæ ad habitandum in alia Parochia non ſufficit ad hoc, ut quis ibi dicatur proprie habere domicilium, vel quaſi domicilium, ut patet ex L. ſcire oportet 35. ff. ad Municip. & ex l. 7. Cod. de Incolis; ſed ulterius requiritur animus amittendi domicilium, vel quaſi, hactenus habitum, illudque figendi in loco novæ habitationis, ut ex l. domicilium juncta Gloſſa, ff. ad Municipal. tradunt Layman, Tamburinus, aliique comm. Ergo ſi Vidua habuit animum non amittendi domicilium Parochiæ A, (puta, ſi proſecuta eſt ibi habere domum cum majori parte bonorum, ſeque explicuit ante tranſmigrationem, quod intendebat ibidem proſequi domicilium) ſed tantum tranſigendi illos ſex Menſes in Parochia B; tunc non ſpectat ad hujus Parochum ejus Matrimonio aſſiſtere, ſed ad Parochum Parochiæ A, qui adhuc eſt ejus Parochus, ut docet Pignatellus tom. 7. conſ. 63. allegans deciſionem Rotæ, ac S. graviſſimos DD. Layman. lib. 5. tr. 6. cap. 10. n. 5. La Croix l. 6. par. 3. de Matr. n. 719.

CAS. III. Sacerdos reliquit in ſuo teſtamento, quod ſtatim poſt mortem ſuum Corpus veſtiatur habitu tertii Ordinis S. Franciſci, & ſic indutum deferatur ad Eccleſiam; item quod ipſi quamprimum ibi cantetur Miſſa ſolemnis, muſicis inſtrumentis aſſociata. Rite ne hæc exequi poſſunt?

Reſp. quoad p. par. negative. Ratio colligitur ex Rituali Romano tit. de Exeq. ubi expreſſe præſcribitur, ut nedum Sacerdotes, verum etiam alii Clerici, poſt mortem induantur ſuper veſtem ſacro veſtitu Sacerdotali, vel Clericali, quem ſui Ordinis ratio depoſcit. Et hanc diſpoſitionem omnino ſervandam eſſe, præcepit Clemens XI. die 4. Februarii 1703. per ſuum Edictum, ſeu Decretum, quod pag. 317. Bullarii ejuſdem legi poteſt, & refertur a P. Cavalieri in Agen. Defunct. cap. 17. dec. 19. Ergo præfati Sacerdotis dipoſitio quantum ad ejus corpus, poſt mortem, illico veſtiendum habitu tertii Ordinis S. Franciſci, & ipſum ſic indutum deferendum ad Eccleſiam, rite exequi non poteſt. Quantum ad ſecundam, videtur pariter negative reſpondendum, tum quia Eccleſ. 22. 6. habetur: *Muſica il luctu importuna narratio*; tum quia expreſſe id vetuit Benedictus XIII. in Concilio Romano tit. 15. cap. 6. hiſce verbis: *In Miſſis Defunctorum non pulſentur Organa, neque aliud quodvis Muſicum inſtrumentum adhibeatur.* Tum quia denique etiam Cæremoniale Epiſcoporum videtur excludere Muſicam, & inſtrumenta lib. 1. cap. 28. inquiens: *In Miſſis, & Officium Defunctorum nec Organo, nec Muſica, quam figuratam vocant, utimur, ſed cantum firmo, quem etiam in tempore Adventus, & Quadrageſimæ in ferialibus diebus adhiberi convenit.* At quia in hac Metropolitana Eccleſia Bononienſi, aliiſque Eccleſiis ejuſdem Civitatis, & Organum, & Muſica inſtrumenta, cum cantu Muſicali figurato, in Miſſis ſolemnibus pro Defunctis pluries in ſingulos annos adhibentur, prout omnibus notiſſimum eſt, loci conſuetudinem pro hujus ſecundæ partis reſolutione quoad hoc conſulendam cenſeo.

MEN-

CAS. I. FUribus deprædantibus domum Sempronii, volebat Titius clamare; at Sergius eidem, ut ſileret, ſuaſit. Q. an Sergius teneatur reficere damnum Sempronio?

Reſp. cum diſt. Vel Sergium ſuaſit Titio, ut ſileret, ex rationabili motivo; puta, quia clamando periculum incurrebat, ut necaretur, vel aliud grave damnum pateretur a furibus, & in iſto caſu dico, Sergium non teneri reficere damnum Sempronio; quia ſicuti neque ipſe Titius non clamando, ob iſtud motivum, hanc obligationem habuiſſet, eo quia cum tanto periculo non tenebatur clamare; ita neque Sergius hanc habet obligationem, ſi ob iſtud motivum Titio, ut ſileret, ſuaſit. Vel Sergius ſuaſit Titio, ut ſileret, abſque rationabili motivo; & tunc dico, DD. ſatis communiter ſic ſubdiſtinguere: Vel Titius tenebatur clamare ex juſtitia; vel ſolum ex charitate. Si primum, unanimiter inquint, Sergium, in Titii defectu, teneri Sempronio damnum reficere; eo quia ſua mala ſuaſione, pravoque conſilio, retraxit Titium ab impedienda deprædatione illius Domus, quam Titius clamando facile poterat, ac ex juſtitia tenebatur impedire. Unde cum ille, qui eſt cauſa cauſæ damnificantis, ſit etiam cauſa damni provenientis a tali cauſa hinc fit, quod Sergius, cujus ſuaſione, ac conſilio Titius non clamavit, ideoque prædictum damnum non impedivit, in hujus defectu, teneatur reficere damnum Sempronio. E contra ſi Titius tenebatur clamare ſolum ex charitate, volunt quamplures cum Giribaldo de Reſtit. cap. 3. dub. 5. num. 45. quod ſi Sergius non retraxit Titium a clamando, vi, fraude, aut dolo, non teneatur reficere damnum Sempronio, licet etiam id fecerit ex odio, quia non proinde peccavit contra juſtitiam; nam ex una parte Sempronius in hoc caſu nullum jus habebat, quod Titius clamaret; ex alia ſuaſio, & conſilium non aliam participat malitiam, quam illam, quam habet res conſiliata, & perſuaſa. Cum igitur hæc non haberet in caſu malitiam niſi contra charitatem; ideo ſolum contra hanc Sergius peccavit; & ſic non tenetur &c. Oppoſita nihilominus opinio Navarri, Baucii, & aliorum, etiam in caſu Sergium obligantium, videtur probabilior; etſi enim Sempronius non haberet jus, ut Titius clamaret; tamen jus habebat, ne hunc clamare volentem Sergius impediret, ſeu retraheret; unde in caſu valet regula 30. de Reg. Jur. *Qui occaſionem præſtat, damnum feciſſe videtur.*

CAS. II. Prædium, ſuppoſitum cenſui, non affert tot fructus, quot Cenſus reddit. Q. an Cenſus iſte ſubſiſtat.

Reſp. cum diſt. Vel id provenit ex culpa Cenſuarii, puta, quia hic non facit ipſum colere; Vel non. Si non; dico, hunc Cenſum non ſubſiſtere. Ratio eſt, quia cum Cenſus ſit jus percipiendi fructus ex re aliena, hæc debet eſſe fructifera, & computato uno, vel altero anno cum aliis, ſaltem tot fructus reddere, quot, detractis expenſis, ſufficiunt ad penſionem Cenſus ſolvendam; uti colligitur ex Bulla S. Pii V., ac exigit ipſa natura Contractus, & dictat ipſummet lumen rationis. Quare ſi prædium cenſui ſuppoſitum, abſque Cenſuarii culpa, tali modo non fructificat, iſte ſenſus non ſubſiſtit. Et ſi id provenit ex quo prædium in parte perierit, debet ad ratam minui penſio; ſiquidem quod res cenſita ſit fructifera ſaltem prædicto modo, eſt conditio eſſentialis, ut recte notant Giribaldus de Cenſib. dub. 2. num. 11. aliique comm. Et ſicuti

cuti re quoad ſui partem pereunte, hujus ceſſant fructus; ita juſtum eſt, quod tali in caſu etiam penſio minuatur: cum ita ſe habeat tota penſio in ordine ad totum Prædium cenſitum, ſicuti pars ad partem. Quod ſi prædium cenſui ſuppoſitum non affert tot fructus &c. ex culpa ipſius Cenſuarii; quia ſcilicet hic debitam curam, & culturam circa prædium cenſitum non exercet; in iſto caſu dico, Cenſum ſubſiſtere, ac Cenſuarium debere ſibimet damnum imputare; nam tunc habet de ſe prædium præfatam conditionem eſſentialem; & ſi hoc non affert tot fructus, quot reddit Cenſus, hoc non provenit ex eo, quod prædium non ſit fructiferum, ſed ex eo, quod Cenſuarius ipſum non colat, prout facere deberet; proinde in caſu non eximitur ab onere ſolvendi totam, & integram penſionem.

CAS. III. Cum particularibus quibuſdam diebus intra annum Miſſæ pro Defunctis celebrari nequeant: Q. an ſaltem ſuper Defunctorum Cadavera Exequiæ tunc agi poſſint publice, ac ſolemniter?

Reſp. quandoque poſſe, perſolutis tamen Officiis, & dummodo ibidem non ſit publice expoſitum SS. Sacramentum: quandoque vero id agi non poſſe. Et quia incipiendo a diebus, quibus id agi non poteſt, res clarius, ac citius expeditur; ideo dico, exequias publice, ac ſolemniter non poſſe agi feria quinta, & ſexta hebdomadæ Majoris, necnon in Sabbato Sancto, ſaltem uſque ad meridiem; nam S. R. C. die 11. Auguſti 1736. edidit hoc Decretum: *In ſecundo triduo majoris hebdomadæ non poſſunt celebrari Exequiæ Defunctorum, Officium, & preces recitentur privatim*, hoc eſt, ſubmiſſa, immo ſubmiſſiſſima voce: quo modo eadem S. C. die 15. Maji 1745. mandavit Parochis, in præfata feria *VI.* Viaticum deferentibus ad infirmos, ut conſuetos Pſalmos *private*, & *ſubmiſſe, quinimmo ſubmiſſiſſima voce* recitent. Dixi, *in Sabbato Sancto, ſaltem uſque ad meridiem*, eo quia P. Cavalieri in Agen. Defunct. cap. 15. decr. 15. num. 5. cenſet, tali die poſt meridiem exequias agi poſſe etiam cum cantu & ſolemniter, quod tamen negat fieri poſſe mane. Feriæ V. in Cœna Domini, ne quis retrahatur a conſideratione inſtitutionis SS. Euchariſtiæ Sacramenti, quod plenam noſtram conſiderationem, & exultationem expoſcit. Secundo, nequeunt publice, ac ſolemniter peragi Exequiæ prima die Paſchatis, eo quod ſit maxima dies lætitiæ; ac in die Nativitatis D. N. J. C. quæ eſt ſupparis Solemnitatis cum prima die Paſchatis; unde nonniſi de nocte talibus diebus poſſe publicas & ſolemnes Exequias agi, inquit Cavalieri l. c. num. 6. immo ad id faciendum requirit licentiam Epiſcopi. Quoad cæteras poſtea feſtivitates, etiam primæ claſſis, agi poſſe hujuſmodi Exequias publice, ac ſolemniter, ſaltem poſt veſpertinas functiones, dico eodem Auctore, eo quia non ſunt paris ſolemnitatis cum duabus prædictis, licet aliæ dentur æqualis ritus. Nec inficior, in feſtis minus ſolemnibus fieri poſſe etiam mane poſt alias functiones, quæ tamen cavendum eſt quod non impediantur, ut monet Rituale Romanum tit. de Exeq. §. 5. & etiam quod numquam peragantur quando, & ubi expoſitum eſt publicæ venerationi SS. Sacramentum: quemadmodum enim eo tunc nec cadaver inferri debet in Eccleſiam, ne populus Chriſtum adorans ad alia divertaur; ita nec debent peragi Exequiæ ob idem motivum.

MEN-

CAS. I. Sacerdos obtinuit facultatem excipiendi Confeſſiones quoad Mares tantum. Q. an illam habeat pro hermaphroditis?

Reſp. illam habere pro hermaphroditis, in quibus prævalet ſexus virilis, non ſic pro iis, in quibus prævalet ſexus fœmineus. Ratio eſt, quia hermaphroditus connumerandus eſt inter illius ſexus prævalentis perſonas; ob hoc enim, cui prævalet ſexus virilis, nequit nubere viro; & cui prævalet ſexus fœmineus, nequit ducere uxorem. Ergo ſi Sacerdos habet facultatem excipiendi Confeſſiones quoad Mares tantum, illam ſolummodo habet pro hermaphroditis, in quibus prævalet ſexus virilis. At dices, quid agendum hermaphrodito, cui non conſtat de prævalentia alterutrius? Reſpondeo in primis, ipſum confiteri volentem pergere poſſe ad confitendum approbato tam pro viris, quam pro mulieribus. Deinde vel talis hermaphroditus fecit ſexus electionem; vel non. Si non; dico, ipſum confiteri debere approbato ad utrumque ſexum, quia ſive ipſe ſit mas, ſive fœmina, ſemel ac exponit peccata habenti facultatem ad utrumque ſexum, alio non obſtante, poteſt ab eo abſolvi. Si poſtea ipſe jam fecit ſexus electionem, tunc poteſt adire Confeſſarium approbatum pro perſonis illius ſexus, quem ipſe elegit.

CAS. II. Alter Sacerdos celebrando Miſſam in nocte Nativitatis Chriſti Domini, una ſimul cum ſanguine deglutivit muſcam. Q. an poſtmodum poſſit alias duas Miſſas celebrare?

Reſp. neg. Non enim hic eſt caſus de eo, qui reſpirando attrahat per os, aut per nares muſcam, illamque ſic trajiciat ad ſtomachum; in quo caſu eſt communis opinio Giribaldi de Euch. cap. 10. dub. 1. num. 6. Lugi, Fagundez, aliorumque DD. non per hoc fractum fuiſſe naturale jejunium: longe enim eſt diſpar ratio in caſu noſtro, in quo Sacerdos dicitur illam ſumpſiſſe per eamdem ſumptionem, quam ſumpſit Sanguinem, & ſic per veram actionem, ac ſumptionem per modum potus. Cum igitur ſumptio rei alterabilis, ac nutritivæ, ſicuti per DD. comm. eſt Muſca, ſive ſit facta per modum cibi, ſive per modum potus, revera frangat naturale jejunium, adeoque ſit impedimento Miſſæ celebrationi, aut Communioni, ut ex Conciliis, & Patribus, immo ex traditione Eccleſiæ a tempore Apoſtolorum oſtendit Suarez diſp. 68. ſect. 3., ideo dici debet, Sacerdotem in caſu poſtmodum non poſſe alias duas Miſſa celebrare. Nec obſtat, ipſum eam non ſumpſiſſe ex induſtria, ſed inadvertenter; nam etiam qui inadvertenter comedit, vel bibit ante Celebrationem, aut Communionem, ad tale factum advertens, tenetur abſtinere a celebratione, aut communione, at vidimus in reſp. ad Caſ. I. Januarii 1754.

CAS. III. Cum *Te Deum* regulariter non dicatur in Officio Feſti SS. Innocentium: Q. cur poſtea dicatur in eorumdem Octava immo & in die feſto, ſi hoc incidat in Dominicam?

Reſp. rationem diverſitatis ab hoc peti a Gavanto, & aliis, quia Octava ſignificat Beatitudinis terminum, quo Innocentes, pro Chriſto occiſi, cum eodem pervenerunt. Unde quia hujuſmodi locus, locus eſt gaudii, ac ſempiternæ lætitiæ; ideo in Octava eorumdem canitur *Te Deum*, quod lætitiam reſonat, ac eſt hymnus plenus lætitiæ. Ob rationem conſimilem canitur quoque, cum feſtum prædictum cadit in Dominicam; hæc enim dies Domini eſt, ac rememorativa Dominicæ

Reſurrectionis, quæ omnem triſtitiam expulit, ideoque conveniens eſt, ut exultemus, ac lætemur in ea, præfatum hymnum recitando, etiam in feſto SS. Innocentium; quamvis ſi in aliam quamcumque diem incidat tale feſtum, ob memoriam ſæviſſimæ cædis, ab iniquo Rege de iis factæ, ac gemitus Matrum, idem hymnus reticeatur. Atque hinc eſt, quod color violaceus in feſto incidente in alios dies, in Dominica vero, & Octava rubeus adhibeatur. Cæterum ſi alicubi SS. Innocentes ſint Titulares Eccleſiæ, vel Patroni; immo, juxta Bauldrium part. 4. cap. 2. num. 3. contra Halden, ſi in aliqua Eccleſia ſunt plura corpora (prout hic Bononiæ ſunt in Eccleſia S. Franciſci PP. Minor. Convent.) aut inſignes Reliquiæ SS. Innocentium, ibi, quocumque die occurat Feſtum, dicitur *Te Deum* in Officio, & *Gloria in excelſis* in Miſſa, cum colore rubeo.

CASUS RESOLVENDI IN DIOECESI ANNO MDCCLXII.

MENSE JANUARII.

CAS. I. ANteequam celebretur Miſſa in Eccleſia Parochiali rurali, ibi in die feſto committitur homicidium. Cumque aliæ Eccleſiæ longe diſtent, anceps eſt Parochus, an non obſtante homicidio ſecuto poſſit in tali Eccleſia celebrare, ut populus Miſſam audiat. Q. quid proprie agendum a Parocho in iſta caſu.

CAS. II. Recogitans Titius in amaritudine animæ ſuæ præteritos annos, venit in cognitionem quod aliquando confeſſus eſt cum actu amoris Dei pro actu doloris; quandoque abſque propoſito formali, bene vero cum virtuali; quod denique aliquando acceptavit pœnitentias medicinales, cum animo tamen eas non implendi. Unde nunc dubitans de earum valore, conſulit Parochum, an illas Confeſſiones teneatur repetere. Quid ei reſpondet?

CAS. III. Sæpe contingit ordinari Miſſa pro aliquo Defuncto ad Altare privilegiatum. Q. an hiſce oneribus ibi ſatisfiat cum Miſſis Vivorum, cum poſſunt celebrari de Requiem; & an illæ ſint æque utiles Defunctis, ac iſtæ.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. SEmpronius ex contractu uſurario, bona tamen fide facto cum Titio, lucratus eſt centum, quorum quinquaginta eidem vergenti ad inopiam titulo eleemoſynæ donavit. Nunc certior factus de uſura, petit a Confeſſario, an in reſtitutione facienda tuto detrahere, ac computare poſſit ea quinquaginta dono data. Quid reſpondet Confeſſarius?

CAS. II. Vendit Agricola juga Boum numerata ſibi medietate pecuniæ, & pro altera medietate ſervat ſibi dominium ſupra Boves uſque ad acceptum completum pretium. Q. an contractus ſit licitus.

CAS. III. Delato Defuncti Cadavere ad Eccleſiam, canitur pro eo Officium, & Miſſa Defunctorum, ac poſtea *Libera me Domine &c.* Q. an ad illum Verſiculum *A porta inferi*, qui canitur tam poſt primum Nocturnum, quam poſt iſtud Reſponſorium, debeat reſponderi: *Erue Domine animam ejus*, an vero *animas eorum*; & an in fine Cantores dicere debeant *Requieſcat*, an vero *Requieſcant in pace*.

MENSE MARTII.

CAS. I. UT Vitalis expeditior ſit ad laborandum in die, facit cœnam in Quadrageſima ſummo mane. Q. an licite.

CAS. II. Pluries audivi poſſe dari caſum, quo Confeſſarius non privilegiatus nequeat directe abſolvere ſanum a reſervatis, bene vero indirecte.

recte. Q. quænam ſit Abſolutio directa, & quænam indirecta. 2. quandonam Abſolutio indirecta queat proprie impertiri.

CAS. III. Celebrans ſolemniter in Sabbato Sancto omittit legere majorem partem Prophetiarum. Q. an peccet.

MENSE APRILIS.

CAS. I. Confeſſarius pluries monuit puellam, ne Amaſio permittat oſcula, & amplexus. Advenit nunc in die Paſchatis, ac iterum confitetur de baſiis, & amplexibus pluries ab ipſa denuo permiſſis. Renuit Confeſſarius pro tunc illam abſolvere: At ipſa ſubdit, ſe adveniſſe tum Matre, jam ſuſpicante de aliquo gravi ab ea commiſſo, quod certum judicabit, ſi non videat ipſam accedere ad Communionem. Quid aget Confeſſarius cum hac Pœnitente in iſta circumſtantia?

CAS. II. Expoſito a Revenditrice quod, minutim vendendo, confecit notabilem ſummam ex furtulis, factis variis ac ignotis perſonis; Confeſſarius eidem imponit, ut reſtituat faciendo pro damnificatis celebrare tot Miſſas; quarum celebrandarum onus ſibi aſſumit eo pacto, ut infra tot dies ipſa ei deferat eleemoſynam duodecim bononenorum pro qualibet Miſſa. Recte ne id peragit Confeſſarius?

CAS. III. Traditione conſtat, quamdam Eccleſiam Parochialem fuiſſe conſacratam; aſt ignoratur tum dies, cum annus hujuſce conſecrationis. Q. an Parochus ejuſdem poſſit facere Officium, & Miſſam talis Dedicationis.

MENSE MAII.

CAS. I. Defunctis parentibus non remanſit Puellæ niſi frater uterinus, qui cuidam familiæ inſervit, & Patruus, in cujus domo ipſa alitur. Si hæc alicui nubere velit, ad quem Parochum ſpectat illius Matrimonio aſſiſtere?

CAS. II. Deliberate dubitavit Sempronius, an Chriſtus vere ſit in Euchariſtia, eſtque dubius, an præfatum dubium etiam externaverit. Q. an quilibet Confeſſarium valeat illum abſolvere.

CAS. III. Sergium in ultimo ſuo teſtamento elegit ſibi ſepulturam in Eccleſia A, ſimulque reliquit pingue legatum Eccleſiæ, in qua ſuum corpus humabitur. Poſt ejus mortem, non obſtante dicta electione, orta eſt lis circa locum ſepulturæ; unde ipſius corpus tumulatum fuit in Eccleſia tertia ſimul cum aliis corporibus, a quibus diſcerni nequit. Q. an Eccleſia A, in cujus favorem cauſa definita eſt, poſſit prætendere reſtitutionem Cadaveris; & dato, quod non, cuinam Eccleſiæ debeatur pingue legatum.

MENSE JUNII.

CAS. I. Emptus fuit ager ab Eccleſia cum pacto de retrovendendo. Q. an poſſit revendi abſque aſſenſu Apoſtolico.

CAS. II. Juvenis quidam, valde devotus D. Antonii, vovit jejunare in die, illius feſtum præcedente. Q. an ſi talis dies incidat in Domicicam, teneatur jejunare hac die.

CAS. III. Plures Sacerdotes, cum ſacris paramentis induti e Sacriſtia celebraturi procedunt, ſolent ſe ſigno Crucis munire. Q. an id rite fiat.

MEN-

MENSE JULII.

CAS. I. UXor habet virum, qui numquam laborat, & fere quotidie furatur. Q. an poſſit ex bonis, quæ ſuus vir furatum eſt, comedere, veſtire &c.

CAS. II. Confitetur Fabius peccatum certo commiſſum, de quo tamen dubitat, quod jam alias illud confeſſus ſit. Q. an ſit neceſſe hoc dubium ſimul exponere.

CAS. III. Sacerdos celebraturus eſt Miſſam Defunctorum. Q. an ſicut omiſſurus eſt *Gloria Patri &c.* in fine Pſalmi *Lavabo*; ita omittere debeat *Gloria Patri* ad illos Pſalmos, qui pro opportunitate Sacerdotis in præparationem commendantur.

MENSE AUGUSTI.

CAS. I. QUamvis Sempronius adverterit, quod aderant Pater, Mater, & Frater Titii, contra hunc protulit multas graves contumelias, abſque rationabili cauſa. Q. quot, & quæ peccata commiſerit.

CAS. II. Titius mala fide emit equum a fure, potente verum Dominum reficere; eumque poſtea revendidit perſonæ ignotæ. Nunc fur factus eſt impotens reſtituere, novitque Titius quinam eſſet dominus equi a ſe empti; Q. an ipſemet Titius teneatur huic reficere damnum.

CAS. III. Cum Miſſa Defunctorum quandoque celebretur ſub ritu duplici, nempe cum unica Oratione. Q. an tunc Antiphona, quæ præmittitur Pſalmis ac precibus in præparatione Sacerdotis, dici pariter debeat ſub ritu duplici, hoc eſt tota & integra, quamvis feſtum ſit ſemiduplex.

MENSE SEPTEMBRIS.

CAS. I. MOrtuo Marito, nulla hujus ſuperſunt bona, ſed debita. Q. an Uxor teneatur iſta ſolvere cum ſua Dote, ſi fuerunt contracta ob ipſam, & familiam alendam.

CAS. II. Conſtante Matrimonio, plura bona communia fuerunt per Conjuges acquiſita; ſed Vir poſtea male vivendo fere hæc omnia conſumpſit. Q. an Uxor, ob hoc, jus habeat contra Maritum?

CAS. III. Cum ad elevationem Sacramenti in Miſſa ſolemni, ſive Vivorum, ſive Defunctorum fieri debeat incenſatio; Q. ad quem ſpectet ponere pro tali incenſatione incenſum in thuribulum, ac facere hujuſmodi incenſationem; an nempe ad Subdiaconum, an vero ad Acolythum, aut Thuriferarium.

MENSE OCTOBRIS.

CAS. I. SErgius conſultationis cauſa manifeſtavit Cajo amico ſuo delictum a ſe commiſſum; & poſtea lata fuit Excommunicatio contra ſcientes delinquentem, eumque quamprimum Judici non deferentes. Q. an Cajus teneatur Sergium Judici manifeſtare.

CAS. II. Mutuavit Sempronius Titio centum aureos ad ſex menſes, hoc ſuperaddito pacto, quod ſi elapſo tali tempore hic non reſtituat, teneatur ſolvere ultra ſortem certam quantitatem pecuniæ. Q. an, ſubſecuta dilatione in ſolvendo, Titius teneatur reficere lucrum ceſſans, vel da-

damnum emergens Sempronio. Secundo, an caſu, quo huic nec ceſſet lucrum, nec damnum emergat, teneatur Titius ſolvere pœnam.

CAS. III. Puella adhuc impubes moritur quaſi ex improviſo. Q. an ejus Pater, vel Mater poſſit ipſi eligere ſepulturam in quacumque Eccleſia.

MENSE NOVEMBRIS.

CAS. I. CReditor, nulla facta denunciatione debitori, vendit pignus ante diem termini conventi. Q. an violet juſtitiam, & teneatur ad ullam reſtitutionem.

CAS. II. Debitor, vere non habens animum adeo cito ſolvendi, fingit Creditori ſe ſoluturum intra menſem, ſi ille ipſi remittat ſextam partem ſui debiti. Hanc ille ipſi condonat; ſed hoc non obſtante non ſolvit, ni poſt ſex menſes. Q. an tuto retinere poſſit partem condonatam.

CAS. III. Cum multoties in Miſſa tertia Oratio ſi *ad libitum*; Q. an loco ejuſdem ſubſtitui nequeat a Superioribus extraordinarie præſcripta 2. an tunc tertio loco dici poſſit Oratio; *Deus qui nos Patrem & Matrem &c.* quæ eſt pro Parentibus Defunctis.

MENSE DECEMBRIS.

CAS. I. SEjus occidit Sempronium, nullos habentem filios, vel filias? Q. an teneatur ex juſtitia tribuere aliquid Uxori, ac *fratribus* occiſi.

CAS. II. Recordatur Confeſſarius, quod Pœnitens etiam in Confeſſione, apud ipſum facta menſe præcedenti, expoſuit eadem peccata in ſpecie, & numero, quæ nunc exponit. Q. an poſſit eum abſolute corripere pro relapſu.

CAS. III. Quandoque contingit deferri in Sacriſtiam eleemoſynam, ut applicetur Miſſa pro Infirmo, vel pro alia Vivorum neceſſitate; cumque occurrat Officium ſemiduplex, aut de feria, dicta onera implentur cum Miſſis Defunctorum. Q. an rite hoc fiat.

F I N I S.